

DISCRIMINATIECIJFERS IN 2022

EEN RAPPORT
OVER REGISTRATIES VAN
DISCRIMINATIE-INCIDENTEN
DOOR DE POLITIE, EN MELDINGEN BIJ
ANTIDISCRIMINATIEVOORZIENINGEN
EN ANDERE ORGANISATIES
IN NEDERLAND

APRIL 2023

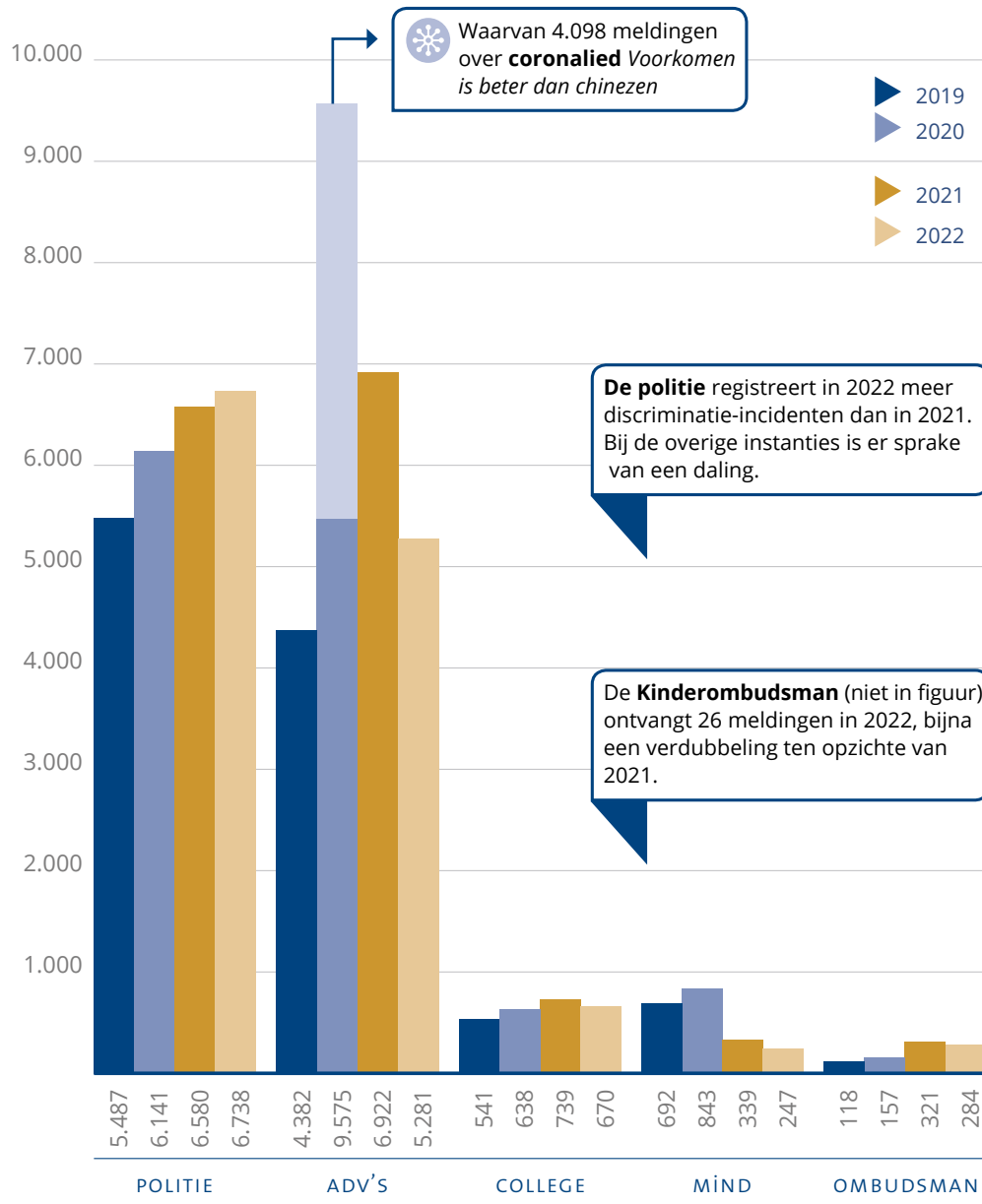

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Samenvatting	> 3	Hoofdstuk 6		Noten	> 46
Inleiding Doelstelling en functie van het rapport	> 6	Waar spelen de discriminatie-incidenten zich af?		Bijlage 1	
Hoofdstuk 1		6.1 Maatschappelijk terrein bij ADV's	> 38	<i>Regionale verschillen en overeenkomsten</i>	> 47
Omschrijving en interpretatie van de cijfers		6.2 Maatschappelijk terrein bij overige instanties	> 38	B1.1 Registraties en meldingen naar politie-eenheid	> 48
1.1 Over welke cijfers hebben we het?	> 7	6.3 Opvallende ontwikkelingen in de cijfers	> 39	B.1.2 Veranderingen in de registraties en meldingen	> 48
1.2 Hoe kunnen we de cijfers interpreteren?	> 8	6.4 Meest geregistreerde terreinen	> 40		
Hoofdstuk 2		6.5 Meldingen van discriminatie door overheidsinstanties	> 43	Bijlage 2	
Maatschappelijke ontwikkelingen rond discriminatie in 2022		6.6 Discriminatie op het internet en in de media	> 44	<i>Toelichting cijfers</i>	
2.1 Maatschappelijke ontwikkelingen en debat	> 10			B2.1 Vergelijkbaarheid van registraties	> 51
2.2 Maatschappelijke gebeurtenissen door de jaren heen	> 13			B2.2 Politie	> 51
Hoofdstuk 3				B2.3 Antidiscrimatievoorzieningen	> 52
Discriminatie-incidenten in 2022				B2.4 College voor de Rechten van de Mens	> 53
3.1 Aantal discriminatiemeldingen en -registraties	> 15			B2.5 Meldpunt Internet Discriminatie	> 54
3.2 Ontwikkelingen in de totaalcijfers	> 15			B2.6 Nationale ombudsman	> 54
Hoofdstuk 4				B2.7 Kinderombudsman	> 55
Discriminatiegronden				B2.8 Definities van discriminatie	> 55
4.1 Discriminatiegronden bij politie en ADV's	> 17				
4.2 Discriminatiegronden bij overige instanties	> 20			Bijlage 3	
4.3 Opvallende ontwikkelingen in de cijfers	> 20			<i>Tabellen</i>	
4.4 Meest geregistreerde discriminatiegronden	> 22			Totaal aantal discriminatieregistraties	> 57
4.5 Overige discriminatiegronden	> 27			Discriminatiegrond	> 58
4.6 Meervoudige of intersectionele discriminatie	> 30			Wijze van discriminatie	> 60
Hoofdstuk 5				Maatschappelijk terrein	> 61
De wijze van discriminatie				Verdeling naar politie-eenheid	> 63
5.1 De wijze van discriminatie bij ADV's en politie	> 33				
5.2 De wijze van discriminatie bij de overige instanties	> 34				
5.3 Opvallende ontwikkelingen in de cijfers	> 34				
5.4 De meest geregistreerde wijzen van discriminatie	> 35				

SAMENVATTING

Discriminatie-incidenten bij politie, meldingen bij ADV's, MiND en de Nationale ombudsman en verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens, 2019-2022

Naast herkomst gaan veel politie-registraties over **seksuele gerichtheid** en veel ADV-meldingen over **handicap/ziekte**.

Herkomst is de grond die (veruit) het vaakst geregistreerd wordt. Per organisatie een kwart tot ruim de helft van de meldingen.

HERKOMST 43%

SEKSUELE GERICHTHEID 32%

ANTISEMITISME 8%

Top 3 Politie

HERKOMST 24%

HANDICAP/ZIEKTE 19%

GESLACHT 16%

Top 3 College

HERKOMST 54%

GENDER IDENTITEIT 8%

ARMOEDE 8%

Top 3 Kinderombudsman

HERKOMST 49%

HANDICAP/ZIEKTE 12%

GESLACHT 11%

Top 3 ADV's

HERKOMST 24%

NATIONALITEIT 13%

LEEFTIJD 10%

Top 3 Nationale ombudsman

HERKOMST 43%

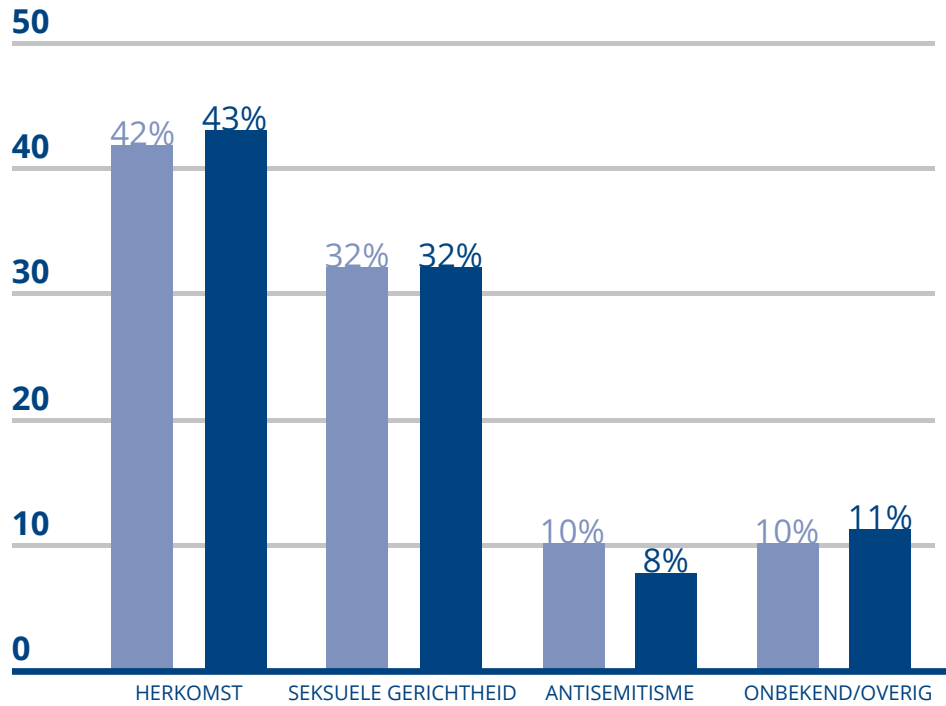
SEKSUELE GERICHTHEID 13%

PERSOONLIJKE DISCRIMINATIE 10%

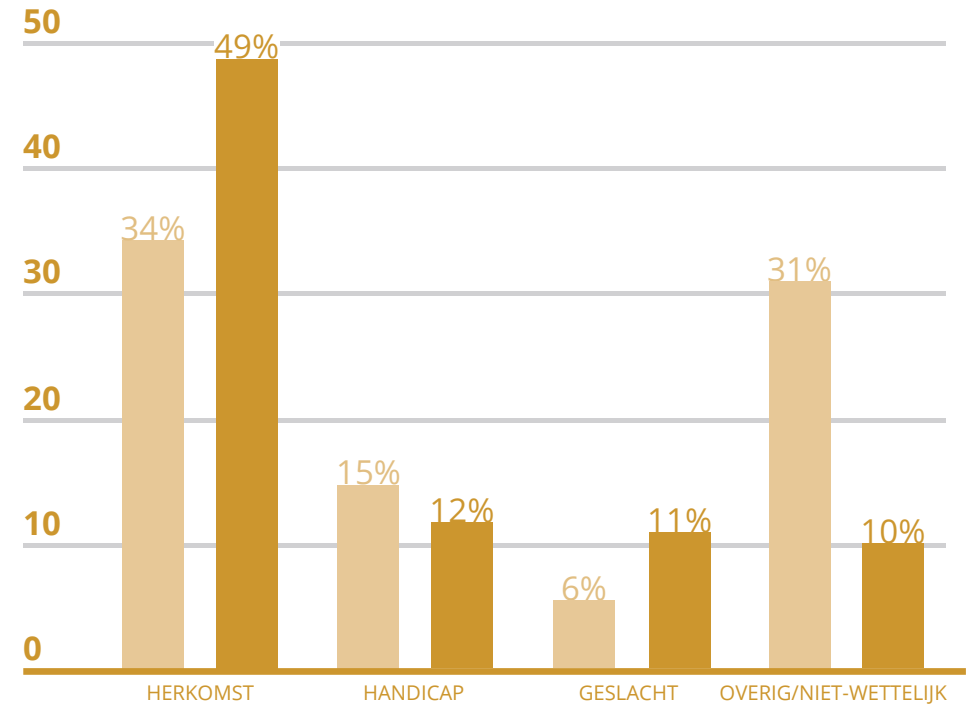
Top 3 MiND

Top 3 Discriminatiegronden 2022 geregistreerd door politie, ADV's, het College, de Nationale ombudsman, Kinderombudsman en MiND

SAMENVATTING

► **Discriminatiegronden** in geregistreerde incidenten bij de politie in 2021 ● en 2022 ●

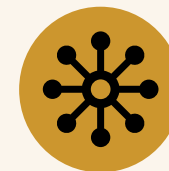

► **Discriminatiegronden** in meldingen bij ADV's in 2021 ● en 2022 ●

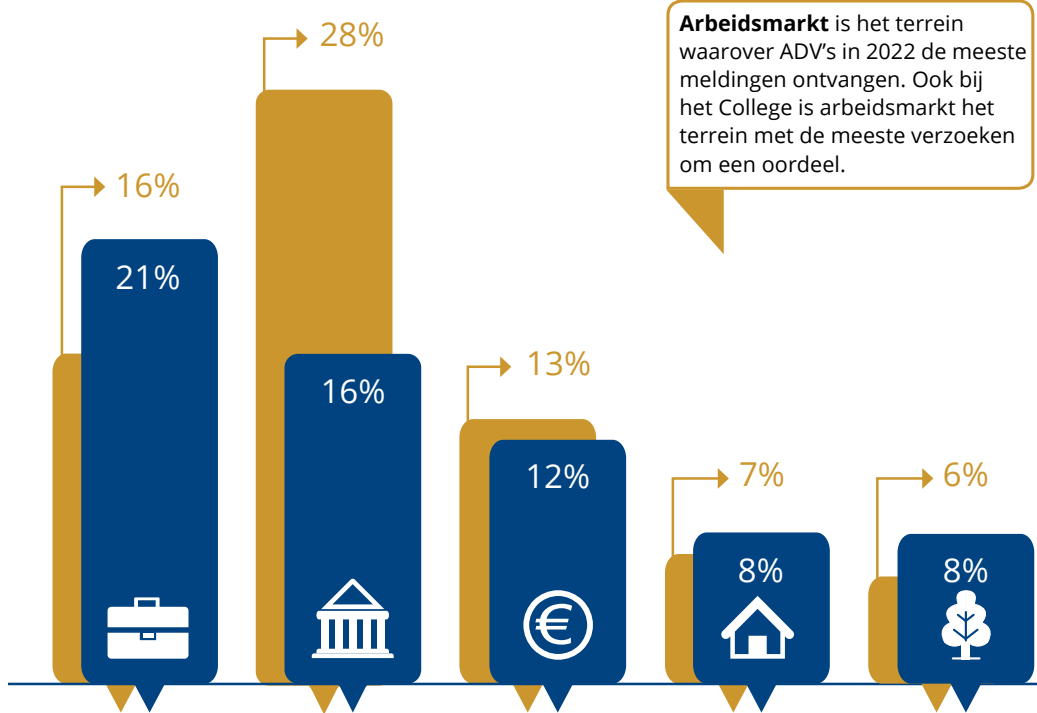
Bij de politie is de verdeling naar gronden **stabiel** door de jaren heen. De politie registreert in 2022 iets meer incidenten op grond van herkomst en iets minder anti-semitische incidenten dan in 2021.

Door het wegvallen van coronameldingen in 2022 zijn er **minder ADV-meldingen** over niet-wettelijk beschermde gronden en handicap.

Discriminatie op grond van **herkomst** en **geslacht** worden vaker gemeld bij ADV's.

SAMENVATTING

Arbeidsmarkt is het terrein waarover ADV's in 2022 de meeste meldingen ontvangen. Ook bij het College is arbeidsmarkt het terrein met de meeste verzoeken om een oordeel.

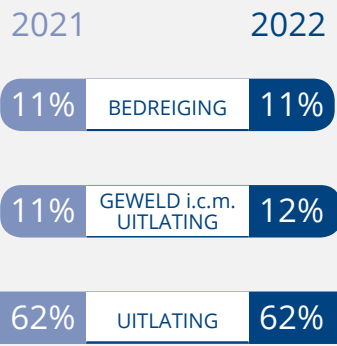
Door het wegvallen van de **coronameldingen** zijn er minder ADV-meldingen op het terrein van collectieve voorzieningen.

De meldingen van discriminatie door **overheden** bij de Nationale ombudsman gaan met name over het veiligheidsdomein (politie), of over het financiële domein (toeslagen, UWV, DUO en dergelijke).

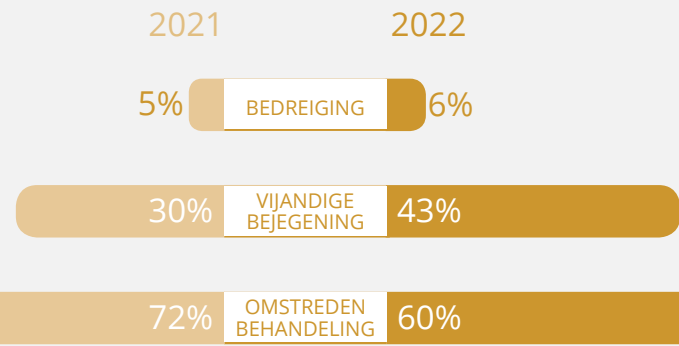
Het aantal meldingen van **internetdiscriminatie** bij MiND daalt, de meeste meldingen hebben betrekking op sociale media.

- Arbeidsmarkt
- Collectieve voorzieningen
- Commerciële dienstverlening
- Buurt/wijk
- Openbare ruimte

► **Maatschappelijk terrein** in meldingen bij ADV's in 2021 en 2022

► **Wijze van discriminatie** in geregistreerde incidenten bij de politie in 2021 en 2022

► **Wijze van discriminatie** in meldingen bij ADV's in 2021 en 2022

Doelstelling en functie van het rapport

In dit rapport worden de cijfers van de Nationale Politie (hierna: politie) en antidiscrimatievoorzieningen (ADV's) over discriminatie naast elkaar gepresenteerd. In de analyse zijn daarnaast gegevens opgenomen van andere organisaties die discriminatiemeldingen registreren: het meldpunt voor discriminatie op het internet (MiND), het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College), de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman. Gemeenten voldoen aan de rapportageverplichting die zij hebben in het kader van de Wet gemeentelijke antidiscrimatievoorzieningen (Wga) door de gemeentelijke ADV-data te leveren voor dit landelijke rapport. Met de jaarlijkse rapportage over meldingen en registraties van discriminatie, houden de betrokken organisaties zicht op de cijfers en delen zij welke soorten incidenten bij hen bekend zijn.

Wat is de doelstelling van dit rapport?

Dit rapport biedt een overzicht van de discriminatie-incidenten en -meldingen die in Nederland in 2022 zijn vastgelegd door een instantie die een wettelijke (of officiële) taak heeft om discriminatiemeldingen of -incidenten te behandelen en/of registreren. Het geeft daarmee inzicht in de gevallen en ervaringen van discriminatie die bekend zijn bij deze instanties. Het rapport heeft daarnaast tot doel een jaarlijks beeld te geven van discriminatie in Nederland.

Welke inzichten biedt dit rapport?

Het rapport geeft *inzicht in de omvang van de geregisteerde incidenten en meldingen van discriminatie*: hoeveel incidenten en meldingen zijn bekend bij de officiële instanties? Indirect kan het rapport daarmee ook een indicatie geven van (ontwikkelingen in) de meldingsbereidheid en gevolgen van veranderende registratiepraktijken, bijvoorbeeld wanneer een campagne om meldingen te stimuleren samenvalt met een duidelijke stijging in het aantal meldingen. De discriminatiecijfers geven *geen inzicht in de totale omvang van discriminatie*. Lang niet alle ervaringen of incidenten worden immers gemeld bij de betreffende instanties. Een iets grotere zeggingskracht hebben de cijfers als het gaat over de *aard van discriminatie* in Nederland. Door te kijken naar de verdeling van de discriminatieregistraties en -meldingen over discriminatiegronden, maatschappelijke terreinen en wijzen van discriminatie en door casusbeschrijvingen te bestuderen, brengen we in beeld wat voor soort discriminatie-incidenten zich voordoen in Nederland.

Zo zien we welke typen incidenten regelmatig voorkomen, welke patronen in de verschillende subcategorieën en deelterreinen terugkomen, en soms ook welke impact discriminatie-incidenten hebben op de betrokkenen. Verschuivingen in de cijfers, landelijk of regionaal (zie bijlage 1), zijn deels een resultaat van maatschappelijke ontwikkelingen (in de regio), en/of van veranderingen in de meldingsbereidheid (landelijk of op lokaal of regionaal niveau).

LEESWIJZER

HOOFDSTUK 1 geeft een nadere toelichting op de herkomst van de cijfers en de wijze waarop we ze moeten interpreteren.

IN HOOFDSTUK 2 wordt een aantal belangrijke gebeurtenissen en maatschappelijke discussies in 2022 geschetst. Deze vormen de context waarin we de gepresenteerde cijfers moeten plaatsen.

IN HOOFDSTUK 3 worden de totale aantallen meldingen en registraties bij politie, ADV's, MiND, verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens, en meldingen bij de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman gepresenteerd.

IN HOOFDSTUK 4, 5 EN 6 worden achtereenvolgens de discriminatiegronden, wijze van discriminatie (verschijningsvorm) en het maatschappelijk terrein waar de discriminatie-incidenten en -ervaringen zich afspeelden besproken.

Mensen die discriminatie ervaren kunnen dat bij verschillende organisaties melden. Soms maken mensen gericht melding van discriminatie, soms is discriminatie één van de aspecten van een melding, aangifte of waarneming. In dit hoofdstuk leggen we kort uit welke gegevens in dit rapport worden gepresenteerd. Voor de geïnteresseerde lezer is een uitgebreide toelichting opgenomen in bijlage 2.

1.1 Over welke cijfers hebben we het?

1.1.1 Discriminatie-incidenten geregistreerd door de politie
 Politie medewerkers registreren alle aangiften, meldingen en eigen waarnemingen in het bedrijfsprocessensysteem Basis Voorziening Handhaving (BVH). De politie rapporteert jaarlijks over de discriminatie-incidenten die in de BVH zijn geregistreerd. De lijst met discriminatie-incidenten bevat meldingen, aangiften en eigen waarnemingen van discriminatie, evenals meldingen, aangiften en eigen waarnemingen van incidenten met een mogelijk discriminatie-aspect. Dat er een discriminatie-aspect is, wil niet altijd zeggen dat de betrokkene het ook als discriminatie heeft ervaren, herkend of benoemd. De rechter bepaalt uiteindelijk of sprake is van een strafbaar feit, c.q. strafrechtelijke discriminatie. Uitgangspunt voor de registratie van discriminatie-incidenten is het incident: als er meerdere meldingen, aangiften of eigen waarnemingen zijn over hetzelfde incident, dan wordt dit maar één keer opgenomen in de cijfers.

1.1.2 Meldingen en klachten bij antidiscriminatievoorzieningen (ADV's)

Mensen die discriminatie ervaren of waarnemen kunnen hiervan melding maken bij een ADV. Van een klacht wordt gesproken wanneer de indiener wil dat er een klachtenprocedure volgt. Bij een melding wil de melder de ADV alleen op de hoogte brengen en de melding laten registreren. ADV's registreren alle klachten en meldingen (hierna: meldingen) en staan de melder desgewenst op verschillende manieren bij. Anders dan bij de politiecijfers, tellen bij de ADV-cijfers alle meldingen mee, ook als er meer meldingen waren over dezelfde gebeurtenis. Incidenten van discriminatie die ADV's zelf hebben gesignaleerd en vastgelegd, maar waar geen melding van is gedaan – de zogenaamde 'eigen waarnemingen' – zijn niet meegeteld in de cijfers.

1.1.3 Meldingen bij het meldpunt voor internetdiscriminatie (MiND)

Het meldpunt voor internetdiscriminatie MiND registreert meldingen over online uitingen (bijvoorbeeld websites, sociale media en blogs) die de melder als discriminerend ervaart. MiND beoordeelt vervolgens of deze uitingen strafbaar kunnen zijn. Indien dat het geval is, verzoekt MiND de beheerders of eigenaars van de bewuste website of het platform om de uiting te verwijderen. In dit rapport zijn alleen de meldcijfers opgenomen en wordt niet ingegaan op de aantallen die volgens MiND mogelijk strafbaar zijn.

1.1.4 Registratiecijfers van het College voor de Rechten van de Mens

Mensen die vermoeden dat zij gediscrimineerd zijn, kunnen contact opnemen met het College voor de Rechten van de

Mens. Het College beantwoordt en registreert alle vragen en meldingen over discriminatie. Afhankelijk van de situatie wordt een melder doorverwezen naar de klachtenprocedure bij het College waarin wordt getoetst of een situatie of gedraging die iemand heeft meegemaakt, in strijd is met de bepalingen van de gelijkebehandelingswetgeving. De persoon met de discriminatieklacht dient daarvoor een verzoek om een oordeel in bij het College. In dit rapport wordt ingegaan op de instroom van verzoeken om een oordeel bij het College, evenals de meldingen die het College ontvangt. In het jaarverslag en de Monitor Discriminatiezaken van het College is ook informatie over de afhandeling van de verzoeken door het College te vinden.

1.1.5 Klachten bij de Nationale ombudsman

Mensen met klachten over overheidsinstanties kunnen bij de Nationale ombudsman terecht. Deze behandelt klachten over gedragingen van zowel rijksoverheid als aangesloten decentrale overheden. Een deel van de klachten die de Nationale ombudsman ontvangt gaat over discriminatie door de overheid. De Nationale ombudsman registreert een klacht in de categorie discriminatie wanneer een burger aangeeft dat daar sprake van was. In dit rapport zijn de klachtcijfers over discriminatie opgenomen. Deze worden aangeduid als *meldingen* van discriminatie.

1.1.6 Klachten bij de Kinderombudsman

Iedereen – kinderen, ouders, professionals en hulpverleners – kan een klacht voorleggen aan de Kinderombudsman of om hulp en advies vragen bij situaties waarvan ze vermoeden dat kinderrechten niet worden nageleefd. Onder de klachten die de Kinderombudsman ontvangt zijn ook klachten over discriminatie. Als een ouder, professional of kind zelf

aangeeft dat er sprake is van discriminatie, dan registreert de Kinderombudsman dat als zodanig. In dit rapport worden de klachten over discriminatie gepresenteerd. Het komt voor dat een klacht wel geregistreerd is als een klacht over pesten, maar niet als een klacht over discriminatie. In de analyse is daarom ook bij klachten over pesten door een onderzoeker van de Kinderombudsman beoordeeld of hierbij sprake was van een discriminatie-ervaring. Dit wil zeggen: of er sprake was van pesten op basis van één van de gronden zoals ze beschermd zijn in Artikel 2 van het Kinderrechtenverdrag. In dit rapport worden de klachten die de Kinderombudsman ontvangt aangeduid als *meldingen*.

1.2 Hoe kunnen we de cijfers interpreteren?

1.2.1 Bestaat er overlap tussen cijfers van de verschillende instanties?

De diverse organisaties registreren de meldingen en incidenten op hun eigen manier en voor verschillende doelen, zoals hierboven is beschreven. De cijfers die we in dit rapport presenteren zijn dan ook verschillend van aard en in de wijze waarop ze tot stand zijn gekomen. Daarom tellen we ze niet bij elkaar op, maar zien we ze als complementaire informatiebronnen.

Het is mogelijk dat gebeurtenissen bij twee organisaties worden gemeld, waardoor er een overlap tussen meldingen en registraties kan zitten. Dat heeft er mede mee te maken dat de verschillende organisaties samenwerken en in specifieke gevallen naar elkaar doorverwijzen, afhankelijk van de wijze van discriminatie en de context waarin het incident zich afspeelt. Het is niet bekend hoe vaak melders daadwerkelijk de stap naar een andere instantie zetten.

TERMINOLOGIE

In dit rapport hebben we het over meldingen, registraties, en geregistreerde incidenten. De politie registreert *incidenten* waarbij discriminatie (mogelijk) een rol speelt. Deze door de politie geregistreerde incidenten noemen we soms ook *registraties*. Voor de meldingen en klachten van ADV's, het College, MiND, de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman gebruiken we de term *meldingen*. Tot slot ontvangt het College ook *verzoeken tot een oordeel*.

Het is mogelijk dat gebeurtenissen bij twee organisaties worden gemeld, waardoor er een overlap tussen registraties kan zitten. Dat heeft er mede mee te maken dat de verschillende organisaties in specifieke gevallen naar elkaar doorverwijzen.

1.2.2 Wat is de betekenis van registratiecijfers?

Uit onderzoek weten we dat er sprake is van onderrapportage van discriminatie. Ook als mensen discriminatie als zodanig herkennen, stappen zij nog niet vanzelfsprekend naar een instantie die het voorval registreert.

Gemiddeld doet slechts een op de vijf mensen die discriminatie ervaren *ergens* melding, blijkt uit het meest recente kwantitatieve onderzoek naar discriminatie-ervaringen van het Sociaal en Cultureel Planbureau.¹

Hierbij kan het ook gaan om een melding bij een manager, vertrouwenspersoon, docent of ander soort gezagsdrager in de betreffende context. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat als we uitsluitend kijken naar ervaringen die gemeld worden bij politie, ADV's, het College of MiND, dan gaat het om slechts 3 procent van de ervaringen. Er zijn bovendien verschillen in de meldingsbereidheid tussen de diverse vormen en terreinen waar discriminatie plaatsvindt.

Dat betekent dat bij de interpretatie van de registratiecijfers voorzichtigheid geboden is. De cijfers in onderhavig rapport laten verschillende ontwikkelingen zien, zowel in het totaal aantal discriminatie-incidenten als in de gronden, maatschappelijke terreinen en verschijningsvormen waarop ze betrekking hebben. Deze ontwikkelingen kunnen duiden op:

- ▶ daadwerkelijke veranderingen in de manifestatie van discriminatie in Nederland.
- ▶ veranderingen in de mate waarin mensen discriminatie herkennen, benoemen en melden.²
- ▶ veranderingen in de manier waarop incidenten en meldingen worden geregistreerd (in het afgelopen jaar hebben geen grote veranderingen plaatsgevonden).

Waar mogelijk worden in dit rapport verklaringen voor ontwikkelingen in de cijfers gegeven.

Meldingen en geregistreerde incidenten laten maar een deel van het fenomeen discriminatie zien. Los van de officiële meldingen en registraties is discriminatie regelmatig het onderwerp van publieke en politieke discussies. Soms leiden deze discussies of ontwikkelingen tot extra meldingen bij de verschillende instanties. In andere gevallen hebben de ontwikkelingen geen invloed op het meldgedrag van mensen. In dit hoofdstuk voorzien we de geregistreerde incidenten en meldingen van context door enkele belangrijke onderwerpen uit te lichten die in 2022 in het maatschappelijke debat over discriminatie en gelijke behandeling aan de orde kwamen.

2.1 Maatschappelijke ontwikkelingen en debat

2.1.1 (Seksueel) grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik aan de kaak gesteld

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is een vaak terugkerend onderwerp in de publieke discussie. In januari wordt een aflevering van het onlineprogramma BOOS over seksueel grensoverschrijdend gedrag bij het programma *The Voice of Holland* gepubliceerd. Meerdere vrouwelijke deelnemers en (oud-)medewerkers uiten hierin beschuldigingen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik aan het adres van diverse mannelijke medewerkers van het programma. Het schandaal bij *The Voice* is voor de regering mede aanleiding om een regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld [aan te stellen](#) die in april 2022 met haar werkzaamheden begint.

Gedurende het jaar zorgt een hele reeks incidenten in media, sport, politiek en cultuur voor publieke verontwaardiging.

Het College voor de Rechten van de Mens [oordeelt](#) in juni 2022 in enkele oordelen over seksuele intimidatie. Anders dan in het strafrecht wordt seksuele intimidatie in de gelijkebehandelingswetgeving immers als een vorm van discriminatie op grond van geslacht aangemerkt. De publieke aandacht voor de verschillende incidenten laat zien dat het bewustzijn van grensoverschrijdend gedrag toeneemt en dat organisaties worstelen met het voorkomen van en aanpakken hiervan. De regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld [geeft aan](#) dat een cultuurverandering nodig is in organisaties en in de samenleving, zodat ongewenst gedrag makkelijker sneller bespreekbaar wordt en slachtoffers serieus genomen worden.

2.1.2 Buurtpesterij in Giethoorn aanleiding voor onderzoek naar gemeentelijke aanpak discriminatie

Op 3 februari bericht het [tv-programma Zembla](#) over de vijftienjarige Yusuf en zijn moeder, beiden met een Turkse achtergrond, die een jaar lang zijn gepest en gediscrimineerd in Giethoorn. In het programma wordt kritiek geuit op de ketenbrede aanpak van discriminatie. Naar aanleiding van de uitzending stuurt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een [brief](#) naar de Tweede Kamer waarin zij beschrijft hoe betrokken instanties volgens de 'ketenbrede aanpak racistische incidenten' in zulke gevallen zouden moeten reageren en welke maatregelen er worden genomen om de ketenaanpak te versterken.

Het publieke en politieke debat over dit incident zijn mede aanleiding voor verder onderzoek naar de gemeentelijke aanpak van discriminatie. Uit [onderzoek](#) in opdracht van de ministeries van BZK en SZW blijkt in december dat 65 procent

van de gemeenten geen lokaal antidiscriminatiebeleid voert en dat het aandeel gemeenten dat wel beleid heeft, amper toeneemt. In een ander [onderzoek](#) wordt het meldproces bij antidiscriminatiebureaus onder de loep genomen en wordt gepleit voor een pro-actievare opstelling van ADV's. In november stuurt de minister van BZK [een brief](#) naar alle gemeenten om hen aan te sporen de lokale aanpak van discriminatie te versterken.

2.1.3 Racisme bij Rijk, gemeente, Belastingdienst en politie

Bij diverse publieke organisaties, van Belastingdienst tot het Rijk, komen in 2022 aanwijzingen van institutioneel racisme aan het licht. Zo verschijnt in februari 2022 een [onderzoek](#) bij de gemeente Utrecht dat op racisme bij toezicht en handhaving door boa's in Utrecht wijst. Het gaat onder andere om discriminerend gedrag jegens burgers met een migratieachtergrond die bijvoorbeeld eerder worden aangesproken, onvriendelijk worden bejegend en eerder worden beboet. De gemeente verklaart de organisatorische kwetsbaarheden die dit gedrag mogelijk maken, aan te willen pakken.

In mei 2022 [erkent](#) de staatssecretaris van Financiën dat er binnen het intensief toezicht van de Belastingdienst sprake is geweest van institutioneel racisme. Deze erkenning vloeit mede voort uit [onderzoek](#) dat liet zien dat profileren op afkomst regelmatig voorkwam binnen de zogeheten Fraudesignaleringsvoorziening. In september concludeert het College voor de Rechten van de Mens in een [vooronderzoek](#) dat de harde fraudeaanpak van de Belastingdienst inzake kinderopvangtoeslag ouders met een buitenlandse achtergrond structureel vaker heeft getroffen dan ouders van Nederlandse afkomst.

Ook racisme en discriminatie binnen de politieorganisatie zijn onderwerp van het publieke debat, naar aanleiding van de [documentaire *De blauwe familie*](#) die in mei wordt uitgezonden. In deze documentaire wordt verteld dat politiemensen die melding maken van racisme en discriminatie weinig verandering zien op de werkvloer, dat slachtoffers worden weggepest, weggepromoveerd of ontslagen. In reactie verklaart de politie dat de organisatie strenger gaat optreden tegen racisme en discriminatie in de eigen organisatie en dat er op racistisch gedrag van agenten voortaan altijd een sanctie zal volgen.

Eind van het jaar blijkt uit een verkennend [onderzoek](#) bij het ministerie van Buitenlandse Zaken dat racisme als een structureel probleem wordt ervaren bij het ministerie en bij ambassades. Medewerkers vertellen over racistische grappen, uitsluiting, benadeling in het werk, en expliciete discriminatie in wervingsprocedures. Volgens de onderzoekers is er sprake van patronen van racisme waarmee biculturele medewerkers en niet-Nederlandse medewerkers van ambassades te maken hebben. Het ministerie kondigt aan de aanbevelingen uit het onderzoek uit te voeren, waaronder training van medewerkers en het professionaliseren van meldingsstructuren.

2.1.4 Nationaal coördinatoren presenteren werkprogramma's

De Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme organiseert in de eerste helft van 2022 een reeks van 22 'townhallsessies' met experts en ervaringsdeskundigen. Dit leidt tot het eerste [Nationaal Programma tegen Discriminatie en Racisme](#) dat de Nationaal Coördinator in september aan het kabinet aanbiedt. Het programma richt zich op het erkennen en voorkomen van discriminatie, op het herkennen

en melden, en op handhaving. Specifiek komen de domeinen onderwijs, arbeidsmarkt, wonen en zorg aan de orde, met aanvullend gerichte maatregelen voor verschillende discriminatiegronden waarbij ook aandacht is voor intersectionaliteit. In de begeleidende brief pleit de Nationaal Coördinator er onder andere voor om van 1 juli, de dag van de afschaffing van de slavernij, een nationale feestdag te maken en adviseert hij het kabinet om formele excuses door de Nederlandse overheid voor het slavernijverleden aan te bieden.

Ook de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding presenteert in oktober 2022 zijn [werkplan](#) voor de jaren 2022-2025. Hierin staan de drie pijlers 'monitoren en opvolgen', 'onderwijs en preventie' en 'herdenken en vieren' centraal. De plannen richten zich onder andere op een sterkere aanpak van online antisemitisme, op bestrijding van antisemitisme in het voetbal en op het tegengaan van Holocaustontkenning, -verdraaiing en -bagatellisering.

2.1.5 Tweede Kamer bespreekt strafverzwaring bij discriminatie

In de Tweede Kamer is naast de verschillende beleidsplannen ook het strafrechtelijk kader van discriminatiebestrijding onderwerp van debat. Zo begint in juni 2022 de behandeling van het [initiatiefwetsvoorstel](#) over de invoering van het discriminatoir oogmerk als strafverzwarringsgrond in het strafrecht. Op dit moment komt de strafverzwaring tot uiting in de aanwijzing van het OM voor de vervolging van commune delicten (belediging, bedreiging, mishandeling, et cetera) met een discriminatoir oogmerk. De indieners van het wetsvoorstel vinden een explicieter signaal vanuit het strafrecht nodig. Het wetsvoorstel is nog in behandeling bij de Tweede Kamer.

2.1.6 Oekraïense vluchtelingen komen naar Nederland, discussies over ongelijke behandeling

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne komen er in 2022 veel Oekraïense vluchtelingen naar Nederland. De overheid en de samenleving reageren snel door zowel formele als informele opvangplekken, informatievoorziening, zorg en onderwijs te regelen. Als gevolg van de Europese [Richtlijn](#) tijdelijke bescherming Oekraïne krijgen Oekraïense vluchtelingen een speciale verblijfsstatus zonder eerst de asielpcedure te doorlopen. Deze reactie geeft aanleiding voor discussies in de [media](#) en [politiek](#) over een dubbele standaard in de behandeling van vluchtelingen in Nederland. Zo zijn er bijvoorbeeld gemeenten die alleen Oekraïense vluchtelingen willen huisvesten, en geen vluchtelingen uit bijvoorbeeld Syrië of Afghanistan. Ook het feit dat Oekraïense ontheemden vrijwel direct in Nederland mogen werken, terwijl andere groepen vluchtelingen hier lang op moeten wachten, zorgt voor een gevoel van oneerlijke behandeling.

Deze discussie speelt zich af tegen de achtergrond van een nijpend tekort aan opvangplekken voor asielzoekers in Nederland en een situatie in opvangcentrum Ter Apel waar asielzoekers buiten moeten slapen bij gebrek aan bedden. Het College [roept](#) de regering op om deze crisis in de opvang en huisvesting te lijf te gaan zonder daarbij uit pragmatische overwegingen onderscheid te maken tussen vluchtelingen. Dat onderscheid is wettelijk niet geoorloofd. Volgens het College maken gemeenten die alleen Oekraïense vluchtelingen willen opvangen verboden onderscheid. In een door Vluchtelingenwerk Nederland aangespannen rechtszaak bevestigt het [Gerechtshof Den Haag](#) in december dat er geen rechtvaardiging bestaat voor de ongelijke behandeling van Oekraïense vluchtelingen en dat Nederland verplicht is om

alle asielzoekers in Nederland adequate opvang te bieden, ongeacht hun nationaliteit.

2.1.7 Debat over 'Transgenderwet' trekt veel aandacht

In september debatteert de Tweede Kamer over [een wetsvoorstel](#) voor aanpassingen in de zogenoemde 'transgenderwet'. De voorgestelde aanpassingen moeten het makkelijker maken om in de geboorteakte het geslacht te veranderen. Er is dan geen deskundigenverklaring meer vereist om deze wijziging door te voeren. Ook wordt voorgesteld om de leeftijdsgrens te laten vervallen, zodat ook kinderen onder de zestien jaar hun geslachtsregistratie kunnen laten aanpassen. Transgenderorganisaties zijn voorstander van de wetswijziging. Onder de naam *Gendertwijfel* vormt zich een initiatief dat campagne voert tegen de wetswijziging. Deze campagne leidt tot veel discussie en ook tot meldingen bij ADV's. Eerder in het jaar, tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen, zorgen verkiezingsposters van Forum voor Democratie voor veel verontwaardiging. Op de posters is de leus *Hoeveel genders heb jij vandaag?* te lezen. Belangenorganisaties veroordelen de boodschap van de posters en mensen stappen naar ADV's om hier melding van te maken.

2.1.8 Nederland maakt excuses voor slavernijverleden

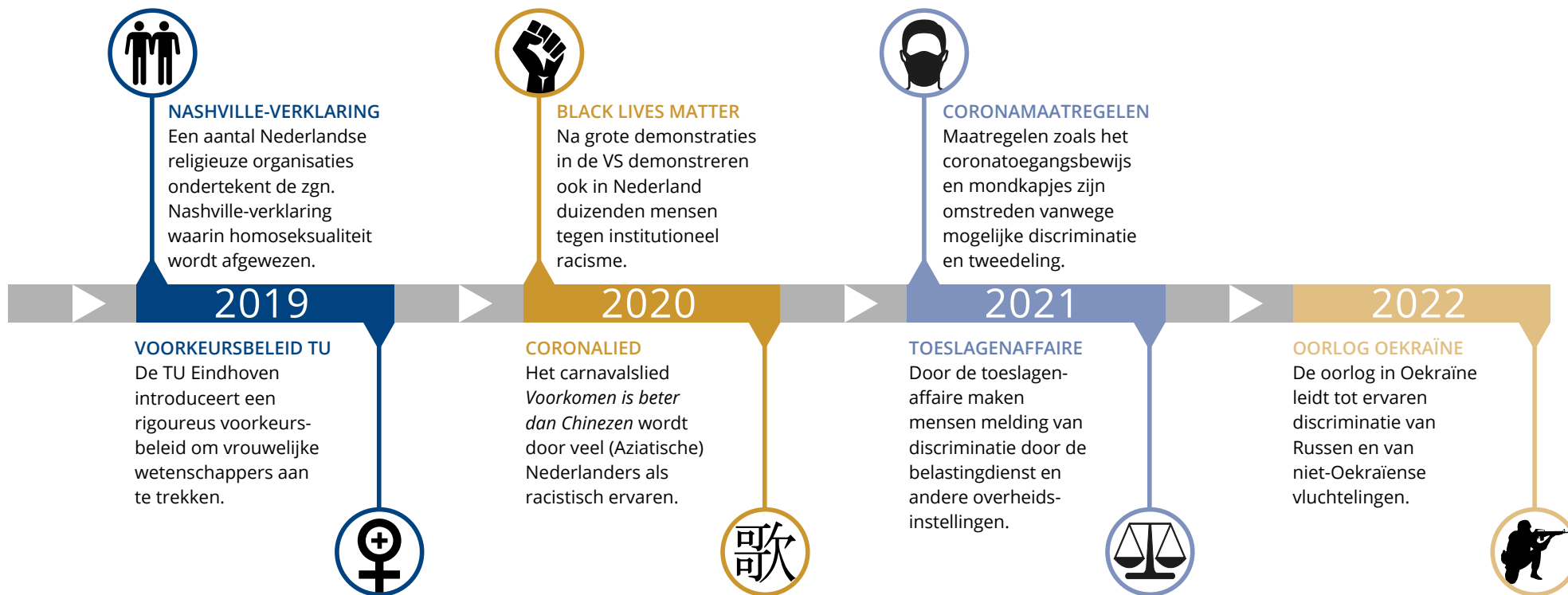
Op 19 december biedt premier Mark Rutte in een [toespraak](#) in het Nationaal Archief in Den Haag namens de regering excuses aan voor het Nederlandse slavernijverleden. De excuses voor het handelen van de Nederlandse staat zijn gericht 'postuum aan alle tot slaaf gemaakten die wereldwijd onder dat handelen hebben geleden, aan hun dochters en zonen, en aan al hun nazaten tot in het hier en nu.' In zijn toespraak erkent de premier slavernij als misdaad tegen de

menselijkheid en benadrukt hij dat de slavernij nog steeds een negatieve doorwerking in het heden heeft. Hij noemt het aanbieden van de excuses 'een komma, geen punt' en geeft daarmee aan dat het moment de opmaat vormt voor een gezamenlijke dialoog over het slavernijverleden.

Leden van het kabinet gaan op dezelfde dag in Suriname en op Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba met betrokken organisaties en autoriteiten in gesprek over de excuses en het vervolg. De excuses zijn een belangrijk onderdeel van de reactie van het kabinet op het [rapport Ketenen van het Verleden](#) van het adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden uit 2021. Overige onderdelen van die reactie zijn onder andere de oprichting van een fonds van 200 miljoen euro voor 'maatregelen op het terrein van bewustwording, betrokkenheid en doorwerking' en de oprichting van een onafhankelijk Herdenkingscomité.

2.2 Maatschappelijke gebeurtenissen door de jaren heen

De meeste in dit hoofdstuk beschreven ontwikkelingen hebben geen direct aanwijsbare invloed op de meldingen en registraties. In de afgelopen jaren zijn er soms (eenmalige) incidenten of ontwikkelingen geweest die voor een stijging van het aantal meldingen en registraties zorgen. De tijdlijn op de volgende pagina geeft weer welke maatschappelijke ontwikkelingen of incidenten in de afgelopen jaren mede van invloed zijn geweest op het aantal geregistreerde meldingen en incidenten. Deze gebeurtenissen zorgden in verschillende mate voor een stijging van het aantal meldingen en incidenten.

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van het totaal aantal door de politie geregistreeerde discriminatie-incidenten en de meldingen bij de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), het College voor de Rechten van de Mens, het meldpunt voor internetdiscriminatie MiND, de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman. De cijfers worden vergeleken met de drie voorgaande jaren.

3.1 Aantal discriminatiemeldingen en -registraties

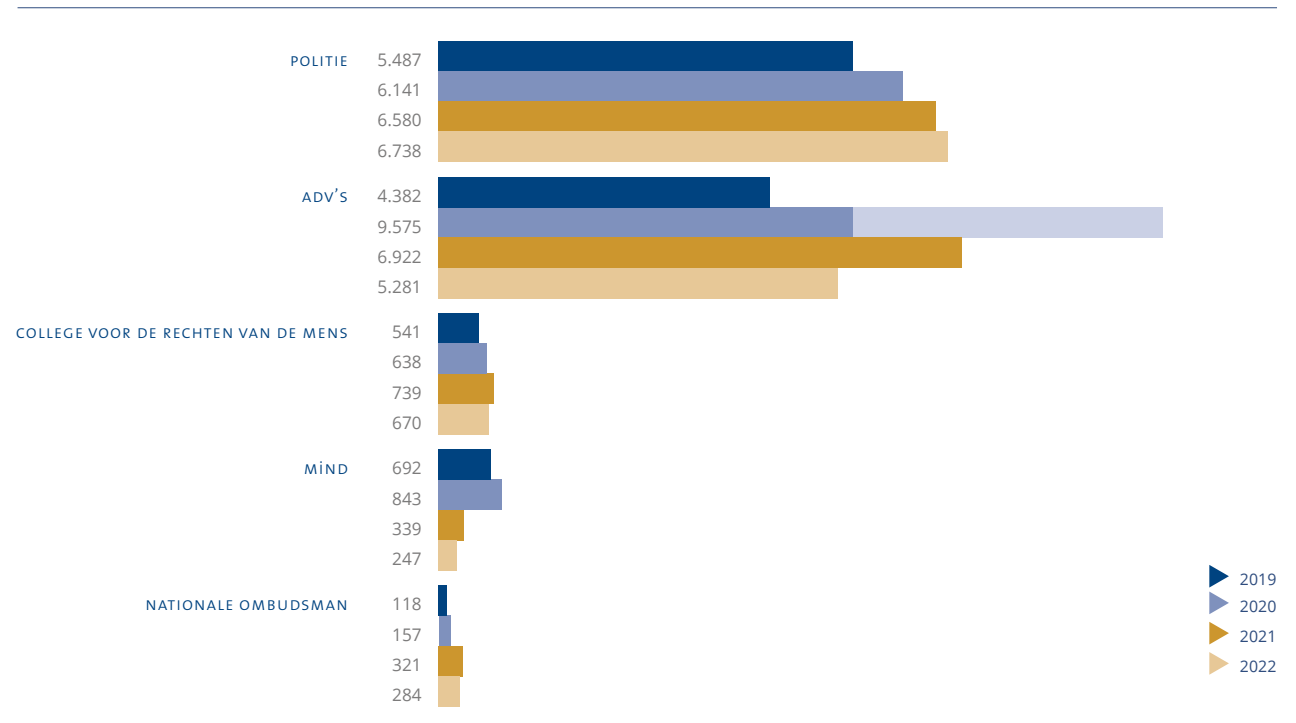
Figuur 1 geeft het totaal aantal geregistreeerde discriminatie-incidenten en meldingen per registrerende instantie weer. De politie registreert in 2022 in totaal 6738 discriminatie-incidenten. Bij de ADV's komen 5281 meldingen binnen. Het College ontvangt 670 verzoeken om een oordeel over een discriminatie-ervaring en daarnaast 1811 meldingen over discriminatie. Bij MiND wordt 247 keer melding gedaan van discriminatie op het internet. De Nationale ombudsman ontvangt 284 meldingen die met discriminatie te maken hebben. De Kinderombudsman (niet in de figuur te zien) krijgt 26 meldingen over discriminatie.

3.2 Ontwikkelingen in de totaalcijfers

Hieronder beschrijven we de meest opvallende ontwikkelingen in het totaal aantal geregistreeerde discriminatie-incidenten en meldingen per organisatie.

3.2.1 Politie: stijging zet gestaag door

De politie registreert 6738 incidenten in 2022, 2 procent meer dan in 2021. Het is het derde jaar op rij waarin het aantal geregistreeerde incidenten toeneemt. In vergelijking tot 2019 is het aantal politieregistraties toegenomen met 23 procent.

Figuur 1 Overzicht van discriminatie-incidenten bij politie, meldingen bij ADV's, MiND en de Nationale ombudsman en verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens, 2019-2022³

De omvang van de stijging is in het afgelopen jaar wel minder groot geworden. Een jaar eerder ging het nog om een toename van 7 procent.

3.2.2 ADV's: meldingen weer terug op niveau van 2020

ADV's ontvangen 5281 meldingen in 2022, 24 procent minder dan in 2021. Dat heeft te maken met het groot aantal meldingen gerelateerd aan de coronamaatregelen in 2021. Het aantal ADV-meldingen ligt in 2022 iets lager dan twee jaar geleden, toen nog 5477 meldingen bij ADV's binnenkwamen (zonder het hoge aantal meldingen over het lied *Voorkomen is*

beter dan chinezen mee te tellen). In vergelijking met dat jaar is het aantal meldingen in 2022 met 4 procent gedaald. In tegenstelling tot de politieregistraties laten de ADV-meldingen geen duidelijke lijn zien. Dat heeft er mede mee te maken dat het aantal ADV-meldingen gevoeliger is voor eenmalige maatschappelijke gebeurtenissen die tot veel meldingen leiden. Bij de politie worden dit soort meervoudige registraties over hetzelfde incident terugbracht naar één registratie. 2021 was in dat opzicht een uitzonderlijk jaar door het uitzonderlijk hoge aantal meldingen als gevolg van de coronamaatregelen. In de volgende hoofdstukken zullen we daarom soms de vergelijking maken met andere jaren dan 2021.

3.2.3 Overige instellingen ontvangen minder meldingen, met uitzondering van de Kinderombudsman

Het aantal meldingen over discriminatie bij de Kinderombudsman is ruim verdubbeld, van 10 in 2021 naar 26 in 2022. Het betreft vooral meldingen over pesten en geweld door kinderen tegen kinderen. De forse toename van het aantal meldingen kan een gevolg zijn van twee publicaties van de Kinderombudsman (in 2021 en 2022) die zich richten op het onderwerp 'pesten en andere vormen van uitsluiting'.⁴ Bij de andere instellingen is juist sprake van een daling van het aantal meldingen van discriminatie. Bij het College daalt het aantal verzoeken om een oordeel met 9 procent en het aantal meldingen van ongelijke behandeling met 66 procent; het aantal meldingen bij MiND neemt af met 27 procent en bij de Nationale ombudsman is er een daling van 12 procent. Bij de Nationale ombudsman is de daling in lijn met een daling in het totaal aantal meldingen; relatief gezien blijft het aantal meldingen over discriminatie constant. De daling bij de overige instellingen kan voor een

deel, net als bij de ADV's, te maken hebben met het minder hoge aantal meldingen over coronamaatregelen in 2022.

Discriminatie is het ongelijk behandelen van mensen op basis van kenmerken die er in die situatie niet toe (mogen) doen. Bijvoorbeeld een woning niet krijgen vanwege je herkomst, door de burens getreiterd worden vanwege je seksuele voorkeur of geen stageplek krijgen vanwege het dragen van een hoofddoek. De kenmerken waarop mensen gediscrimineerd worden noemen we discriminatiegronden. Dit hoofdstuk gaat in op de verdeling van meldingen en registraties over de verschillende discriminatiegronden en de verschuivingen daarin.

4.1 Discriminatiegronden bij politie en ADV's

Figuren 2 en 3 laten zien hoe de door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten en de meldingen bij de ADV's zijn verdeeld over de discriminatiegronden. Voor een volledig overzicht en absolute aantallen verwijzen we naar de tabellen in bijlage 3.

Naast de in de wetgeving opgenomen discriminatiegronden is informatie opgenomen over registraties en meldingen van antisemitisme en moslimdiscriminatie. Vanwege de maatschappelijke en politieke belangstelling voor deze vormen van discriminatie worden deze gronden apart weergegeven, waarbij de volgende toelichting van belang is:

► Antisemitische incidenten vallen juridisch gezien onder discriminatie op grond van 'ras' (de juridische term voor herkomst) of discriminatie op grond van godsdienst. De politie registreert antisemitisme als aparte discriminatiegrond. Bij de ADV's wordt de subgrond 'Joods' (bij meldingen op grond van herkomst en godsdienst) gehanteerd. Voor deze rapportage worden deze meldingen

bij de gronden herkomst en godsdienst in mindering gebracht en als antisemitisme weergegeven. De cijfers over antisemitisme worden besproken in paragraaf 4.5.2.

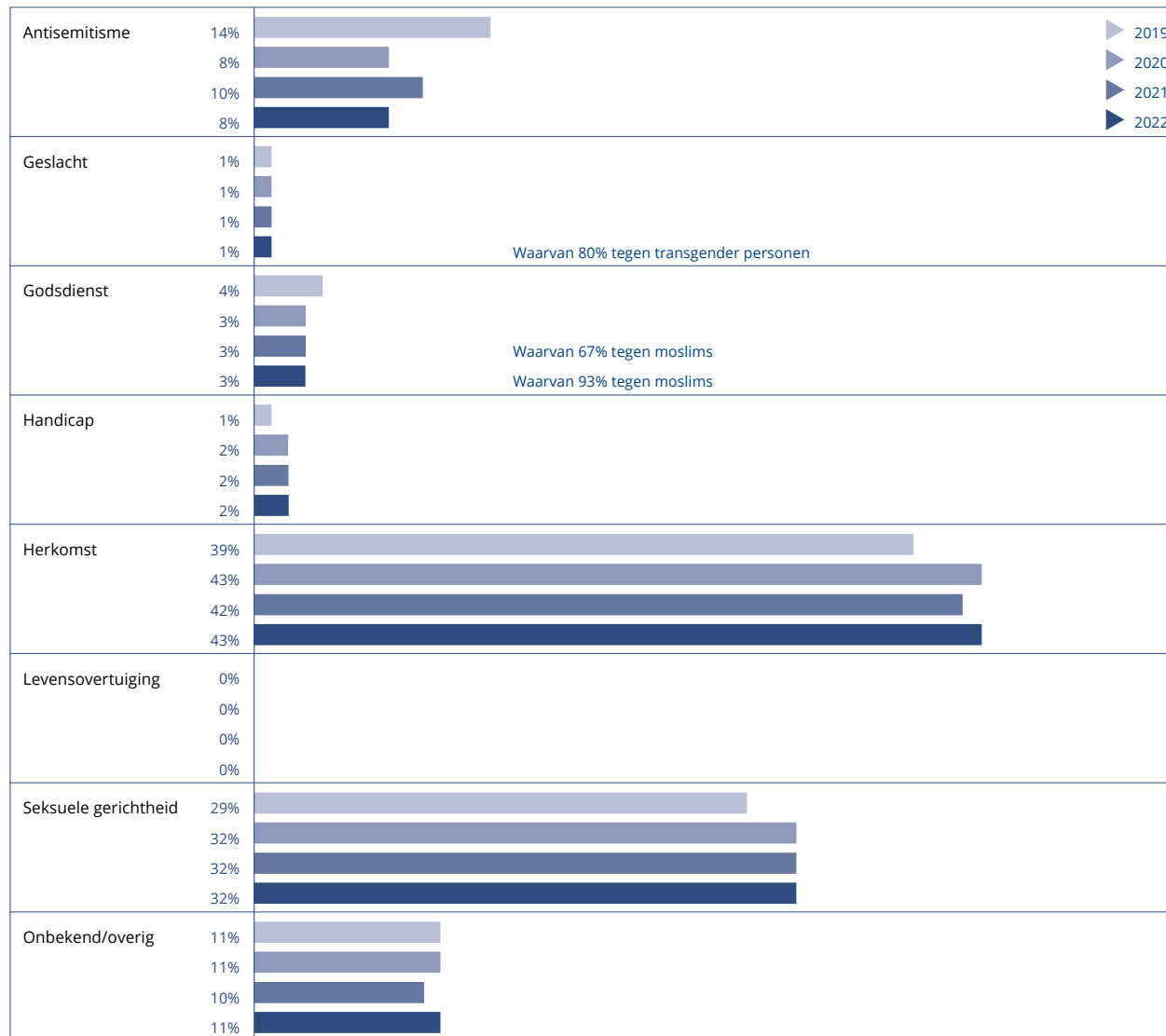
► Ook incidenten van moslimdiscriminatie kunnen zowel onder discriminatie op grond van godsdienst als herkomst vallen.⁵ Moslimdiscriminatie wordt niet als aparte discriminatiegrond geregistreerd door politie en ADV's. In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk gemaakt welk deel van de registraties en meldingen van discriminatie op grond van godsdienst betrekking heeft op het islamitische geloof. Bij de politieregistraties is dit gebaseerd op een aparte analyse van de registraties. Bij de ADV-cijfers is dit gedaan op basis van de registratie van de subgrond 'islamitisch' (bij meldingen op grond van godsdienst). Deze cijfers worden in paragraaf 4.5.4 onder godsdienstdiscriminatie verder besproken. Het ministerie van BZK heeft een werkgroep ingesteld die zich in het komende jaar gaat buigen over de registratie en rapportage van moslimdiscriminatie als geheel (inclusief godsdienst en herkomst). In deze werkgroep zijn onder andere de politie en de ADV's vertegenwoordigd.

Tot slot is er inzichtelijk gemaakt hoeveel van de meldingen en registraties van discriminatie op grond van geslacht gericht zijn tegen transgender personen.

DISCRIMINATIEGRONDEN

Politie, ADV's en andere organisaties hanteren verschillende selecties van discriminatiegronden waarop de registratie is gebaseerd. De politieregistraties waarover we in dit rapport schrijven, gaan over discriminatie op een van de zes gronden die in het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld: ras (in dit rapport 'herkomst' genoemd), geslacht, godsdienst, levensovertuiging, seksuele gerichtheid en handicap. Daarnaast worden bekladdingen en vernielingen met hakenkruisen geregistreerd, ook als de discriminatiegrond daarvan niet kon worden vastgesteld.

ADV's richten zich op de gronden die worden genoemd in de gelijkebehandelingswetgeving die voortvloeit uit de Algemene wet gelijke behandeling en aanverwante wetgeving (zoals de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid). De gronden zijn leeftijd, seksuele gerichtheid, godsdienst, levensovertuiging, ras, geslacht, nationaliteit, handicap of chronische ziekte, politieke overtuiging, burgerlijke staat, soort contract (vast of tijdelijk), arbeidsduur (fulltime of parttime). Ook meldingen over ongelijke behandeling en discriminatie op niet-wettelijke gronden worden door ADV's geregistreerd, zoals discriminatie op grond van sociale positie of uiterlijk. Andere organisaties die discriminatie-ervaringen registreren en die in dit rapport worden aangehaald, werken in een ander (wettelijk) kader. De geregistreerde gronden komen daardoor niet helemaal overeen. In dit rapport houden we de categorieën aan die de organisaties zelf hanteren.

Figuur 2 Discriminatie-incidenten politie naar discriminatiegrond in 2019-2022

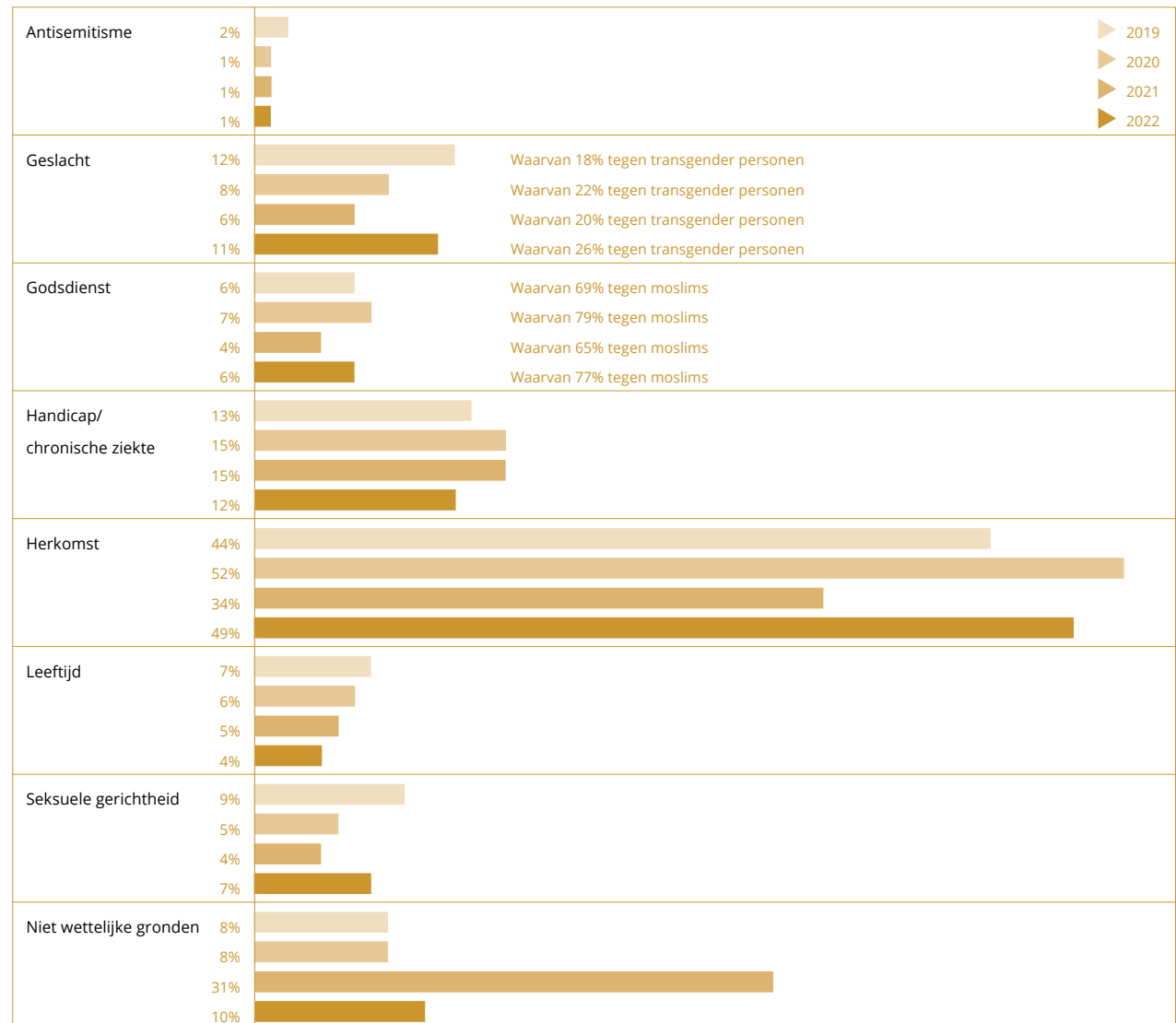
TERMINOLOGIE

In dit rapport gebruiken we de term 'discriminatie op grond van herkomst' in plaats van 'discriminatie op grond van ras', omdat het begrip 'ras' verschillend geïnterpreteerd kan worden en hierdoor voor verwarring kan zorgen. We verwijzen met 'herkomst' wel naar het juridische begrip 'ras' zoals vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie. Daarin wordt onder 'ras' verstaan: huidskleur, afkomst en nationale of etnische afstamming. De discriminatiegrond 'nationaliteit' wordt door ADV's, College en de Nationale ombudsman apart geregistreerd en wordt ook in dit rapport waar relevant als aparte categorie weergegeven.

De verdeling van de door de politie geregistreerde discriminatiegronden is stabiel. Zowel de rangorde als de relatieve omvang van de verschillende gronden is door de jaren heen vrijwel hetzelfde gebleven. Herkomst is de grootste categorie en is goed voor 43 procent van de registraties. Seksuele gerichtheid is na herkomst de vaakst geregistreerde grond met 32 procent van alle incidenten. In 11 procent van de incidenten is de discriminatiegrond onbekend of 'overig', bijvoorbeeld een hakenkruis-bekladding zonder duidelijke context. 8 procent van de geregistreerde incidenten valt onder antisemitisme, in 3 procent is godsdienst de discriminatiegrond, bij 2 procent van de incidenten gaat het om handicap en in 1 procent om geslacht.

Bij de ADV-meldingen zijn er veel veranderingen in de verdeling van discriminatiegronden. Dat komt door het grote aantal meldingen in de categorie 'overig/niet-wettelijk' in 2021. In vergelijking met 2020 is het totaalbeeld in 2022 wat minder sterk veranderd. Zo gaat het in 2022 in bijna de helft van de geregistreerde discriminatiegronden om herkomst. Handicap is met 12 procent de op één na grootste discriminatiegrond, gevolgd door geslacht met 11 procent, de categorie 'overig/niet-wettelijk' met 10 procent, seksuele gerichtheid met 7 procent, godsdienst met 6 procent, leeftijd met 4 procent en antisemitisme met 1 procent. Van de overige wettelijke discriminatiegronden is nationaliteit de grootste (3 procent), de andere (zoals arbeidscontract, arbeidsduur, burgerlijke staat) worden slechts sporadisch geregistreerd.

De ADV's kunnen meerdere discriminatiegronden bij één melding registreren. In die gevallen gaat het om meldingen van meervoudige of intersectionele discriminatie. Bij 363

Figuur 3 ADV-meldingen naar discriminatiegrond (selectie) in 2019-2022^{6|7|8}

meldingen is meer dan één discriminatiegrond geregistreerd, 7 procent van het totaal. In paragraaf 4.6 beschrijven we welke combinaties van discriminatiegronden vaker terugkomen in de meldingen bij ADV's.

4.2 Discriminatiegronden bij overige instanties

Bij de verzoeken om een oordeel bij het College is ook herkomst, met 24 procent, de grootste grond. Handicap en chronische ziekte (19 procent) en geslacht (16 procent) volgen op plek twee en drie. Het aantal verzoeken op grond van handicap is daarbij enigszins gedaald, het aantal verzoeken met betrekking tot geslacht neemt juist toe. Verder valt op dat het percentage verzoeken op grond van leeftijd daalt (van 10 naar 6 procent), net als levensovertuiging (van 10 naar 2 procent, gerelateerd aan een terugloop in het aantal coronagerelateerde verzoeken). Het aandeel van de grond nationaliteit neemt juist toe van 7 naar 13 procent. Ook bij de meldingen aan het College zijn de gronden herkomst, handicap, geslacht en nationaliteit (in die volgorde) de grootste.

Bij de Nationale ombudsman gaat 24 procent van de meldingen over herkomst en 13 procent over nationaliteit. 10 procent heeft betrekking op leeftijd, en ook handicap is goed voor 10 procent van de meldingen. De gronden nationaliteit, leeftijd en handicap komen verhoudingsgewijs vaker voor dan in 2021. Dat heeft er ook mee te maken dat de categorie 'overig' in 2022 slechts op 12 procent van toepassing is, terwijl dat in 2021 nog in 19 procent het geval was. Bij de Kinderombudsman gaan 14 van de 26 meldingen om discriminatie op grond van herkomst, soms in combinatie met een andere grond zoals religie of seksuele gerichtheid.

MiND hanteert een andere indeling in discriminatiegronden dan de andere instanties, waarbij ook 'persoonlijke discriminatie' en 'arbeidsmarktdiscriminatie' als discriminatiegronden worden geteld. 43 procent van de meldingen bij MiND heeft in 2022 betrekking op herkomst, verhoudingsgewijs meer dan in 2021. Seksuele gerichtheid is met 13 procent de tweede categorie, gevolgd door 'persoonlijke discriminatie' (dat zijn uitingen waarbij geen sprake is van groepsbelediging) met 10 procent, godsdienst met 9 procent en antisemitisme met 7 procent. Seksuele gerichtheid is als grond zowel absoluut als relatief het sterkst in omvang toegenomen, terwijl de categorie 'anders' juist is gekrompen van 29 procent naar 9 procent van het totaal. Dat heeft wederom te maken met het uitzonderlijk hoge aantal meldingen over coronamaatregelen in 2021.

4.3 Opvallende ontwikkelingen in de cijfers

4.3.1 Politie registreert minder antisemitische incidenten, meer incidenten met discriminatiegrond 'onbekend/overig' en herkomst

Het aandeel door de politie geregistreeerde incidenten van antisemitisme is gedaald van 10 procent in 2021 naar 8 procent in 2022. In absolute aantallen gaat het om een daling van 627 naar 549 incidenten, 12 procent minder dan een jaar eerder. Het aantal incidenten op deze grond schommelt door de jaren heen: in 2019 registreerde de politie met 768 de meeste incidenten, in 2020 met 517 juist de minste. Het aantal van 2022 zit onder het gemiddelde van de afgelopen vier jaar. 11 procent van de politieregistraties heeft betrekking op een 'onbekende' of 'overige' discriminatiegrond. In absolute termen neemt het

aantal toe van 655 naar 762 incidenten, een stijging van 16 procent. In de afgelopen vier jaar registreerde de politie niet eerder zo veel incidenten in deze categorie, al is het relatieve aandeel van deze categorie niet sterk gestegen. De politie registreert ook meer incidenten van discriminatie op grond van herkomst, het aantal incidenten neemt gestaag toe (zie paragraaf 4.3.4).

4.3.2 Minder ADV-meldingen op grond van niet-wettelijk beschermde gronden en handicap door het wegvallen van 'coronameldingen';

Als we de ADV-meldingen van 2022 met die van 2021 vergelijken, zien we grote verschillen in de verdeling. Dat komt vooral door het feit dat bijna een derde van de meldingen toen, als gevolg van het grote aantal meldingen over coronamaatregelen, betrekking had op 'overige/niet-wettelijke' gronden, waardoor het aandeel van de andere discriminatiegronden juist kleiner werd. In 2022 is de categorie 'overig/niet-wettelijk' weer gedaald naar 10 procent van het totaal. De grootste discriminatiegrond, herkomst, is weer gestegen van 34 naar 49 procent en komt daarmee in de buurt van de 52 procent van 2020.

Als we naar de absolute aantallen meldingen kijken, valt op dat de forse daling van het totaal aantal meldingen voor het grootste deel wordt veroorzaakt door de daling van het aantal meldingen met betrekking tot de 'overige/niet-wettelijke' gronden en de grond handicap waarover in het voorgaande jaar ook veel coronagerelateerde meldingen werden geregistreerd. Veel andere discriminatiegronden laten in het afgelopen jaar juist een stijging in absolute termen zien.

4.3.3 Discriminatie op grond van geslacht en seksuele gerichtheid vaker gemeld bij ADV's en College, leeftijdsdiscriminatie minder vaak gemeld

11 procent van de ADV-meldingen in 2022 heeft betrekking op de grond geslacht, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2021. In absolute aantallen gaat het om een stijging van 395 meldingen in 2021 naar 564 in 2022, een stijging van 43 procent. In de afgelopen vier jaar kwamen nooit zoveel meldingen op grond van geslacht bij ADV's binnen als in 2022. Ook het aantal meldingen op grond van seksuele gerichtheid neemt toe, van 4 procent in 2021 naar 7 procent in 2022. In absolute aantallen gaat het om een stijging van 279 naar 353 meldingen, een toename van 27 procent. Alleen in 2019 kwamen er meer meldingen binnen op deze grond. Ook het aantal meldingen op grond van herkomst stijgt zowel in relatieve als in absolute termen, al is de stijging verhoudingsgewijs minder fors dan bij de net genoemde twee gronden en was het aantal in 2020 nog hoger. Daarentegen loopt het aantal meldingen van leeftijdsdiscriminatie bij ADV's terug. Na 357 meldingen in 2021 ontvangen ADV's in 2022 225 meldingen op grond van leeftijd, een daling van 37 procent. Het aantal meldingen van leeftijdsdiscriminatie is in de afgelopen vier jaar nooit zo laag geweest.

De verzoeken om een oordeel bij het College laten precies hetzelfde patroon zien: het aantal verzoeken met betrekking tot geslacht stijgt met 30 procent, ook het aantal verzoeken op grond van seksuele gerichtheid (alhoewel nog steeds laag) neemt toe. Het aantal verzoeken gerelateerd aan leeftijd als discriminatiegrond daalt juist met 43 procent.

4.3.4 Herkomst bij alle meldinstanties het vaakst geregistreerd

Bij alle instanties is herkomst de discriminatiegrond met de meeste meldingen of registraties. Bij de meeste instanties, met uitzondering van de Nationale ombudsman, is het aandeel van deze grond tussen 2021 en 2022 bovendien gestegen.

Bij de politie heeft 43 procent van de incidenten betrekking op herkomst, 1 procentpunt meer dan in 2021. In absolute termen blijft het aantal geregistreerde incidenten van discriminatie op grond van herkomst gestaag toenemen, van 2.789 in 2021 naar 2.890 in 2022, een stijging van 4 procent. Ook bij de ADV's stijgt het aantal meldingen van discriminatie op grond van herkomst zowel in relatieve als in absolute zin: in 2022 gaat 49 procent van de meldingen over deze discriminatiegrond, 2576 in totaal. Dit betekent een toename van 10 procent ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij het College stijgt het aandeel van 22 naar 24 procent, al is er sprake van een lichte daling in absolute zin. Ook bij MiND is er sprake van een relatieve stijging, van 35 naar 43 procent. Bij de Nationale ombudsman is herkomst ondanks een daling van 34 naar 24 procent alsnog de grootste categorie, bij de Kinderombudsman is sprake van een lichte stijging in relatieve zin.

4.4 Meest geregistreerde discriminatiegronden

In deze paragraaf gaan we dieper in op een aantal van de discriminatiegronden die het vaakst in de politieregistraties en de meldingen van ADV's terugkomen. Dat doen we aan de hand van de casusbeschrijvingen binnen de registratiesystemen en de kruisverbanden tussen

discriminatiegrond, wijze en maatschappelijk terrein. Figuur 4 laat de verdeling van politieregistraties naar discriminatiegrond en -wijze zien, figuur 5 maakt deze verdeling in de ADV-meldingen inzichtelijk. Waar relevant gaan we ook dieper in op de cijfers van de overige instanties.

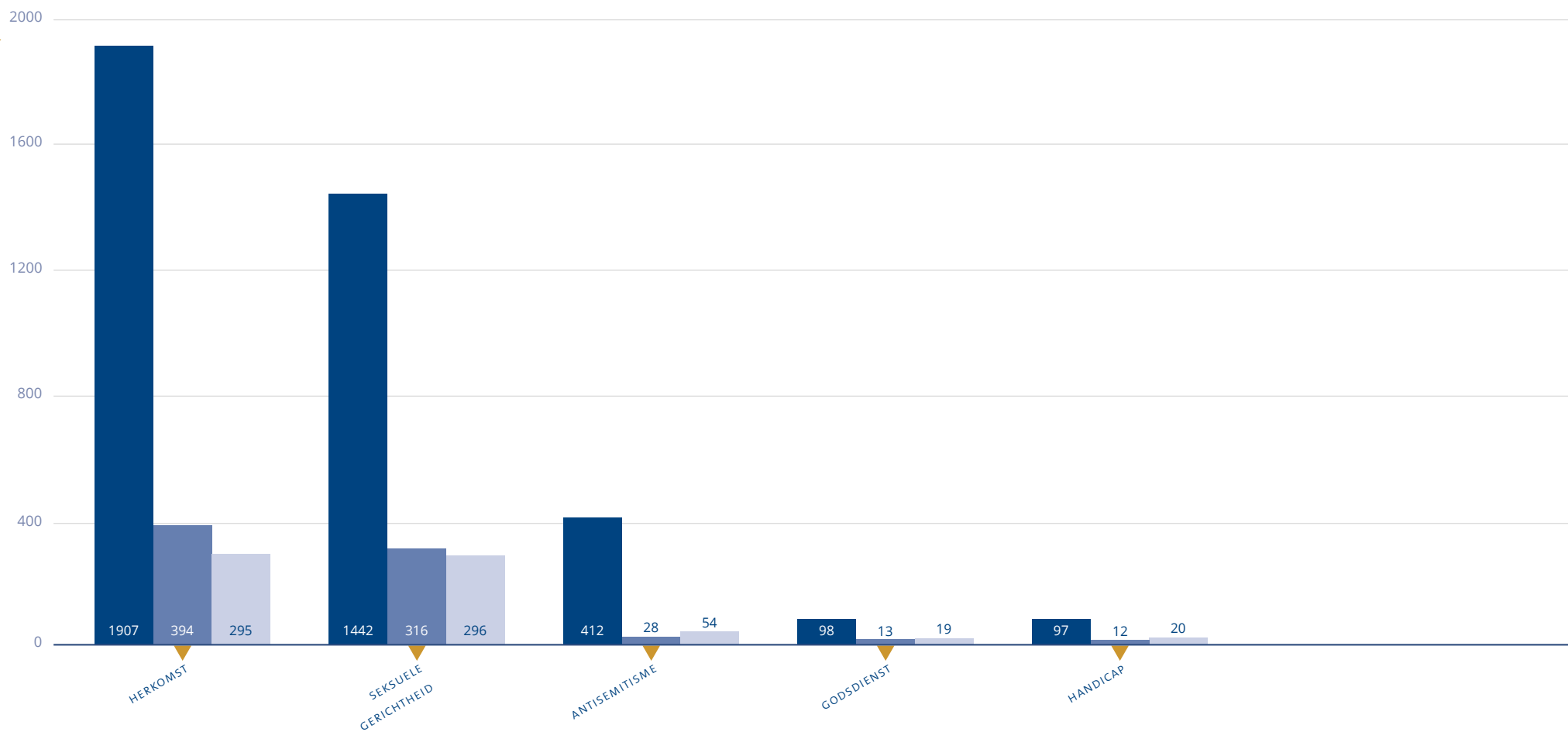
4.4.1 Herkomst: veel vijandige bejegening en discriminerende opmerkingen

Zowel bij ADV's als bij de politie is herkomst in 2022 de grootste grond, zoals in de afgelopen jaren altijd het geval was. De politie registreert bij deze grond vaker dan gemiddeld een 'uitlating': bijna twee derde van de incidenten betreft een belediging of scheldpartij. Net als in 2021 gaat het in meer dan de helft van de ADV-meldingen op deze grond om incidenten van vijandige bejegening, zoals een scheldpartij. Dat is vaker dan gemiddeld bij de andere discriminatiegronden. Bij de ADV's hebben daarnaast veel meldingen betrekking op omstreden behandeling, bijvoorbeeld een onterechte weigering aan de deur van een discotheek. Bij de politie is in 14 procent van de incidenten ook sprake van geweld, naast een uitlating. Vaak gaat het om slaan of schoppen, waarbij racistische opmerkingen worden gemaakt.

Als we naar de casusomschrijvingen van de politie kijken, dan valt op dat het bij meer dan de helft van de incidenten lijkt te gaan om conflicten tussen mensen die elkaar kennen. Melders worden bijvoorbeeld door hun burens uitgescholden met racistische scheldwoorden, hun kinderen worden op school lastiggevallen door andere kinderen, soms gaat het om beledigingen van collega's op de werkvloer. In sommige gevallen is sprake van stelselmatig lastigvallen. In andere gevallen gaat het om eenmalige belediging op straat door

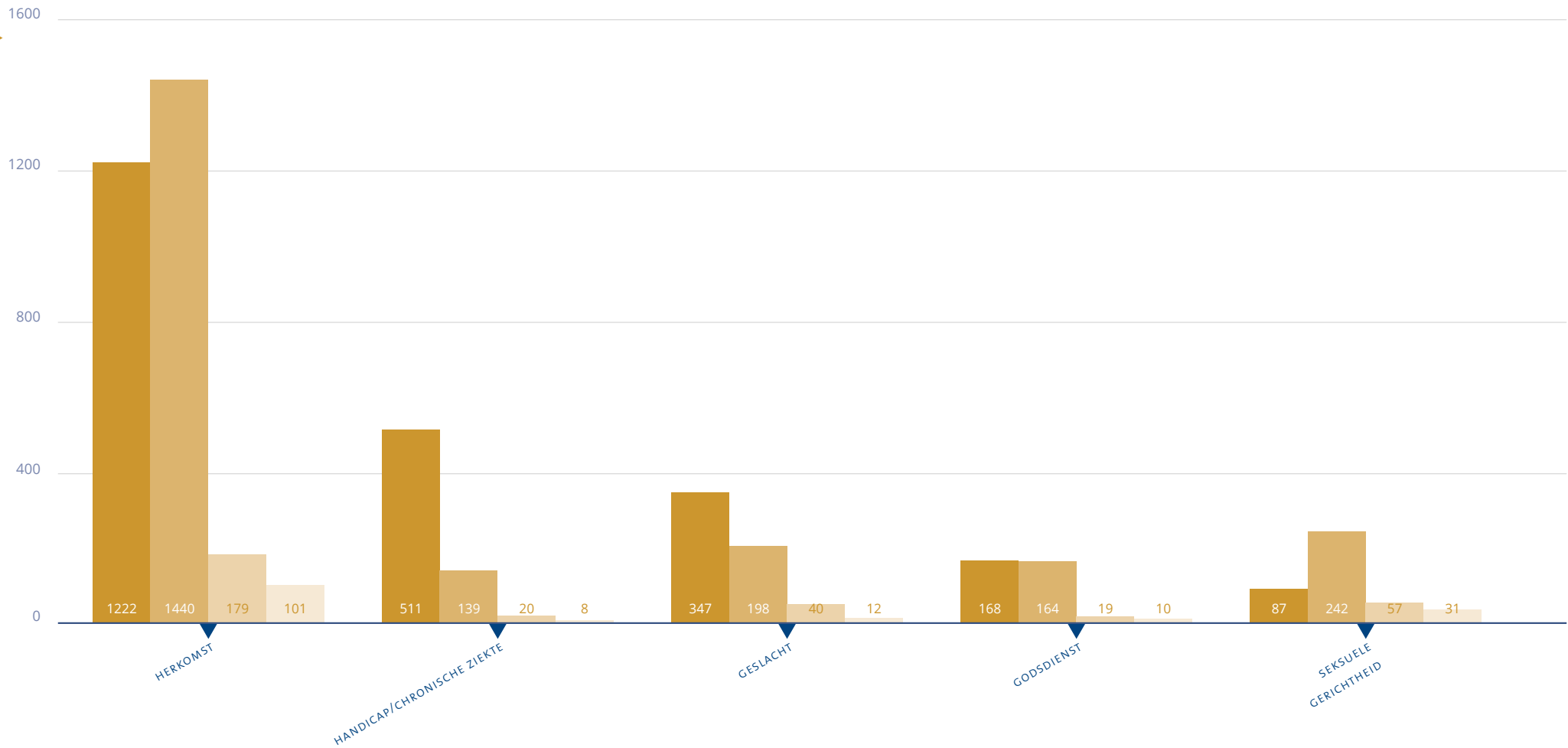
► De eigenaar van een Aziatisch restaurant en zijn moeder worden al langere tijd herhaaldelijk (telefonisch) beledigd met 'k*-Chinees', gefilmd en gepest door een groepje van zo'n drie jongens. Een jongen (minderjarig) speelt daarin een prominente rol en is degene die scheldt. In deze zaak roept verdachte terwijl hij scheldt dat aangever naar buiten moet komen om te vechten. Tijdens het verhoor verklaart verdachte te hebben gescholden met 'k*-Chinees'.

Politieregistratie

Figuur 4 Beknopt overzicht van discriminatie-incidenten politie naar grond en wijze in 2022⁹

- ▶ Uitlating
- ▶ Geweld i.c.m. uitlating
- ▶ Bedreiging

Figuur 5 Beknopt overzicht van ADV-meldingen naar discriminatiegrond en wijze in 2022^{10|11}

- ▶ Omstreden behandeling
- ▶ Vijandige bejegening
- ▶ Bedreiging
- ▶ Geweld

onbekenden, vaak zonder directe aanleiding. Regelmatig worden ook medewerkers met een publieke taak (met name politiemensen, ook boa's, NS-medewerkers) racistisch bejegend, bijvoorbeeld bij aanhoudingen of bekeuringen.

De ADV-meldingen vinden plaats in bijna alle denkbare maatschappelijke contexten. Zo zijn er meldingen van personen die tijdens het winkelen vanwege hun afkomst onheus worden bejegend door winkelpersoneel, mensen die door jongeren in de bus worden uitgescholden, kinderen die op school racistisch worden gepest, meldingen over racistische uitingen op sociale media, of meldingen van mensen die op hun werk worden beledigd of oneerlijk worden beoordeeld. De ervaringen spelen zich het vaakst af op de arbeidsmarkt en bij collectieve voorzieningen zoals een gemeentelijke dienst, en vaker dan gemiddeld in de buurt of wijk, op het terrein van sport en recreatie en in contacten met politie of justitie.

De ADV's kunnen één of meerdere sub-gronden bij de discriminatiegrond herkomst registreren. Van deze mogelijkheid is bij ongeveer 95 procent van de meldingen van discriminatie op grond van herkomst gebruikgemaakt. In 5 procent van deze meldingen is dus géén subgrond bekend. Figuur 6 laat zien op welke sub-gronden de meldingen op grond van herkomst betrekking hebben.¹² In 60 procent van de meldingen is de subgrond '(Nederlanders) met migratieachtergrond'. Daarbij gaat het onder andere om discriminatie op grond van een (veronderstelde) Marokkaanse, Surinaamse, Turkse, Afghaanse, Antilliaanse, Iraanse, Oost-Europese, Syrische of Somalische achtergrond. Deze specifieke achtergronden zijn in ruim een derde van de meldingen geregistreerd. Bij de overige meldingen in

deze categorie is een andere migratieachtergrond of geen specifieke achtergrond geregistreerd.

In zeker 23 procent van de meldingen op grond van herkomst werd de subgrond 'donker/zwart' geregistreerd. Daarbij gaat het om meldingen waarbij mensen met het 'n-woord' worden uitgescholden of op andere manieren vanwege hun huidskleur beledigd of eruitgepikt worden. 4 procent van de meldingen gaat over anti-Aziatisch racisme, waarbij mensen bijvoorbeeld met opmerkingen als 'ching chong', 'hanky panky' of 'ni hao' op straat lastig worden gevallen. In 7 procent van de meldingen gaat het om discriminatie van Nederlanders zonder migratieachtergrond. Deze meldingen gaan vaak over vormen van voorkeurs- of diversiteitsbeleid, zoals het tijdelijk geven van voorrang aan vluchtelingen in de sociale huursector.

Ook MiND registreert subgronden bij de discriminatiegrond herkomst. 34 procent van de 87 MiND-meldingen op grond van herkomst heeft betrekking op discriminatie vanwege een donkere huidskleur. 25 procent van de herkomst-meldingen gaat over migranten in het algemeen, en 21 procent specifiek over vluchtelingen. Bij 6 procent van de meldingen gaat het om discriminatie van Oost-Europeanen, bij 4 procent om Aziaten, evenwel bij 4 procent om Marokkanen. De politie en andere instanties registreren geen subgronden, mede vanuit juridische overwegingen. We weten dus niet hoeveel van de registraties op grond van herkomst betrekking hadden op welke specifieke (vermeende) herkomst.

4.4.2 Seksuele gerichtheid: veel beledigingen

Bijna een derde van de door de politie geregistreerde incidenten heeft betrekking op discriminatie op grond

► Een man van Surinaamse afkomst geeft aan dat hij op zijn werk door leidinggevenden en collega's gediscrimineerd wordt. Ze noemen hem bijvoorbeeld 'Bokito' of gooien bananen naar hem toe. Grapje, zeggen ze dan.

ADV-melding

van seksuele gerichtheid. Net als in voorgaande jaren is dit daarmee na herkomst de grootste categorie in de politiecijfers. Bij de ADV's gaat een veel kleiner deel van de meldingen over seksuele gerichtheid: 7 procent van de meldingen heeft betrekking op deze discriminatiegrond, 353 meldingen in totaal.

Discriminerende opmerkingen, geweld in combinatie met een opmerking en bedreigingen komen bij de grond seksuele gerichtheid vaker voor dan gemiddeld in de politie-registraties. Bekladdingen, vernielingen en weigeringen komen hierbij juist minder vaak dan gemiddeld voor. Bij de ADV-meldingen gaat het bovengemiddeld vaak om vijandige bejegening, bedreiging en geweld en minder vaak om een omstreden behandeling. De gemelde incidenten vinden vaker dan gemiddeld in de openbare ruimte of in de buurt plaats, en minder vaak op de arbeidsmarkt of bij collectieve voorzieningen.

Bij de door de politie geregistreerde discriminerende opmerkingen gaat het in het grootste deel van de gevallen om schelden met het woord 'homo' of varianten daarop, zoals 'flikker', vaak in combinatie met beledigingen of bedreigingen. Bij incidenten die zich in de buurt afspelen lijkt het overwegend te gaan om gerichte belediging van mensen (voornamelijk mannen) die homoseksueel zijn of van wie dat verondersteld wordt. Vaak is daarbij sprake van een terugkerend patroon. Bij incidenten op straat tussen onbekenden lijkt het vaker te gaan om scheldpartijen waarbij het woord 'homo' samen met andere scheldwoorden wordt gebruikt zonder dat daarbij de (vermeende) seksuele gerichtheid van de betrokken personen een expliciete rol speelt. Dat geldt ook voor het aanzienlijke aantal incidenten

(Nederlanders) met migratieachtergrond	1.547	
Nederlanders zonder migratieachtergrond/wit	168	
Uiterlijke kenmerken: donker/zwart	589	
Uiterlijke kenmerken: Aziatisch	115	
Roma/Sinti/woonwagenbewoners	70	
Anders	77	

Figuur 6 ADV-meldingen over herkomst naar subgrond in 2022¹³

waarbij politiemensen en andere medewerkers met een publieke taak voor 'homo' worden uitgemaakt.

Ook bij de geweldsincidenten die de politie registreert gaat het om zowel geweld dat specifiek gericht is tegen (vermeend) homoseksuele, biseksuele en lesbische slachtoffers als om vechtpartijen waarbij mensen ongeacht hun seksuele gerichtheid voor 'homo' worden uitgemaakt. Bij de eerstgenoemde incidenten gaat het bijvoorbeeld om homoseksuele mannen die op straat of in het openbaar vervoer lastiggevallen worden door onbekenden, om geweld tegen homoseksuele scholieren op school en om geweldsincidenten in het uitgaansleven. Opvallend is dat het, zeker in vergelijking met de geregistreerde uitlatingen, bij de geweldsincidenten vaak over groepen daders lijkt te gaan.

4.4.3 Handicap: vooral gemeld bij ADV's en College

Meldingen van discriminatie op grond van handicap komen vooral bij ADV's en bij het College binnen. Bij de ADV's is deze grond goed voor 12 procent van de meldingen, bij het College zijn 19 procent van de verzoeken om een oordeel en 27 procent van de meldingen gerelateerd aan deze grond.

► Een scholier fietst met zijn vriendje langs een groepje jongeren bij een andere school. Er is bijna een botsing met een van de fietsen van het groepje. Later ziet de scholier dat hij gevolgd is door twee jongens. Hij krijgt een trap tegen zijn fiets en komt te vallen. De jongens fietsen lachend weg en roepen: 'vuile k*homo'.

Politieregistratie

► Melder geeft aan dat hij zijn hond aan het uitlaten was toen een buurvrouw van hem de straat in kwam fietsen en hem begon uit te schelden. De vrouw maakte de melder uit voor 'vieze vuile homo' en 'vuile kinderlokker'. Volgens melder is het al zo'n tien jaar gaande dat deze buurvrouw hem het leven zuur probeert te maken.

Politieregistratie

De politie registreert verhoudingsgewijs minder incidenten: 2 procent van de incidenten, 149 in totaal, gaat over handicap. In 82 procent van de ADV-meldingen met betrekking tot handicap gaat het om een omstreden behandeling. Dat is bovengemiddeld veel. De discriminatie-ervaringen spelen zich vaker dan gemiddeld af op het terrein van collectieve voorzieningen. Ook de arbeidsmarkt is een vaak terugkerend terrein in de meldingen.

In 2021 kwamen bij ADV's uitzonderlijk veel meldingen van discriminatie op grond van handicap binnen die te maken hadden met de (onthefing van de) verplichting om een mondkapje te dragen in openbare ruimtes. Kwalitatieve analyse van de meldingen wijst uit dat ook in 2022 nog zeker 50 meldingen binnenkomen die te maken hebben met mondkapjes. Dat zijn er wel veel minder dan in 2021 toen rond de 300 meldingen hierover bij ADV's binnenkwamen. Veelal gaat het om melders die ondanks een medische ontheffing voor het dragen van een mondkapje geweigerd worden bij een ziekenhuis, een winkel of in het openbaar vervoer. Daarnaast zijn er veel meldingen over ontoegankelijke voorzieningen zoals een station dat door werkzaamheden niet met een rolstoel bereikbaar is of een gezondheidscentrum waar geen hulphonden worden toegelaten.

Bij de meldingen van arbeidsmarktdiscriminatie op grond van handicap is er opvallend vaak sprake van personen die door een chronische ziekte, psychische kwetsbaarheid of burn-out op bepaalde momenten minder belastbaar zijn, en hiervoor onvoldoende ruimte krijgen van hun werkgever. Dit leidt tot conflicten met leidinggevenden en sommige gevallen tot een contractbeëindiging. In andere gevallen worden mensen bij sollicitaties afgewezen nadat zij in een sollicitatiegesprek

► **Melder heeft gesolliciteerd naar een baan en kreeg na enkele gesprekken te horen dat ze was aangenomen. Toen ze kort voordat ze zou beginnen langsging bij het bedrijf en vertelde dat ze zwanger was, werd het aanbod ingetrokken. Ze had haar arbeidsovereenkomst nog niet getekend. Toen ze hierover klaagde bij het bedrijf en om een gesprek vroeg, kreeg ze te horen dat het bedrijf zich niet in haar klacht herkende.**

ADV-melding

open vertellen over hun functiebeperking, terwijl zij zelf denken dat de beperking of ziekte geen wezenlijke invloed heeft op hun functioneren.

Een groot deel van de door de politie geregistreerde incidenten betreft beledigingen waarbij het woord 'mongool' als scheldwoord wordt gebruikt. In de meeste gevallen is de uiting niet gericht tegen mensen met een beperking.

4.5 Overige discriminatiegronden

In deze paragraaf beschrijven we een deel van de overige discriminatiegronden die door politie en ADV's zijn geregistreerd. Deze beschrijvingen zijn iets beknopter. We beschrijven niet alle discriminatiegronden. De volledige cijfers over alle gronden zijn te vinden in bijlage 3.

4.5.1 Geslacht: zwangerschaps- en transgender discriminatie
Net als handicap is ook geslacht een discriminatiegrond die vooral in de ADV-meldingen en bij meldingen bij het College vaak voorkomt. De ADV-meldingen van discriminatie op grond van geslacht spelen zich veel vaker dan gemiddeld

► **Melder is al lange tijd werkzaam bij de gemeente. De man heeft een chronische ziekte waardoor hij het af en toe rustiger aan moet doen en hij tijdens vergaderingen of in het openbaar minder makkelijk kan spreken. Met zijn vorige manager had hij hier duidelijke afspraken over gemaakt en kreeg hij hier ruimte voor. Toen hij een nieuwe manager kreeg was deze ruimte er niet en is er een langlopend conflict ontstaan.**

ADV-melding

af op de arbeidsmarkt: 39 procent van de meldingen houdt verband met dit terrein. Zeker 84 ADV-meldingen hebben betrekking op arbeidsmarktdiscriminatie rondom zwangerschap: een afwijzing vanwege zwangerschap bij een sollicitatie, niet doorstromen of geen contractverlenging vanwege zwangerschap. Bij het College zijn 47 verzoeken tot een oordeel gedaan met betrekking tot zwangerschapsdiscriminatie en zijn 192 meldingen hierover binnengekomen. Bij de ADV's is enkele keren melding gemaakt van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, zowel op het werk als in een zorgcontext. De aantallen zijn echter klein, er is geen duidelijk effect van de maatschappelijke aandacht voor dit probleem te zien. Bij het College zijn er 8 verzoeken tot een oordeel met betrekking tot seksuele intimidatie.

Bij een kwart van de ADV-meldingen op grond van geslacht gaat het om discriminatie van transgender personen. Zowel in absolute aantallen als procentueel gezien waren er de afgelopen 4 jaar niet zoveel meldingen over discriminatie van transgender personen. Zeker 30 meldingen hebben betrekking op twee verschillende posters die in de openbare ruimte te zien zijn: een verkiezingsposter van de partij Forum voor Democratie met de tekst 'Hoeveel genders heb jij vandaag?' en de posters van de campagne 'Gendertwijfel'. Van de 61 door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten op grond van geslacht zijn er 49 gericht tegen transgender personen. De meeste registraties gaan over de afkeuring door buurtbewoners of door familie. Bij andere incidenten gaat het over transgender jongeren die door leeftijdgenoten uitgescholden worden of met geweld te maken krijgen. De politie registreert 10 geweldsincidenten tegen transgender personen, iets meer dan in 2021.

Transgender Netwerk Nederland ontvangt 46 meldingen van discriminatie in 2022. Hiervan zijn 11 doorgeleid naar ADV's en 16 naar andere instanties, waaronder de politie. De meldingen gaan vooral over discriminatie op het terrein van collectieve voorzieningen, in de buurt, op de arbeidsmarkt of in het onderwijs.

► **Op de voordeur van aangever is een hakenkruis gekrast. Ook is de mezzoeza naast de voordeur verwijderd. In de kozijnen van de lift van het wooncomplex is 'Joden aan het gas' gekrast, met een Davidster ernaast. In de deur van de algemene ruimte staat 'Jood Palas'.**

Politieregistratie

4.5.2 Antisemitisme: veel beledigingen van medewerkers met een publieke taak

Meldingen van antisemitisme komen vaker bij de politie terecht dan bij ADV's. Dat is ook in 2022 het geval. Een groot deel van de incidenten gaat om situaties waarin medewerkers met een publieke taak (voornamelijk politiemedewerkers, maar ook boa's, brandweer of ambulancemedewerkers) worden uitgemaakt voor 'jood', vaak in combinatie met andere scheldwoorden. In deze en ook in een aanzienlijk deel van scheldpartijen tussen burgers lijkt het woord 'jood' als algemeen scheldwoord gebruikt te worden. Ongeveer een kwart van de incidenten is wel expliciet gericht tegen (verondersteld) Joodse personen. Deze spelen zich geregeld in de woonomgeving van de slachtoffers af. Er is daarbij regelmatig sprake van een opeenstapeling van beledigingen, vandalisme en intimidatie: bijvoorbeeld het vernielen van Joodse symbolen, Israëliische vlaggen, het krassen van hakenkruizen of antisemitische leuzen.

► **Een trans vrouw zit buiten op een bankje bij het station een broodje te eten, wanneer een groepje jongens langs loopt en vraagt of zij 'een hapje van haar worst mogen' en aan haar kleding trekken. Ook schelden de jongens de vrouw uit voor onder meer 'k*trans' en wordt zij door hen bespuugd. Omstanders bemoeien zich met de situatie, waarop de jongens vertrekken.**

Politieregistratie

Zeker 30 incidenten vinden plaats in de context van voetbalwedstrijden. Er worden beledigende leuzen en kwetsende liederen gezongen over Joden, en tegensupporters of politiemensen worden uitgemaakt voor Joden.

4.5.3 Leeftijd: arbeidsmarkt en leeftijdsbepalingen in regelgeving

Leeftijd is een discriminatiegrond die niet door de politie en wel bij ADV's, bij het College en bij de Nationale ombudsman wordt geregistreerd. Precies de helft van de ADV-meldingen van leeftijdsdiscriminatie heeft betrekking op de arbeidsmarkt. Daarbij gaat het veelal om vacatures waarin specifiek om jonge kandidaten wordt gevraagd (met een leeftijdsgrens of woorden als 'starters' of 'studenten') of om sollicitatieprocedures waarin mensen vanwege hun leeftijd worden afgewezen. Bij de meldingen die zich in de context van collectieve voorzieningen afspelen zijn er meerdere meldingen over de leeftijdsgebonden toegang tot (booster)vaccinaties tegen Covid of de griep, over uitsluiting van de energietoelage voor studenten en tot slot over de uitsluiting van de toegang tot STAP-opleidingsbudget voor gepensioneerden. Het STAP-budget en subsidies gerelateerd aan energie-armoede komen ook in de meldingen over regelgeving bij de Nationale ombudsman voor.

4.5.4 Godsdienst: weekendscholen en discriminatie bij het dragen van een hoofddoek

De politie registreert in 2022 173 incidenten van godsdienstdiscriminatie, waarvan 93 procent (161 incidenten) gaat over moslimdiscriminatie. Dit is een toename ten opzichte van 2021 die vooral het gevolg van een verbeterde analyse van de politiedata is. ADV's ontvangen 299 meldingen van discriminatie op grond van godsdienst. In 77 procent

van deze meldingen gaat het om discriminatie van moslims. 4 procent van de verzoeken tot een oordeel bij het College gaan over godsdienstdiscriminatie (26 verzoeken). Daarvan gaan 14 verzoeken om ervaren discriminatie op grond van het islamitisch geloof.

De politie registreert veel incidenten in de openbare ruimte waarbij beledigingen of bedreigingen worden geuit richting moslims of mensen waarvan wordt verondersteld dat ze moslim zijn. Het gaat zowel om vrouwen met hoofddoek als om mannen in traditionele kleding of met een baard. Daarnaast zijn er enkele registraties over anti-moslimstickers in de openbare ruimte van extreemrechtse actiegroepen, en er zijn zeker 20 registraties van vernielingen of bedreigingen bij moskeeën. Zo zijn er onder andere bij verschillende moskeeën - zoals ook in voorgaande jaren - rond de christelijke feestdagen brieven of kaarten bezorgd met discriminerende teksten en/of afbeeldingen.

Van de 161 politieregistraties over moslimdiscriminatie zijn er 37 zaken waarbij uit de casusomschrijvingen blijkt dat er sprake is van een combinatie van moslimdiscriminatie en discriminatie op grond van herkomst. Daarbij is er tegen dezelfde persoon gescholden met termen over zowel moslims als afkomst. Deze incidenten zijn geregistreerd als discriminatie op grond van godsdienst.

Meldingen bij ADV's van godsdienstdiscriminatie gaan bijvoorbeeld om sollicitatieprocedures waarbij wordt gevraagd om een christelijke geloofsovertuiging, en om conflicten die zich op de werkvloer ontwikkelen rondom het dragen van een hoofddoek. Melders zijn bijvoorbeeld vrouwen die besluiten een hoofddoek te dragen en die

► Een bezoekend familielid van buurtbewoners had haar auto kennelijk op een onwenselijke manier geparkeerd. Een andere buurtbewoner laat zich naar aanleiding van het parkeren buiten op straat racistisch uit. Zij roept 'Hitler had niet Joden moeten vergassen, maar moslims' en 'de zwarte roetmoppen in Amerika moeten aan de hoogste boom opgehangen worden'.

Politieregistratie

vervolgens door hun collega's of leidinggevenden worden beledigd of gevraagd worden om te vertrekken. Vrouwen met een hoofdoek melden ook dat zij in de horeca niet binnen worden gelaten, en dat buschauffeurs hen niet laten instappen. Zeker 24 van de ADV-meldingen betreffen een plan van de minister van onderwijs, cultuur en wetenschap om strenger toezicht te houden op weekendscholen. Omdat dit vooral instellingen met een islamitische grondslag betreft, wordt dit plan als discriminerend voor moslims ervaren.

4.5.5 'Overig/niet-wettelijk': coronamaatregelen nog steeds aanleiding voor meldingen

In de categorie 'overig/niet-wettelijk' en 'onbekend/overig' registreren ADV's en politie incidenten waarbij de discriminatiegrond niet vast te stellen is of niet valt binnen de wettelijk bepaalde discriminatiegronden. Het grote aantal meldingen dat in 2021 bij ADV's binnenkwam omtrent de coronamaatregelen viel in veel gevallen in deze categorie, omdat het bijvoorbeeld ging om mensen die uit principe niet gevaccineerd wilden worden. Door het wegvallen van de coronamaatregelen in 2022 zien we weer een sterke daling in het aantal meldingen in deze categorie. Zowel bij ADV's als bij de politie zijn er echter wel nog steeds meer meldingen met een 'overige' discriminatiegrond dan in de pre-coronatijd: bij de politie gaat het om 762 incidenten, bij de ADV's om 538 meldingen.

Ook in 2022 gaat een deel van de ADV-meldingen over coronamaatregelen die in de beginmaanden van het jaar nog van kracht waren. De overige meldingen gaan soms om een algemeen gevoel van onrechtvaardigheid dat wordt geuit, zonder dat dit te koppelen is aan een specifieke discriminatiegrond. Daarnaast voelen enkele melder

zich gediscrimineerd op grond van hun opleidingsniveau, bijvoorbeeld wanneer er specifieke diensten of kortingen zijn voor hbo/wo-studenten maar niet voor mbo-studenten. Ook armoede of schulden worden enkele keren als uitsluitingsgrond ervaren. Bij de politie gaan de meeste incidenten die onder 'overig' geregistreerd staan over hakenkruizen die in de openbare ruimte worden aangetroffen, zonder dat er een duidelijke verwijzing naar een doelwit of achterliggend sentiment kan worden vastgesteld.

► **Melder zit in de schuldsanering via haar werkgever, waar ze tweeënhalf jaar werkt. Haar contract wordt niet verlengd en haar dienstverband wordt beëindigd. Melder geeft aan dat de HR-afdeling advies heeft uitgebracht om haar niet in vaste dienst te nemen. Omdat zij schulden heeft zou ze te gevoelig zijn voor langdurige uitval door ziekte en zou ze fraude kunnen plegen. Melder heeft een VOG geleverd en een eed afgelegd. Ze voelt zich gediscrimineerd door het feit dat er verschil wordt gemaakt tussen werknemers die schulden hebben (hun contract wordt niet verlengd) en werknemers die geen schulden (hun contract wordt wel verlengd).** ADV-melding

4.6 Meervoudige of intersectionele discriminatie

ADV's kunnen meerdere discriminatiegronden registreren. In deze gevallen kan het gaan om meervoudige of intersectionele discriminatie. Van meervoudige discriminatie is sprake wanneer een persoon meerdere keren achter elkaar en op grond van verschillende kenmerken wordt gediscrimineerd. Denk bijvoorbeeld aan een reeks beledigingen waarin een persoon zowel op zijn seksuele

► **Melder vindt dat de minister voor onderwijs moslims discrimineert. Volgens de melder wil de minister een kliklijn opzetten en gewone scholen verplichten melding te maken wanneer men denkt dat een leerling een anti-integratieve, anti-rechtsstatelijke of antidemocratische houding heeft. De betreffende leerling wordt geregistreerd en de onderwijsinspectie kan op basis van die registratie ingrijpen bij de moskee die de leerling bezoekt. De melder vindt dat deze maatregelen moslims stigmatiseren.** ADV-melding

gerichtheid als zijn herkomst wordt aangesproken. Met intersectionele discriminatie worden vormen van uitsluiting bedoeld waarbij de specifieke combinatie ('intersectie') van verschillende kenmerken in een specifieke context voor discriminatie zorgt. Dan kan het bijvoorbeeld gaan om specifieke vormen van discriminatie van vrouwen van kleur, waarbij de combinatie van geslacht en herkomst de grond van discriminatie is.

De ADV's registreren bij 363 meldingen meerdere discriminatiegronden. De registratie van meerdere discriminatiegronden door ADV's lijkt niet consequent toegepast. Zo blijkt uit sommige casusomschrijvingen dat er sprake is van meervoudige discriminatie, maar wordt dit niet altijd als zodanig geregistreerd. Dat kan er ook mee te maken hebben dat de melder de nadruk legt op discriminatie op één van de betreffende gronden. Een voorbeeld hiervan is discriminatie van vrouwen met een hoofddoek. Sec gezien kan dit gezien worden als intersectionele discriminatie op grond van geslacht/godsdiens, maar in de ervaring van de betrokkenen staat godsdienstdiscriminatie vaak voorop. Een verdere kwantitatieve uitsplitsing naar combinaties van gronden zou dan ook geen betrouwbaar beeld geven. Desondanks geeft een blik op de casusomschrijving extra inzicht in de dynamiek tussen de discriminatiegronden. De combinaties van gronden die vooral voorkomen zijn:

- ▶ geslacht en seksuele gerichtheid
- ▶ handicap of chronische ziekte en leeftijd
- ▶ herkomst en geslacht
- ▶ herkomst en godsdiens
- ▶ herkomst en handicap of chronische ziekte
- ▶ herkomst en nationaliteit
- ▶ herkomst en seksuele gerichtheid.

Herkomst lijkt de grond met de meest diverse combinaties met andere gronden te zijn. Bij de overige gronden zijn het vaak één of twee andere gronden die in combinaties voorkomen.

Bij sommige combinaties van gronden zijn terugkerende patronen te zien: zo zijn er onder de combinatie herkomst/geloof diverse meldingen van mensen die zich gediscrimineerd voelen omdat zij uit een gepercipieerd 'islamitisch land' komen, bijvoorbeeld vluchtelingen uit Syrië. Het is dan niet alleen de herkomst, en ook niet alleen het geloof, maar de specifieke combinatie van niet-Nederlandse herkomst met een islamitisch geloof die ten grondslag ligt aan de discriminatie. Onder dezelfde combinatie zijn ook een aantal meldingen van moslims (man en vrouw) met een donkere huidskleur die zich door deze specifieke combinatie van kenmerken gediscrimineerd voelen. Meldingen op grond van geslacht en herkomst zijn veelal afkomstig van vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond die in een unieke uitsluitingspositie terecht komen.

Onder de combinatie geslacht/seksuele gerichtheid vallen verschillende ervaringen van homoseksuele mannen die op hun 'mannelijkheid' worden aangesproken en op basis daarvan vijandig worden bejegend. Bij de combinatie geslacht/leeftijd worden vacatures gemeld waarin onder andere om een 'jonge man' of juist een 'gepensioneerde man' wordt gevraagd.

De registratiepraktijk voor meervoudige en intersectionele vormen van discriminatie lijkt nog onvoldoende uitgekristalliseerd: de meldingen bevatten duidelijke voorbeelden van intersectionele discriminatie, maar ook

▶ **Melder heeft het gevoel dat ze op haar werk wordt gediscrimineerd op basis van haar geslacht en herkomst. Zo groet de manager haar niet en moet zij zwaarder werk doen dan bijvoorbeeld een man, of iemand met een Nederlandse herkomst.**
ADV-melding

ervaringen waarbij niet duidelijk is wat de onderliggende discriminatiegronden zijn. In potentie kan de registratie van combinaties van gronden ons wel wijzen op patronen van discriminatie van specifieke groepen die anders onderbelicht zouden blijven.

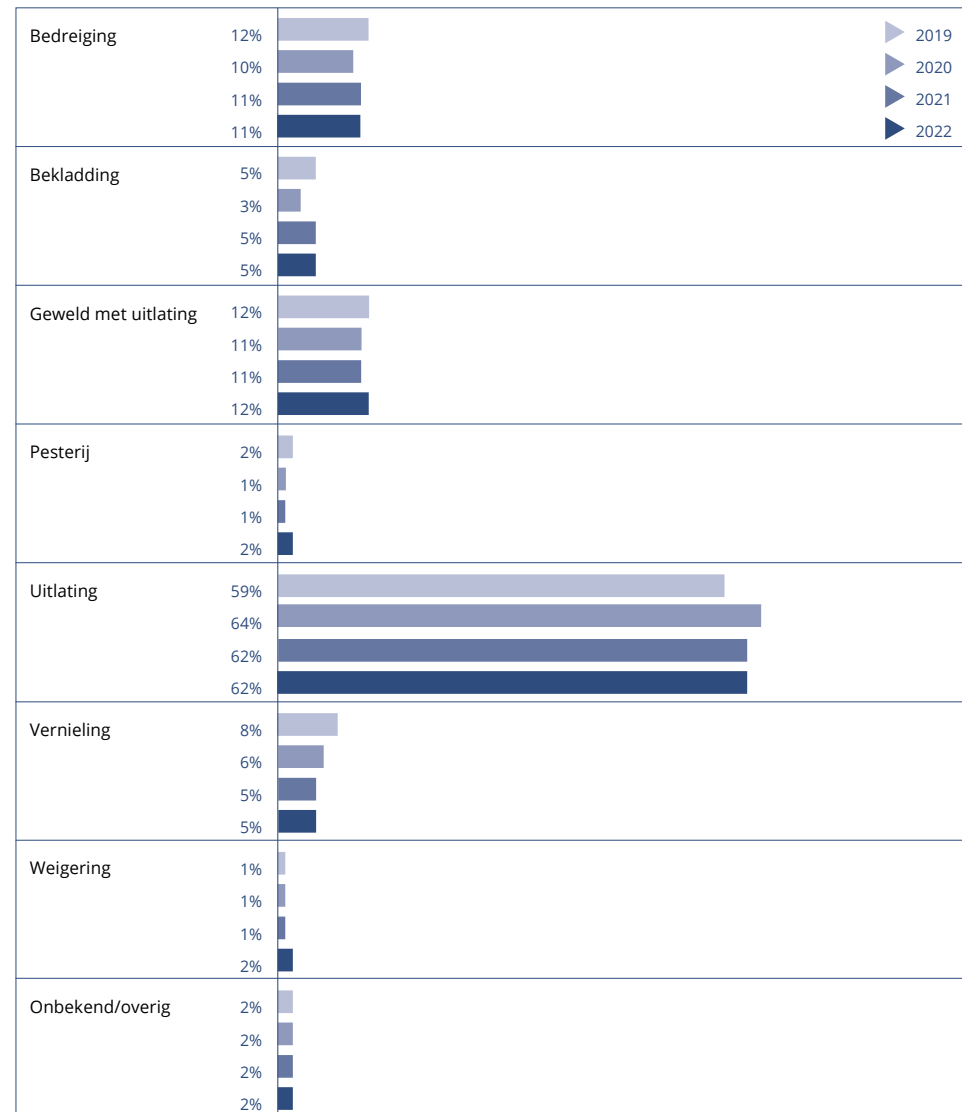
In dit hoofdstuk gaan we in op de wijze waarop discriminatie zich voordoet in de geregistreerde incidenten, van geweldsincidenten in de buurt tot afwijzingen bij sollicitaties. De organisaties gebruiken verschillende categorieën en aanduidingen voor de discriminatiewijzen. Hierdoor kunnen de categorieën voor een deel niet goed met elkaar vergeleken worden.

5.1 De wijze van discriminatie bij politie en ADV's

Figuur 7 en figuur 8 geven de procentuele verdeling in de wijze van discriminatie weer die in de registraties van de politie en ADV's is vastgelegd. De absolute aantallen zijn te vinden in de tabellen in bijlage 3.

De politie registreert in 62 procent van de incidenten een discriminerende uitlating, dit is verreweg de grootste categorie. In 12 procent van de incidenten is sprake van geweld in combinatie met een uitlating, in 11 procent gaat het om een bedreiging. Bekladdingen en vernielingen zijn elk van toepassing op 5 procent van de incidenten. De andere discriminatiewijzen zoals pesterijen, weigeringen, bespugen, geweld en overige/onbekend komen minder vaak voor.

Bij de ADV-meldingen is omstreden behandeling met 60 procent de vaakst geregistreerde discriminatiewijze. In 43 procent van de gevallen is sprake van vijandige bejegening. Minder vaak worden bedreiging (6 procent) en geweld (3 procent) geregistreerd. In 2 procent van de meldingen is de discriminatiewijze onbekend of overig.

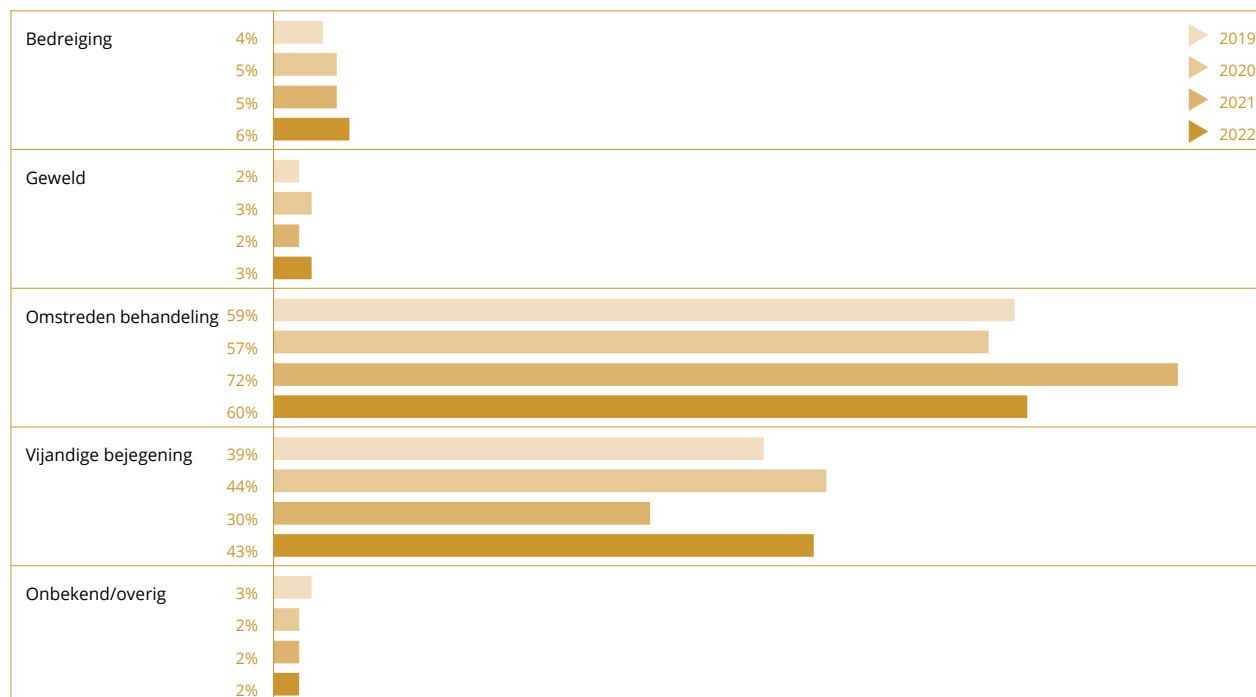

Figuur 7 Discriminatie-incidenten politie naar wijze van discriminatie (selectie) in 2019-2022¹⁴

5.2 De wijze van discriminatie bij de overige instanties

Het College voor de Rechten van Mens is bevoegd om situaties te toetsen aan de gelijkebehandelingswetgeving. Verzoeken om een oordeel en meldingen bij het College die in deze rapportage worden behandeld hebben dan ook betrekking op ervaren ongelijke behandeling. Dat wil zeggen dat het gaat om situaties waarbij een persoon anders wordt behandeld dan anderen behandeld (zouden) worden, op grond van een bepaald kenmerk. Denk bijvoorbeeld aan een (onterechte) afwijzing bij een sollicitatie of een weigering om bepaalde diensten te leveren.

Meldingen bij MiND gaan altijd over mogelijk discriminerende uitingen op internet. Bij de Nationale ombudsman gaat het in 160 van de 284 meldingen (56 procent) om 'andere behandeling', wat enigszins overeenkomt met ongelijke of omstreden behandeling zoals ADV's en het College registreren. 38 meldingen hebben betrekking op discriminatie in wet- en regelgeving, 29 meldingen gaan over discriminerende bejegening en 28 meldingen zijn geregistreerd als een schending van rechten. Bij de overige 29 meldingen is onduidelijk wat de wijze van discriminatie is. Het beeld bij de Kinderombudsman verschilt hiervan: bij 15 van de 26 meldingen gaat het juist over bejegening, bij 8 meldingen over ongelijke behandeling, bij 2 meldingen over etnisch profileren en bij 1 melding is de wijze van discriminatie onbekend.

Figuur 8 ADV-meldingen naar wijze van discriminatie in 2019-2022^{15|16}

5.3 Opvallende ontwikkelingen in de cijfers

5.3.1 Politie registreert iets vaker pesterijen, weigeringen en geweld

De politie registreert in 2022 vaker geweldsincidenten in combinatie met een uitlating, pesterijen en weigeringen dan een jaar eerder. Deze discriminatiewijzen zijn zowel in absolute als in relatieve zin gestegen. Het aantal incidenten

van geweld in combinatie met een uitlating stijgt met 7 procent (van 726 naar 776), het aantal pesterijen met 20 procent (van 94 naar 113) en het aantal weigeringen met 32 procent (van 79 naar 104). Bij geweldsincidenten gaat het vaak om schoppen en slaan. Bij pesterijen gaat het vaak om incidenten waarbij mensen herhaaldelijk worden lastiggevallen in hun woonomgeving, door burens of groepen jongeren. De weigeringen gaan bijvoorbeeld om ongelijke behandeling in een winkel, bij de huisarts of op het werk.

5.3.2 ADV's ontvangen weer meer meldingen van vijandige bejegening en minder omstreden behandeling

Het aandeel ADV-meldingen van vijandige bejegening is gestegen van 30 procent in 2021 naar 43 procent in 2022. Daarmee is deze discriminatiewijze verhoudingsgewijs weer ongeveer even groot als in 2020. Deze relatieve stijging komt met name door de daling van het aantal meldingen van omstreden behandeling. In 2021 kwamen als gevolg van de coronamaatregelen uitzonderlijk veel meldingen van omstreden behandeling bij ADV's binnen. In 2022 zijn dat soort meldingen minder vaak binnengekomen, waardoor deze discriminatiewijze met 60 procent van het totaal ook weer ongeveer terug op het niveau van 2020 en 2019 is.

5.3.3 Aandeel ADV-meldingen van bedreiging neemt gestaag toe

Bij 6 procent van de meldingen die in 2022 bij ADV's binnenkomen is sprake van een bedreiging. In 2021 en 2020 was dit nog 5 procent, in 2019 4 procent. Ook al is er in absolute termen sprake van een lichte daling tussen 2021 en 2022, het aantal bedreigingen lijkt wel gestaag toe te nemen: in vergelijking met 2019 is het aantal met 60 procent gestegen. De meldingen van bedreiging lijken op

meldingen van vijandige bejegening, maar zijn vaak wat ernstiger of structureler van aard. Zo zitten er ook gevallen van stelselmatige pesterijen in de buurt of van seksuele intimidatie op het werk tussen. De bedreigingen gaan vaak gepaard met andere vormen van lastigvallen.

5.4 De meest geregistreerde wijzen van discriminatie

5.4.1 Uitlatingen: veel beledigingen gericht op herkomst, seksuele gerichtheid en antisemitisme

Het grootste deel van de door de politie geregistreerde incidenten betreft 'uitlatingen': beledigingen, discriminerende opmerkingen, meestal verbaal maar ook bijvoorbeeld via sociale media. Bij de grootste gronden (herkomst, seksuele gerichtheid, antisemitisme) komen ook de meeste uitlatingen voor. Een groot deel van de uitlatingen gerelateerd aan seksuele gerichtheid en antisemitisme betreft beledigingen van medewerkers met een publieke taak, met name politiemensen, boa's en medewerkers in het openbaar vervoer, zowel in de context van aanhoudingen of controles als zonder directe aanleiding. Bij de grond herkomst zijn de incidenten vaker specifiek gericht op de herkomst, en specifiek de huidskleur, van de melder en gaat het vaker om incidenten tussen burgers.

De specifieke contexten waarin de uitlatingen worden gemaakt lopen uiteen: soms is het een eenzijdige belediging, soms gaat het om situaties waarin mensen elkaar over en weer beledigen. Het gaat om conflicten tussen buurtbewoners, tussen (ex-)partners, verkeersdeelnemers, jongeren op school, gebruikers van socialemediaplatforms en soms om onbekenden die elkaar in de trein of in een

► **Langlopende burenruzie. Melder wordt door buurvrouw uitgescholden of er worden dingen in het luchtledige geroepen als melder net voorbijloopt, zoals: 'ik praat niet met zwarte mensen', 'er moet iemand dood hier' of 'ik praat niet met een vent in een jurk.'** Dat gaat dan met name over melder. Wat hiermee bedoeld wordt: een buurman en melder lopen vaker in een lang kleed, dit in verband met hun geloof. Melder werd ook eens uitgemaakt voor 'zwarte aap'.
Politieregistratie

winkel tegen het lijf lopen. Er is wel een duidelijk verschil tussen conflicten die in het moment ontstaan, door irritatie of boosheid getriggerd door een (verkeers)incident, en incidenten die voortkomen uit een langer lopend conflict. In een deel van de laatste gevallen gaat het om groepen jongeren die andere buurtbewoners, gezinnen met een niet-Nederlandse achtergrond, of andere jongeren op school herhaaldelijk lastigvallen. Deze incidenten neigen vaak meer naar agressie en bedreiging.

Een deel van de ADV-meldingen van vijandige bejegening lijkt op de door de politie geregistreerde uitlatingen: het gaat dan om beledigingen en kwetsende opmerkingen van zowel bekenden als onbekenden. Een ander deel van deze meldingen betreft vormen van bejegening die soms wat minder grijpbaar en in ieder geval minder expliciet beledigend zijn. Het kan bijvoorbeeld gaan om kleinerende of grappig bedoelde opmerkingen over iemands afkomst door collega's of ervaringen van mensen die in een restaurant of winkel onvriendelijk behandeld of genegeerd worden vanwege hun genderidentiteit.

5.4.2 Omstreden behandeling: zowel oneerlijke behandeling als gebrek aan aanpassingen of tegemoetkomingen

60 procent van de ADV-meldingen gaat over omstreden behandeling. Het gaat hierbij om ervaringen van mensen die 'anders dan anderen' worden behandeld, bijvoorbeeld bij sollicitaties of op de werkvloer, bij het uitgaan in de horeca, of in contacten met officiële instanties. De meldingen van omstreden behandeling gaan vaker dan gemiddeld over discriminatie op grond van handicap/chronische ziekte, en op grond van leeftijd. Discriminatie op grond van herkomst komt bij deze meldingen weliswaar minder vaak voor

dan gemiddeld, maar vormt alsnog de grootste categorie meldingen.

De meeste meldingen van omstreden behandeling vinden plaats op de arbeidsmarkt of bij collectieve voorzieningen. Veel van de arbeidsmarktmeldingen gaan over vrouwen die vanwege een zwangerschap worden ontslagen, geen contractverlenging krijgen of bij een sollicitatie worden afgewezen. Soms wordt expliciet aangegeven dat de zwangerschap de reden is voor bijvoorbeeld een afwijzing, soms is het meer een gevoel van de melder. Er zijn ook enkele meldingen van vrouwen die aangeven dat zij minder verdienen dan hun mannelijke collega's in soortgelijke functies.

Andere meldingen van omstreden behandeling op de arbeidsmarkt hebben te maken met handicap of chronische ziekte. Bij deze meldingen gaat het meestal niet om ongelijke behandeling van personen met een handicap of ziekte, maar juist om de weigering van een werkgever om een specifieke behandeling mogelijk te maken. Zoals het faciliteren van aanpassingen in de werkomgeving of andere vormen van flexibiliteit die nodig zijn voor de persoon in kwestie om goed te kunnen werken. Vaak gaat het om melders die al ergens werken, vervolgens ziek worden en hierdoor aanlopen tegen weerstand van hun werkgever. Soms speelt dit al in de sollicitatiefase.

Meldingen van omstreden behandeling in de context van collectieve voorzieningen zijn heel divers van aard: het gaat over slecht toegankelijke openbare ruimtes of instellingen, vermoedens van racistische vooroordelen bij sociaal werkers of klantmanagers van een gemeente, of ervaren

► **Melder wilde voor een zorgverzekeraar 12 tot 18 uur per week gaan werken. Uiteindelijk kon het niet doorgaan, omdat zij een contractuele verplichting bleek te hebben om in week 52, ongeacht haar contracturen, 40 uur te moeten werken. Hier was geen uitzondering op mogelijk, en de teammanager had ook totaal geen begrip voor haar situatie. Door een psychische aandoening is het voor melder niet mogelijk om 40 uur te maken. Melder voelt zich gediscrimineerd door het gebrek aan inclusief beleid. Er zou op z'n minst beleid moeten zijn voor mensen met een onzichtbare beperking, zodat iedereen mee kan doen in de maatschappij. Zij voelt zich hierdoor achtergesteld.**
ADV-melding

leeftijdscriminatie bij het verlengen van een rijbewijs bij het CBR. Bij meldingen van omstrede behandeling in de horeca gaat het vooral om mensen die bij een café of restaurant niet binnen worden gelaten. Overwegend vanwege hun herkomst, en in enkele gevallen ook door het dragen van een hoofddoek, vanwege een hulphond of rolstoel, of door het niet kunnen tonen van een coronatoegangsbewijs.

5.4.3 Geweld en bedreiging: vooral geregistreerd door politie
 Bij de politie is in 12 procent van de geregistreerde incidenten sprake van geweld, in 11 procent gaat het om een bedreiging. Bij de ADV's gaat het om respectievelijk 3 en 6 procent van de meldingen. Bedreigingen en geweld worden dus vaker door de politie geregistreerd dan door ADV's. Opvallend is dat bij zowel geweld als bedreiging de discriminatiegrond seksuele voorkeur vaker in de politieregistraties voorkomt dan gemiddeld: 41 procent van de geregistreerde geweldsincidenten en 42 procent van de bedreigingen hebben te maken met deze grond. Ruim de helft van de geweldsincidenten heeft betrekking op herkomst.

▶ **Aangever rijdt met zijn broertje op de scooter van hun vader, wanneer een vrouw uit de buurt hen aanvalt met een schep en aangever een duw in zijn zij geeft. Aangever en zijn broertje vallen daarbij van de scooter, daarbij loopt aangever een pijnlijke arm op. Hij verklaart dat de vrouw hen vaker racistisch bejegent. Zij zegt dan onder meer: 'het begint hier net Ter Apel te lijken', 'hier betalen wij belasting voor' en 'kunnen jullie niet in Marokko blijven wonen'.**

Registratie politie

Het gaat om mishandelingen of vechtpartijen tussen burgers op straat, in de buurt, op school of bij een voetbalwedstrijd. Zo zijn er voorbeelden van scholieren die vanwege hun seksuele voorkeur door andere scholieren worden mishandeld, of mensen die in een kroeg of café worden geslagen en beledigd omdat ze homoseksueel zijn. Voorbeelden van geweldsincidenten die met de grond herkomst te maken hebben zijn bijvoorbeeld geweld tussen (ex-)partners die telkens racistische scheldwoorden gebruiken of fysiek geweld bij verkeersruzies waarbij de herkomst van één van de partijen in de ruzie wordt betrokken. De herkomst en daaruit voortvloeiende discriminatie is soms, maar zeker niet altijd de aanleiding voor de conflicten.

Discriminatie vindt plaats in verschillende contexten: in de buurt, op school, bij een sollicitatie, op internet of in contact met de gemeente. De wijze waarop discriminatie zich voordoet hangt samen met de context. In het verkeer lopen mensen bijvoorbeeld vaker tegen beledigingen aan, op de woningmarkt gaat het eerder om ongelijke behandeling. ADV's registreren het maatschappelijke terrein waar de incidenten zich afspelen. Daar gaat dit hoofdstuk over, waarbij we ook specifiek ingaan op meldingen van discriminatie door overheidsinstanties (paragraaf 6.5) en geregistreerde discriminatie op het internet (paragraaf 6.6).

In de politiedata wordt de locatie van incidenten vanwege extra handmatige handelingen niet meegenomen. Daarom richten we ons in dit hoofdstuk op de ADV-meldingen en de cijfers van de overige instanties.

6.1 Maatschappelijk terrein bij ADV's

Figuur 9 laat zien op welke maatschappelijke terreinen de ADV-meldingen betrekking hebben. De ADV's nemen niet de fysieke locatie, maar het maatschappelijk terrein of de hoedanigheid van de melder als uitgangspunt bij de registratie.¹⁷ De absolute aantallen zijn te vinden in de tabellen in bijlage 3.

De meeste ADV-meldingen hebben betrekking op de arbeidsmarkt: 21 procent van de ervaringen van melders speelt zich af bij sollicitaties, bij doorstroom, promotie en ontslag, in de interacties met collega's, leidinggevenden of klanten. Collectieve voorzieningen zijn in 16 procent van de gevallen de context van de ervaringen. Hier gaat het

bijvoorbeeld om gemeentelijke diensten of instellingen zoals een wijkteam of een bibliotheek. De commerciële dienstverlening (bijvoorbeeld winkels) is goed voor 12 procent van de meldingen. De buurt of wijk, en de openbare ruimte zijn elk van toepassing op 8 procent van de meldingen, het onderwijs op 6 procent. De terreinen horeca, huisvesting en sport/recreatie hebben allemaal betrekking op 5 procent van de meldingen.

6.2 Maatschappelijk terrein bij overige instanties

Bij het College gaat 35 procent van de verzoeken om een oordeel in 2022 over de arbeidsmarkt, relatief gezien ongeveer net zoveel als in 2021. 26 procent van de verzoeken gaat over discriminatie bij het leveren van goederen en diensten – denk bijvoorbeeld aan discriminatie door taxibedrijven, verzekeringen of sportscholen. In absolute termen is het aantal meldingen op dit terrein ongeveer gelijk gebleven, in relatieve zin is het aandeel gegroeid. In 7 procent registreert het College 'sociale bescherming' als terrein: daarbij gaat het veelal om besluiten van (gemeentelijke) uitvoeringsorganisaties, bijvoorbeeld over toeslagen, uitkeringen, of het aanbieden van een woonwagendstandplaats.

Ook de Kinderombudsman registreert de sector of het domein waarover een klacht over schending van kinderrechten gaat. Bij de Kinderombudsman gaan 22 van de 26 meldingen over het onderwijs. Naast pesten tussen leerlingen onderling gaat het dan bijvoorbeeld ook over het (onterecht) krijgen van een lager schooladvies dan de CITO-score of gedrag dat zich afspeelt tijdens het leerlingenvervoer. 3 meldingen gaan over politie/justitie,

gerelateerd aan ervaringen van mogelijk etnisch profileren of onterechte boetes. De Nationale ombudsman registreert de sector of het domein waarop een klacht over discriminatie door de overheid betrekking heeft, zoals bijvoorbeeld 'veiligheid' of 'financiën'. Deze verschillende subterreinen lichten we in paragraaf 6.5 verder toe onder het thema 'Meldingen van discriminatie door overheidsinstanties'.

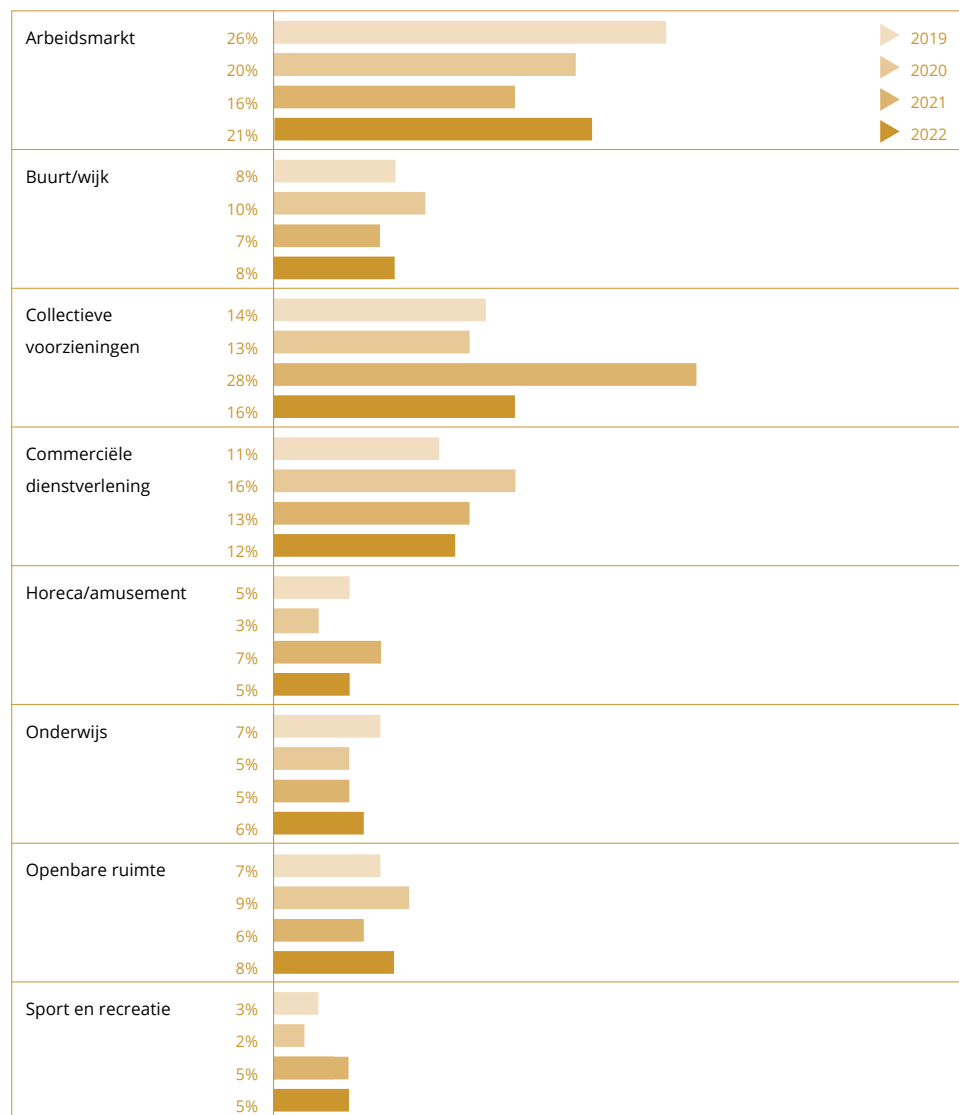
6.3 Opvallende ontwikkelingen in de cijfers

6.3.1 Naast collectieve voorzieningen ook daling van horeca en commerciële dienstverlening

Het aantal meldingen van discriminatie bij collectieve voorzieningen is tussen 2021 en 2022 meer dan gehalveerd. Dat heeft te maken met de uitzonderlijke situatie in 2021 toen veel coronagerelateerde meldingen op dit terrein binnenkwamen. De 859 meldingen van discriminatie bij collectieve voorzieningen in 2022 zijn alsnog meer dan in 2020 op dit terrein werden geregistreerd. Het aantal meldingen met betrekking tot de horeca en de commerciële dienstverlening (bijvoorbeeld winkels) is in 2022 ook minder dan in 2021. Ook hier speelt een rol dat in 2021 veel meldingen over coronagerelateerde weigeringen werden gedaan die in 2022 veel minder vaak voorkomen. Het aantal horecameldingen is in 2022 nog wel hoger dan twee jaar eerder, in de commerciële dienstverlening is het aantal ook ten opzichte van 2020 gedaald.

6.3.2 Arbeidsmarkt na eerdere terugloop weer het terrein met de meeste meldingen

De arbeidsmarkt is met 21 procent in 2022 het terrein waarop de meeste incidenten zich afspeelden. Dat komt met name

Figuur 9 ADV-meldingen naar maatschappelijk terrein (selectie) in 2019-2022^{18|19}

doordat het aantal meldingen van discriminatie bij collectieve voorzieningen is gedaald, zoals hierboven is toegelicht. In 2019 en 2020 was de arbeidsmarkt ook steeds de grootste categorie, 2021 was dus een uitzondering. In absolute termen is het aantal meldingen op de arbeidsmarkt de afgelopen jaren behoorlijk stabiel: het schommelt rond de 1.100 meldingen per jaar. In 2022 is de arbeidsmarkt 1.132 keer het terrein waar een melding betrekking op heeft.

6.3.3 Absoluut aantal meldingen in de openbare ruimte neemt licht toe

Het aantal meldingen in de openbare ruimte is gestegen van 390 naar 404 in 2022. In relatieve zin is dat een stijging van 6 naar 8 procent van het totaal. Er is geen voor de hand liggende verklaring voor deze stijging. De meldingen gaan vaak over discriminerende opmerkingen van onbekenden op straat, in het verkeer of in het openbaar vervoer. Het aantal meldingen in de openbare ruimte ligt nog wel onder het niveau van 2020. Ook bij andere terreinen zoals het onderwijs, de media en huisvesting is het aandeel meldingen in relatieve zin gestegen, maar kwamen er in absolute zin juist minder meldingen over deze terreinen binnen.

6.4 Meest geregistreerde terreinen

In deze paragraaf gaan we dieper in op een aantal terreinen die het vaakst in de ADV-meldingen terugkomen. Dat doen we aan de hand van casusbeschrijvingen binnen ADV-net. Figuur 10 laat de verdeling van ADV-meldingen naar discriminatiegrond en terrein zien. Hierdoor wordt duidelijk op welk terrein welke discriminatiegronden het vaakst gemeld worden.

6.4.1 Arbeidsmarkt: discriminatie onderdeel van langer lopend conflict op de werkvloer

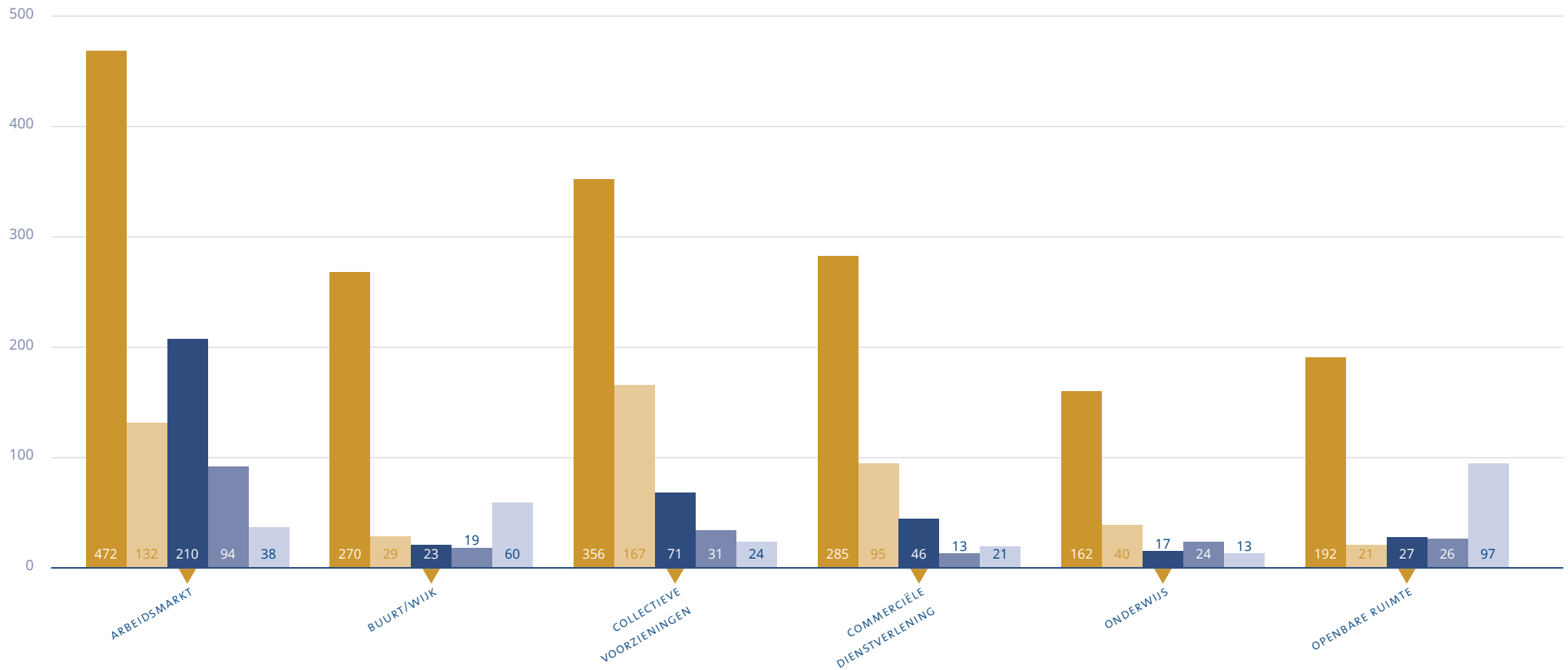
De arbeidsmarkt is het maatschappelijke terrein waarop ADV's de meeste meldingen ontvangen. Het gaat zowel om discriminatie-ervaringen bij sollicitaties als op de werkvloer of bij de doorstroom of beoordeling. De gronden geslacht (20 procent) en leeftijd (10 procent) komen bovengemiddeld vaak voor in deze meldingen. Dat heeft te maken met de vele meldingen van zwangerschapsdiscriminatie (geslacht) enerzijds, en met discriminerende leeftijdseisen van werkgevers bij sollicitaties anderzijds. 44 procent van de arbeidsmarktmeldingen gaan over discriminatie op grond van herkomst. Bij de arbeidsmarktmeldingen gaat het in de meeste gevallen om omstreden behandeling.

Naast een aanzienlijk aantal meldingen van vermoedens van discriminatie bij sollicitaties heeft een groot deel van de meldingen betrekking op langer lopende vervelende situaties op het werk. Het zijn vaak complexe situaties waarbij melder herhaaldelijk niet serieus worden genomen, achtergesteld worden door leidinggevenden of in arbeidsconflicten terecht komen als gevolg van discriminatie. Het kan gaan om een zwangerschap waar werkgevers geen rekening mee willen houden, of om een arbeidsbeperking waar een werknemer op wordt afgerekend in plaats van gefaciliteerd in het doen van aanpassingen van het werk. Als de herkomst van een melder een rol speelt, gaat het vaak om situaties waarin de melder voelt dat hij 'eruit wordt gepikt' of wordt achtergesteld ten opzichte van collega's, bijvoorbeeld bij promotie of de verdeling van werkzaamheden.

De meldingen van vijandige bejegening op de arbeidsmarkt hebben in de meeste gevallen te maken met

► **Melder loopt stage in een ziekenhuis. Ze houdt zich aan de voorschriften voor hoe je eruit moet zien: haar opgestoken, geen sieraden, et cetera. Omdat melder dik, krullend haar heeft, is haar knot groter dan die van collega's met steil haar, maar deze zit niet in de weg bij patiënten tijdens zorg. Tijdens een dienst kwam haar praktijkopleider naar haar toe lopen, liep langs de witte collega's met hun haar voorbij hun schouders, raakte het haar van melder aan en vertelde dat het haar in een kleinere knot moest. Zij voelde zich eruit gepikt: de enige persoon van kleur moet meer haar best doen om zich aan de regels te houden, de witte collega's en stagiaires hoeven dat niet.**

ADV-melding

Figuur 10 Beknopt overzicht van ADV-meldingen naar discriminatiegrond en terrein in 2022^{20|21}

- ▶ Herkomst
- ▶ Handicap/chronische ziekte
- ▶ Geslacht
- ▶ Godsdienst
- ▶ Seksuele gerichtheid

vrouwonvriendelijke, racistische, of homofobe opmerkingen door collega's. Soms zijn deze opmerkingen gericht tegen personen en worden melders direct beledigd of gepest. Enkele meldingen gaan juist om een discriminerende sfeer in het algemeen, waar omstanders melding van maken die zelf niet direct geraakt worden door de discriminatie.

6.4.2 Collectieve voorzieningen: geschillen over hulpmiddelen of diensten

Collectieve voorzieningen zijn organisaties, instellingen of diensten die vanuit publieke organisaties aangeboden worden, zoals de gemeente, het sociaal werk, gezondheidszorg en ook volksverzekeringen of de Belastingdienst. Sommige mensen hebben in hun dagelijks leven vaker te maken met collectieve voorzieningen dan anderen. Dat verklaart wellicht voor een deel waarom de grond handicap/chronische ziekte oververtegenwoordigd is in de meldingen op dit terrein. Mensen met een beperking zijn immers vaker aangewezen op publieke diensten zoals bijvoorbeeld wmo-voorzieningen of zorginstellingen.

Een aanzienlijk deel van de meldingen gaat niet over directe discriminatie in de dienstverlening, maar om geschillen over het wel of niet toekennen van een dienst of hulpmiddel of de bijbehorende (medische) indicatie. Dat kan bijvoorbeeld gaan over het afwijzen van een aanvraag voor aanpassingen in de woning, om huishoudelijke hulp die door vertrek van een medewerker wegvalt en niet wordt vervangen, of om de voorwaarden van speciaal zorgvervoer dat na een bepaald tijdstip niet meer beschikbaar is. In andere gevallen zit de ongelijke behandeling in de niet-inclusieve behandeling

of bejegening door de publieke instanties, bijvoorbeeld in het geval van een dove melder die uitsluitend telefonisch gecontacteerd wordt door de sociale dienst.

26 meldingen zijn afkomstig van melders met een Roma-, Sinti- of woonwagenbewonersachtergrond. Ongeveer de helft van deze meldingen gaat over conflicten met de gemeente over standplaatsen voor woonwagens. Er is sprake van te weinig standplaatsen, standplaatsen waar sociale huurwoningen op worden gebouwd, of meldingen gaan over het plaatsen van chalets voor vluchtelingen terwijl dat voor woonwagenbewoners niet is toegestaan. Andere meldingen gaan over ervaren discriminatie door jeugdzorginstellingen in relatie tot woonwagenbewoners: melders voelen zich gestigmatiseerd en onvoldoende serieus genomen.

6.4.3 Commerciële dienstverlening: discriminatie door banken of winkelpersoneel

De commerciële dienstverlening – denk aan (web)winkels, verzekeringen, telefoonaanbieders, banken – is goed voor 12 procent van de ADV-meldingen. In deze categorie is de op andere terreinen zelden geregistreerde grond nationaliteit oververtegenwoordigd. Dit komt door een aantal meldingen over mensen die vanwege een niet-Nederlandse nationaliteit geen bankrekening kunnen openen, of beperkende voorwaarden moeten accepteren. In zeker 12 gevallen gaat het om mensen met een Russische nationaliteit wiens rekening tijdelijk wordt geblokkeerd of die om extra informatie van hun bank worden gevraagd vanwege de sancties tegen Rusland.

Bijna de helft van de meldingen gaat over discriminatie op grond van herkomst. De meeste ervaringen vinden plaats

► **Melder heeft een ingewikkelde zaak over de voogdij van zijn kinderen. Zijn schoonouders hebben de voogdij over de kinderen, maar volgens melder worden zij alleen vanwege hun herkomst als de betere partij gezien. Melder zegt zelf ook een bepaalde herkomst te hebben (reiziger) en heeft veel tatoeages. Hij wordt door de instantie nu in een bepaalde hoek als crimineel weggezet. Daarbij zijn ook opmerkingen gemaakt over zijn herkomst. Door de voogd is onder andere gezegd dat hij het gedrag heeft overgenomen uit het milieu waar hij vandaan komt.**

ADV-melding

► **Melder voelt zich gediscrimineerd door zijn leidinggevende. De leidinggevende zat in de buurt van melder aan een andere leidinggevende te vertellen dat hij een 'luie Surinamer' was, en dat de reden dat hij op kantoor was, was om melder 'aan te pakken'. Hij lachte hem uit en dreef de spot. Ook mocht hij op de werkvloer geen 'n*-muziek' luisteren. De leidinggevende zei ook dat het een feit was dat de criminaliteit daalde tijdens de ramadan.**

ADV-melding

in winkels zoals supermarkten of tankstations. Melders worden onterecht verdacht van diefstal, hun tassen worden gecontroleerd terwijl dit bij andere klanten niet gebeurt, of zij worden door winkelpersoneel beledigd vanwege hun huidskleur of niet-Nederlandse achtergrond. De steekproefcontroles bij zelfscankassa's van supermarkten leiden tot gevoelens van discriminatie bij klanten die vermoeden dat zij voor controle worden geselecteerd vanwege hun herkomst.

Ook mensen met een beperking lopen in winkels tegen discriminatie aan. Dan gaat het bijvoorbeeld om niet-toegankelijke winkels voor mensen in een rolstoel, of om het niet mogen meenemen van een hulphond. Opvallend zijn enkele meldingen van mensen die vroeger door het personeel van supermarkten persoonlijk werden begeleid, bijvoorbeeld omdat zij blind of slechtziend zijn. De betreffende supermarkten zijn volgens de melders gestopt met het bieden van die ondersteuning als gevolg van personeelstekort. Hierdoor zijn de melders niet meer in staat hun boodschappen alleen te doen.

6.4.4 Buurt of wijk en openbare ruimte: beledigingen op grond van herkomst of seksuele gerichtheid

8 procent van de ADV-meldingen gaat over de buurt of wijk van de melder. Deze meldingen hebben bovengemiddeld vaak betrekking op discriminatie op grond van herkomst. In het overgrote deel gaat het om meldingen van beledigingen, pesterijen of agressie van burens: mensen die via de tuinschutting racistische opmerkingen naar hun burens slingeren, kinderen die door de andere buurtkinderen worden getreiterd vanwege hun herkomst, vluchtelingen die

door hun burens erop worden gewezen dat ze niet welkom zijn. Naast herkomst komt de discriminatiegrond seksuele gerichtheid vaak voor. De dynamiek van de incidenten is vergelijkbaar.

Ook bij de meldingen van discriminatie in de openbare ruimte komen de discriminatiegronden herkomst en seksuele gerichtheid het vaakst voor. Meldingen hebben betrekking op incidenten op straat, op festivals en evenementen, bij demonstraties of in het verkeer. Daarnaast wordt diverse keren melding gemaakt van discriminatie in de context van sinterklaasintochten waarbij melders aanstoot nemen aan de figuur van zwarte piet.

6.5 Meldingen van discriminatie door overheidsinstanties

De Nationale ombudsman behandelt meldingen over overheidsinstanties, niet alleen van discriminatie maar over overheidshandelen in de volle breedte. Ten behoeve van het voorliggende rapport heeft de Nationale ombudsman in kaart gebracht hoeveel meldingen die het instituut ontvangt betrekking hebben op discriminatie door overheidsinstanties.

In 2022 ontvangt de Nationale ombudsman 284 meldingen die met discriminatie te maken hebben. Dat zijn er 37 minder dan in 2021, een daling van 12 procent. Die daling is in lijn met een daling in het totale aantal meldingen over overheidsinstanties dat de Nationale ombudsman in 2022 ontvangt. Als we de discriminatiemeldingen uitdrukken als percentage van het totale aantal meldingen, dan blijft het aandeel discriminatiemeldingen vrijwel gelijk: 1,2 procent van de meldingen gaat over discriminatie. In relatieve zin is er dus geen sprake van een daling. 24 procent van de

► **Melder voelt zich gediscrimineerd door haar bank vanwege haar Russische herkomst. Ze kreeg het bericht dat ze op een soort zwarte lijst werd geplaatst. Ze kreeg het bericht dat ze gemonitord zal worden en dat alle aanvragen langer beoordeeld zullen worden. Bij meer dan 100.000 euro op haar rekening wordt de rekening geblokkeerd. Melder woont al 12 jaar in Nederland, werkt hier en betaalt belasting. Zij geeft aan dat zij niet verantwoordelijk is voor de daden van de Russische overheid.**
ADV-melding

meldingen bij de Nationale ombudsman gaat over herkomst, nationaliteit is met 13 procent de tweede grootste grond en de gronden leeftijd en handicap zijn elk goed voor 10 procent van de meldingen. In 25 procent van de meldingen is de discriminatiegrond onduidelijk.

Net als in 2021 heeft 25 procent van de meldingen in 2022 betrekking op het veiligheidsdomein. Daaronder vallen ervaringen van discriminatie in contacten met politie, boa's en marechaussee, bijvoorbeeld vermoedens van etnisch profileren bij een controle. 21 procent van de meldingen hebben betrekking op het financiële domein, duidelijk meer dan in 2021. Hier vallen bijvoorbeeld de Belastingdienst, UWV, SVB of DUO onder. De meldingen gaan onder andere om diverse financiële regelingen zoals het STAP-budget voor opleiding en ontwikkeling, de energietoeslag en de compensatie voor spaarders in box 3 (spaarders die geen bezwaar hebben gemaakt). Het gemeentelijk domein is goed voor 20 procent van de meldingen, ook een duidelijke stijging ten opzichte van 2021. Het domein Volksgezondheid, Welzijn en Sport is juist heel sterk gedaald, doordat er in 2022 minder meldingen over coronamaatregelen binnenkomen.

Een deel van de ADV-meldingen heeft betrekking op overheidsinstanties. In de categorie collectieve voorzieningen komen bijvoorbeeld meldingen voor over gemeentelijke diensten of (gemeentelijk) overheidsbeleid. Deze zijn in paragraaf 6.2.2 uitgebreid omschreven. 4 procent van de ADV-meldingen heeft betrekking op politie, Openbaar Ministerie (OM) of de Koninklijke Marechaussee (Kmar). In 80 procent van deze meldingen is herkomst de discriminatiegrond. Het gaat onder andere om melders die zich slecht behandeld voelen door de politie, bijvoorbeeld bij

het doen van aangifte, en die vermoeden dat dit komt door hun afkomst. In een aantal gevallen gaat het juist om mensen die proberen aangifte te doen van discriminatie (bijvoorbeeld in de buurt) en die zich hierin niet serieus genomen voelen door de politie. Een deel van de meldingen gaat over vermoedens van etnisch profileren, met name bij controles op straat.

6.6 Discriminatie op het internet en in de media

Het Meldpunt internetdiscriminatie (MiND) registreert meldingen van discriminatie die zich op het internet afspelen. Internetgebruikers kunnen zich tot MiND wenden en discriminerende uitingen rapporteren. MiND beoordeelt vervolgens of de uitingen strafbaar zijn. Als dit het geval is, dan neemt MiND contact op met de beheerders van de betreffende websites en platforms om de uitingen te laten verwijderen. Discriminatie op sociale media rekent MiND ook onder discriminatie op het internet. Het kan zowel gaan over openbare uitingen als over privéberichten tussen gebruikers van socialemediaplatforms. Er bestaat dan ook een zekere overlap met andere terreinen: incidenten kunnen zich afspelen op het internet, maar ook gerelateerd zijn aan de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld tussen collega's) of het onderwijs (bijvoorbeeld tussen leerlingen). Privéberichten worden inhoudelijk niet door MiND beoordeeld, omdat aangifte daarvoor noodzakelijk is. Meldingen over uitingen in privéberichten worden wel geregistreerd en melders worden doorverwezen naar de politie, een ADV of het College voor de Rechten van de Mens.

In 2022 ontvangt MiND 247 meldingen van discriminatie op internet, 92 minder dan in 2021, een daling van 27 procent.

Het is het tweede jaar op rij dat het aantal meldingen daalt. Er is geen voor de hand liggende verklaring voor de daling. Soms komen er meerdere meldingen over dezelfde uiting bij MiND binnen. Als we die meervoudige meldingen buiten beschouwing laten, gaat het om 223 unieke meldingen. Bijna de helft van de meldingen (47 procent) heeft betrekking op uitingen op sociale media, waarvan 52 procent op Twitter en 28 procent op Facebook. 39 procent van de meldingen gaat over overige/autonome websites.

39 procent van de unieke meldingen bij MiND gaat over de discriminatiegrond herkomst. Dit is daarmee, net als in voorgaande jaren, de grond met de meeste meldingen. Opvallend is de toename van het aantal meldingen op grond van seksuele gerichtheid naar 29 unieke meldingen, 13 procent van het totaal. Voor het eerst registreert MiND in 2022 ook geslacht als aparte discriminatiegrond, er worden 11 meldingen gedaan van discriminatie op deze grond. 20 unieke meldingen (9 procent) gaan over godsdienst, 15 over antisemitisme (7 procent) en 10 meldingen (5 procent) hebben betrekking op arbeidsmarktdiscriminatie op internet.

ADV's registreren in 2022 192 meldingen van discriminatie die te maken hebben met media en reclame, 4 procent van het totaal aantal meldingen. De afgelopen jaren schommelt het aandeel van dit terrein tussen de 3 en 5 procent. In meer dan de helft van de meldingen gaat het om discriminerende uitingen op internet. Bijna twee derde van de meldingen op dit terrein heeft betrekking op de discriminatiegrond herkomst. Zeker 9 meldingen gaan over een als discriminerend en stigmatiserend ervaren cartoon in de Volkskrant over het succes van het Marokkaanse elftal op het WK voetbal. Verder valt op dat 24 meldingen gaan over

discriminatie van Nederlanders zonder migratieachtergrond, bijvoorbeeld van mensen die zich storen aan de nadruk op diversiteit in de media.

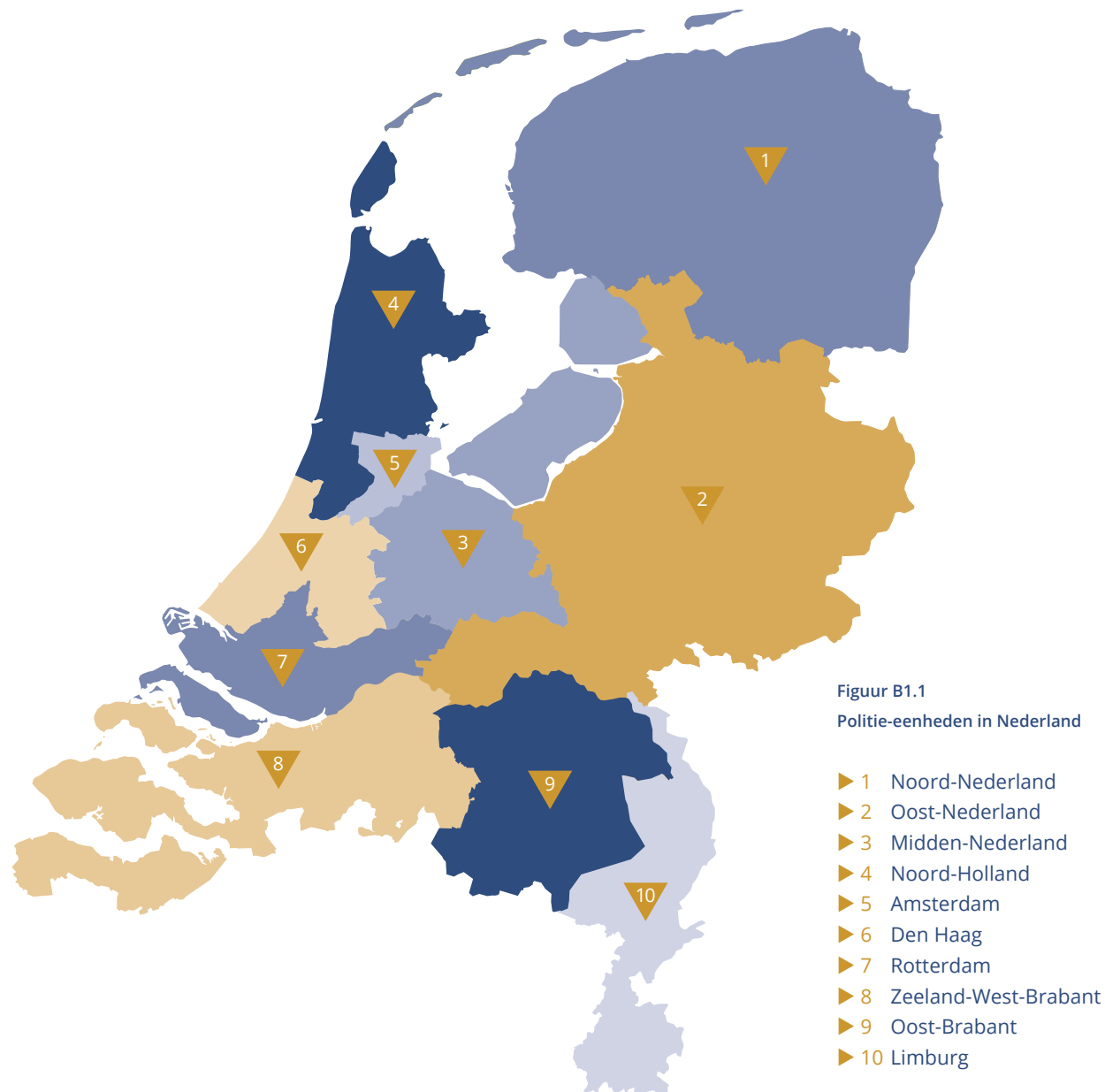
Een aanvullende analyse van de politieregistraties laat zien dat de politie in 2022 zeker 153 incidenten van online discriminatie registreert. Het gaat daarbij om incidenten die zich afspelen op verschillende platforms waaronder Facebook, Twitter, Instagram en WhatsApp. De registraties laten ongeveer dezelfde verdeling naar discriminatiegronden zien als de overige meldingen, waarbij herkomst, seksuele gerichtheid en antisemitisme de meest geregistreerde gronden zijn.

- ▶ **1** Andriessen, I. et al (2020), *Ervaren discriminatie in Nederland II*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- ▶ **2** Andriessen, I. (2017), *Discriminatie herkennen, benoemen en melden*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- ▶ **3** Het aantal meldingen bij ADV's in 2020 is inclusief 4.098 meldingen over het liedje *Voorkomen is beter dan chinezen* dat op Radio 10 is uitgezonden. In de overige figuren in dit rapport zijn deze meldingen buiten beschouwing gelaten.
- ▶ **4** Rapporten *Buiten Spel* in september 2021 en *In Eenzaamheid Gepest* in juni 2022.
- ▶ **5** Discriminatie-incidenten op grond van herkomst kunnen immers te maken hebben met of gemotiveerd zijn door een anti-moslimsentiment.
- ▶ **6** De percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen. Per melding kunnen meerdere discriminatiegronden zijn geregistreerd, waardoor de optelsom van de percentages hoger dan 100% kan zijn.
- ▶ **7** In deze figuur zijn de zeven meest gemelde discriminatiegronden opgenomen. Daarnaast is antisemitisme weergegeven, vanwege de politieke en maatschappelijke aandacht hiervoor. Een overzicht van alle discriminatiegronden is te vinden in tabel 3 in bijlage 3.
- ▶ **8** Voor percentages over 2020 zijn de 4.098 meldingen over het lied *Voorkomen is beter dan chinezen*, in lijn met het rapport *Discriminatiecijfers in 2020* buiten beschouwing gelaten.
- ▶ **9** In deze figuur zijn de vijf meest geregistreerde discriminatiegronden (exclusief onbekend/overig) en de drie meest geregistreerde wijzen van discriminatie opgenomen. Een overzicht van alle door de politie geregistreerde gronden en wijzen van discriminatie is te vinden in tabel 5 in bijlage 3.
- ▶ **10** In deze figuur zijn de vijf meest geregistreerde discriminatiegronden (exclusief overig/niet-wettelijk) en de vier meest geregistreerde wijzen van discriminatie opgenomen. Een uitgebreid overzicht van door de ADV's geregistreerde gronden en wijzen van discriminatie is te vinden in tabel 6 in bijlage 3.
- ▶ **11** Deze figuur is gebaseerd op informatie uit ADV-net over 2022 en van Den Haag Meldt. ADV-net is het programma dat door vrijwel alle regionaal opererende ADV's wordt gebruikt om hun meldingen te registreren. ADV's die niet met ADV-net werken, gebruiken eigen registratieprogramma's en hebben hun meldcijfers los aangeleverd. Die informatie is echter beperkter en laat geen uitspraken toe over de verbanden tussen discriminatiegronden, -terreinen en -wijzen. Den Haag Meldt heeft aanvullende informatie over hun meldcijfers gedeeld, die bij de cijfers uit ADVnet zijn opgeteld. Daarmee is de informatie in deze figuur gebaseerd op 95% van alle meldingen.
- ▶ **12** Het gaat hierbij niet per definitie om de feitelijke achtergrond van de persoon in kwestie, maar om de achtergrond die ten grondslag ligt aan de discriminerende handeling. Dit geldt uiteraard ook voor de overkoepelende grondencategorie.
- ▶ **13** Per melding kunnen meerdere subcategorieën van de grond herkomst worden geregistreerd. Bij ongeveer 5% van de meldingen over herkomst is geen subgrond geregistreerd.
- ▶ **14** In deze figuur zijn de acht meest geregistreerde wijzen van discriminatie opgenomen. Een overzicht van alle door de politie geregistreerde wijzen van discriminatie is te vinden in tabel 5 in bijlage 3.
- ▶ **15** De percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen. Per melding kunnen meerdere wijzen van discriminatie zijn geregistreerd, waardoor de optelsom van de percentages hoger dan 100% kan zijn.
- ▶ **16** Voor percentages over 2020 zijn de 4.098 meldingen over het lied *Voorkomen is beter dan chinezen*, in lijn met het rapport *Discriminatiecijfers in 2020* buiten beschouwing gelaten.
- ▶ **17** Als er bijvoorbeeld een incident was in een winkel, waarbij een kassamedewerker werd uitgescholden door een klant, is dit incident bij ADV's niet terug te vinden onder 'commerciële dienstverlening' (winkel), maar onder 'arbeidsmarkt' (voor de kassamedewerker is het op het werk).
- ▶ **18** De percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen. In deze figuur staan alleen de meest gemelde terreinen. In tabel 7 in bijlage 3 is de verdeling over alle maatschappelijke terreinen te vinden.
- ▶ **19** Voor percentages over 2020 zijn de 4.098 meldingen over lied *Voorkomen is beter dan chinezen*, in lijn met het rapport *Discriminatiecijfers in 2020* buiten beschouwing gelaten.
- ▶ **20** In deze figuur zijn de vijf meest geregistreerde discriminatiegronden (exclusief overig/niet-wettelijk) en de zes meest geregistreerde terreinen van discriminatie opgenomen. Een uitgebreid overzicht van door de ADV's geregistreerde gronden en terreinen van discriminatie is te vinden in tabel 10 in bijlage 3.
- ▶ **21** Deze figuur is gebaseerd op informatie uit ADV-net over 2022 en van Den Haag Meldt. ADV-net is het programma dat door vrijwel alle regionaal opererende ADV's wordt gebruikt om hun meldingen te registreren. ADV's die niet met ADV-net werken, gebruiken eigen registratieprogramma's en hebben hun meldcijfers los aangeleverd. Die informatie is echter beperkter en laat geen uitspraken toe over de verbanden tussen discriminatiegronden, -terreinen en -wijzen. Den Haag Meldt heeft aanvullende informatie over hun meldcijfers gedeeld, die bij de cijfers uit ADVnet zijn opgeteld. Daarmee is de informatie in deze figuur gebaseerd op 95% van alle meldingen.

In de voorgaande hoofdstukken zijn de discriminatiecijfers op landelijk niveau gepresenteerd. In deze bijlage kijken we naar de verdeling van meldingen en incidenten over de tien politie-eenheden. De politie verzamelt en analyseert de gegevens op het niveau van de politie-eenheid. In de meeste politie-eenheden zijn meerdere ADV's actief. De meldingen van deze ADV's zijn per politie-eenheid bij elkaar opgeteld. Cijfers van het College voor de Rechten van de Mens, MiND, Nationale ombudsman en Kinderombudsman zijn in dit rapport niet uitgesplitst naar de politie-eenheden.

De politie-eenheden verschillen in een aantal opzichten van elkaar, bijvoorbeeld wat betreft bevolkingssamenstelling, infrastructuur (stedelijk of landelijk) en aanwezige voorzieningen. Dat heeft vanzelfsprekend invloed op de geregistreerde meldingen en incidenten en verklaart op zijn minst deels de verschillen die we zien in de cijfers per politie-eenheid. In dit hoofdstuk wordt het beeld in de verschillende politie-eenheden slechts op het niveau van het totaal aan meldingen en registraties vanuit vergelijkend perspectief beschreven. Voor de geïnteresseerde lezer die meer wil weten over meldingen en registraties per politie-eenheid en gemeente, verwijzen we naar de Monitors Discriminatie die, tegelijk met dit rapport, over elk van de afzonderlijke politie-eenheden verschijnen.¹

¹ Op de website [Discriminatie.nl](https://discriminatie.nl) zijn alle rapporten te vinden.

B1.1 Registraties en meldingen naar politie-eenheid

In deze paragraaf bespreken we het aantal politieregistraties en ADV-meldingen per politie-eenheid. Omdat er grote verschillen zijn tussen politie-eenheden als het gaat om grootte en inwoneraantal, hebben we de aantallen registraties en meldingen per 1.000 inwoners berekend. In figuur B1.2 zijn deze promillages per eenheid weergegeven.

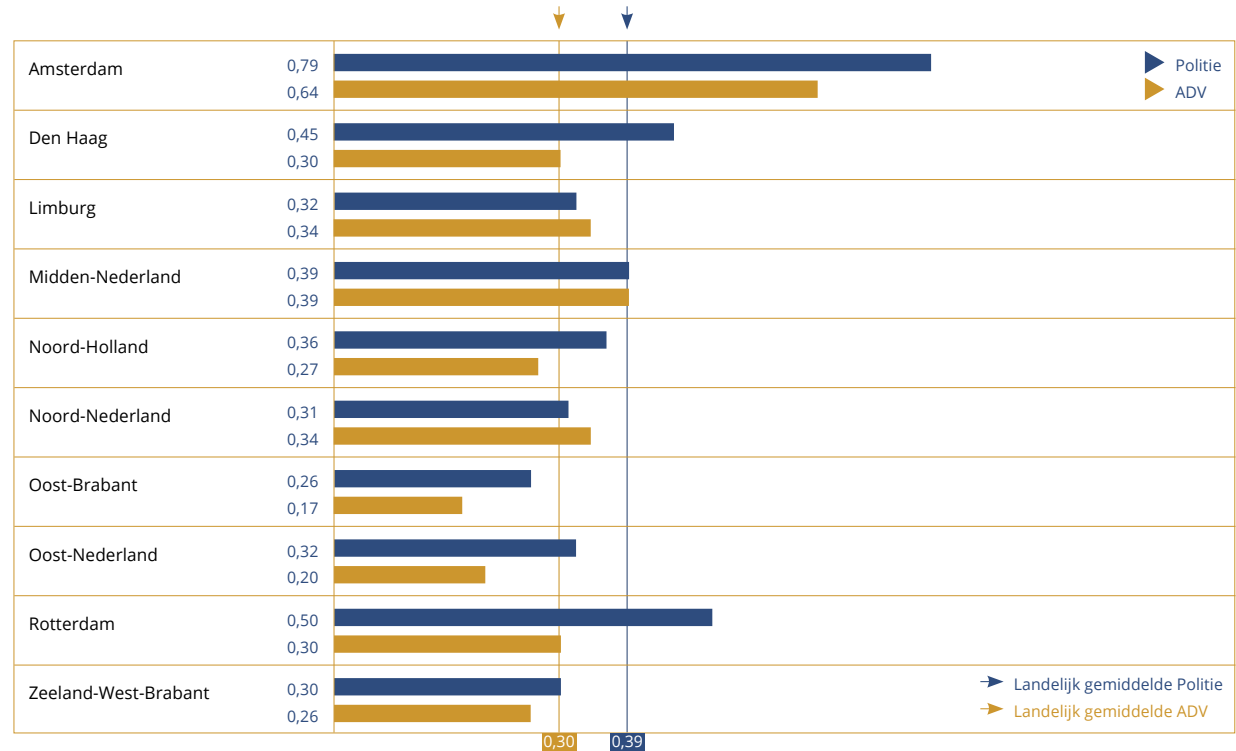
Het aantal politieregistraties van discriminatie in 2022 is 0,39 per 1.000 inwoners, een lichte stijging ten opzichte van het gemiddelde van 0,38 in 2021. Bij de ADV's is sprake van een daling: in 2022 registreerden ADV's 0,30 meldingen per 1.000 inwoners, ten opzichte van 0,40 in 2021. Hier is wederom het effect van het wegvallen van de coronagerelateerde meldingen duidelijk te zien.

Amsterdam steekt qua aantallen incidenten en meldingen per 1.000 inwoners erboven uit, zowel wat betreft politieregistraties als ADV-meldingen. Verder registreert de politie in de eenheden Rotterdam en Den Haag bovengemiddeld veel incidenten. De ADV's ontvangen in de eenheden Midden-Nederland, Limburg en Noord-Nederland bovengemiddeld veel meldingen.

ADV's in Oost-Brabant en Oost-Nederland ontvangen relatief weinig meldingen. De politie registreert in eenheid Oost-Brabant verhoudingsgewijs de minste incidenten.

B1.2 Veranderingen in de registraties en meldingen

In figuur B1.3 en B1.4 zijn de absolute aantallen registraties en meldingen per politie-eenheid weergegeven. Waar het absolute aantal meldingen per eenheid niet zoveel zegt,

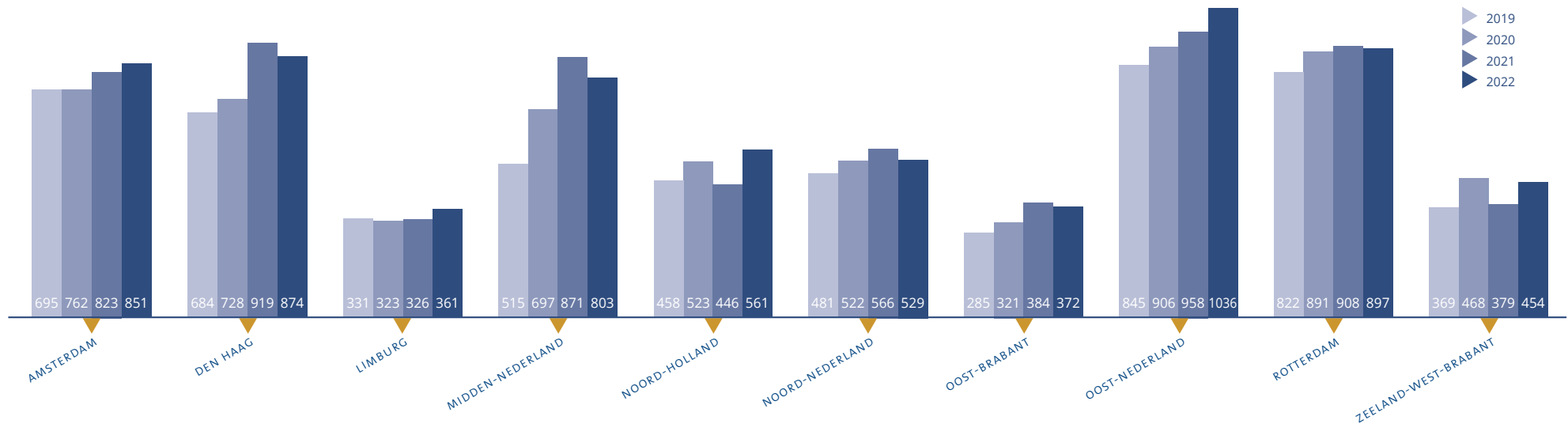

Figuur B1.2 Discriminatie-incidenten politie en ADV-meldingen per politie-eenheid naar aantal per 1.000 inwoners in 2022

gezien de verschillen in omvang van de bevolking, laten deze figuren wel de verschuivingen door de jaren heen zien.

B.1.2.1 Ontwikkeling politie

Figuur B1.3 laat zien dat er wat verschillen zijn tussen het aantal registraties door de jaren heen per politie-eenheid. In de eenheden Amsterdam en Oost-Nederland is het aantal geregistreerde incidenten nu vier jaar op een rij gestegen. Daarnaast zijn er eenheden waar tussen 2019 en 2021 sprake was van een stijging die echter niet doorzette in 2022: in de

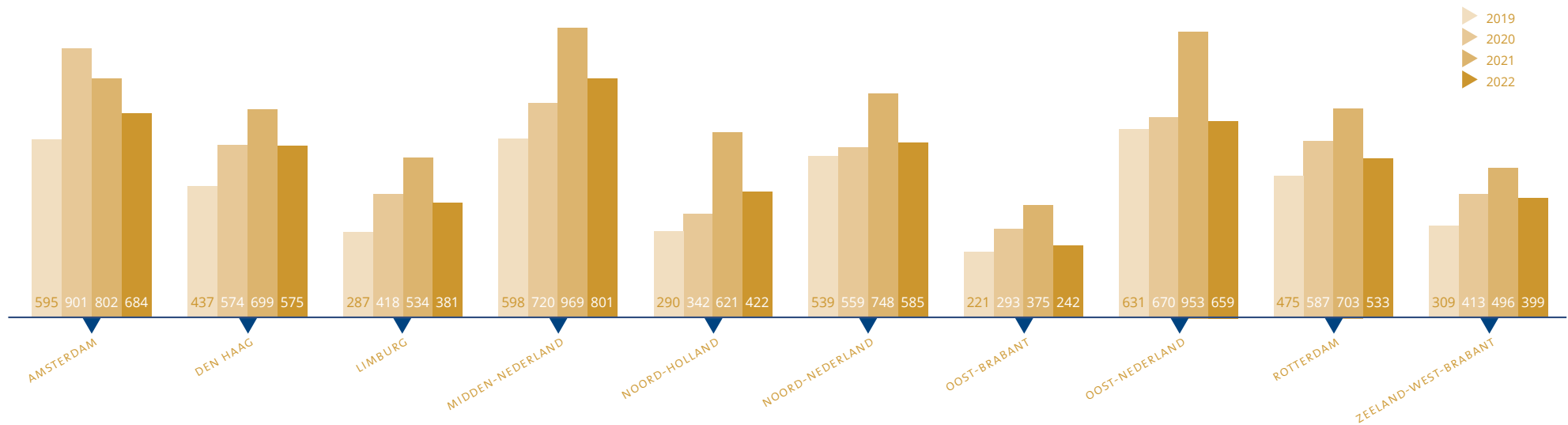

Figuur B1.3 Discriminatie-incidenten politie per politie-eenheid in 2019-2022

eenheden Den Haag, Midden-Nederland, Noord-Nederland, Oost-Brabant en Rotterdam is er het afgelopen jaar – tegen de landelijke trend in – juist sprake van een daling. Verder valt op dat het aantal registraties in Midden-Nederland, ondanks de recente daling, in de afgelopen vier jaar het meest is gestegen: van 515 in 2019 naar 803 in 2022. Als we tot slot alleen kijken naar de verandering in het afgelopen jaar, dan is verhoudingsgewijs de stijging in het afgelopen jaar het grootst in Noord-Holland. De verhoudingsgewijs grootste daling is te zien in Midden-Nederland.

B.1.2.2 Ontwikkeling ADV's

Figuur B1.4 laat zien dat de ADV-meldingen in alle eenheden het afgelopen jaar zijn gedaald. Noord-Holland en Oost-Nederland laten verhoudingsgewijs de grootste daling zien, die volgt na een aanzienlijke stijging in 2021. Het meerjarenperspectief laat zien dat het aantal meldingen in alle eenheden sinds 2019 is gestegen. In vergelijking met 2020 is het beeld diffuser: in sommige eenheden komen er in 2022 meer meldingen binnen dan twee jaar geleden, in andere eenheden zijn dat er juist minder. Amsterdam, Midden-Nederland en Oost-Nederland zijn de eenheden met de meeste meldingen door de jaren heen.

Figuur B1.4 ADV-meldingen per politie-eenheid in 2019-2022^{2|3}

² In 2021 zijn 22 meldingen direct door Discriminatie.nl behandeld en niet doorgestuurd naar een ADV. Daardoor zijn deze meldingen niet op regionaal niveau terecht gekomen.

³ Bij de aantallen in 2020 zijn de 4.098 meldingen over het lied *Voorkomen is beter dan chinezen*, in lijn met het rapport *Discriminatiecijfers in 2020* buiten beschouwing gelaten.

In deze bijlage wordt per organisatie kort ingegaan op de (wettelijke) taken die deze heeft in de bestrijding van discriminatie. Vervolgens wordt uitgelegd welke data van de betreffende organisatie worden gebruikt. Zie hiervoor ook hoofdstuk 1.

B2.1 Vergelijkbaarheid van registraties

De gegevens van instanties die meldings- en incident-registraties over discriminatie bijhouden, zijn niet gelijksoortig en kunnen daarom niet bij elkaar worden opgeteld. Instanties hebben verschillende verantwoordelijkheden, taken en procedures en hun registraties zijn hierop ingericht. Dit betekent dat zij andere typen situaties registreren en andere categorieën hanteren. Daarnaast zijn er verschillen tussen de gebruikte definities van bepaalde termen en tussen registratieprotocollen. Ten slotte is er sprake van enige overlap tussen de cijfers van verschillende organisaties. Het komt namelijk voor dat gedupeerden zich zowel bij een ADV als bij de politie melden, of zich zowel bij een ADV melden als bij het College voor de Rechten van de Mens een verzoek om een oordeel indienen. En ook tussen de cijfers van ADV's en Nationale ombudsman of tussen College en Nationale ombudsman kan sprake zijn van een overlap. Optellen zou daarom tot een vermoedelijk klein, maar onbekend aantal dubbeltellingen leiden. De informatie uit de verschillende bronnen wordt om deze redenen apart gepresenteerd en dient als complementair te worden gezien.

B2.2 Politie

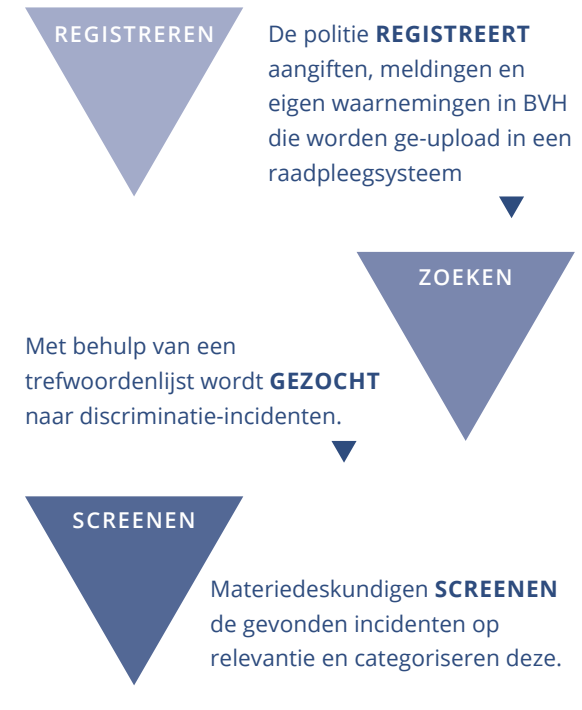
Het maken van onderscheid kan strafbaar zijn. Burgers of organisaties kunnen daarom aangifte doen van discriminatie

of een incident melden bij de politie. In het Wetboek van Strafrecht is discriminatie op zes discriminatiegronden strafbaar gesteld, te weten: ras (in dit rapport 'herkomst' genoemd), geslacht, godsdienst of levensovertuiging, seksuele gerichtheid en handicap. Het merendeel van de bij de politie gemelde discriminatievormen zit 'verborgen' achter andere delicten (belediging, bedreiging, mishandeling, et cetera). Denk aan een mishandeling waarbij het slachtoffer doelwit was vanwege zijn huidskleur, of een vernieling aan het huis van een homoseksuel stel. Bij een dergelijk 'commuun delict' dient de officier van justitie in de strafeis een strafverzwaring op te nemen vanwege een discriminatie-aspect.

De data over discriminatie worden verkregen met behulp van een landelijke trefwoordenlijst, samengesteld op basis van de hiervoor genoemde discriminatiegronden. Deze wordt uitgezet in de Basis Voorziening Integrale Bevraging (BVI-IB); het raadpleegsysteem van de politie waarin dagelijks een aantal standaardformulieren (tekst) uit de Basis Voorziening Handhaving (BVH) wordt geüpload (zie figuur B2.1). Materiedeskundigen en discriminatie-rechercheurs binnen de politie screenen de resultaten van deze zoekslag op de aanwezigheid van discriminatoire aspecten. Alle gescreende resultaten bij elkaar vormen de eindlijst voor deze jaarcijfers. De eindlijst is ingelezen in Excel. Dit databestand is verder bewerkt, waarbij dubbel geregistreeerde incidenten zoveel mogelijk zijn verwijderd, en vormt uiteindelijk de basis voor de analyse in dit rapport.

Meldingen discriminatie via politie.nl

Op www.politie.nl kunnen burgers digitaal en laagdrempelig melding maken van discriminatie met behulp van het

Figuur B2.1 Totstandkoming politiecijfers discriminatie

Meldformulier Discriminatie. Deze meldingen maken in principe geen onderdeel uit van de registratiecijfers die in dit rapport worden gepresenteerd. Indien uit de omschrijving van het incident op het meldformulier blijkt dat discriminatie inderdaad mogelijk een rol speelt en een van de gronden zoals genoemd in het wetboek van strafrecht betreft, dan adviseert de politie de melder altijd om aangifte te doen. Als een melder besluit om aangifte te doen, komt dit terug in de BVH en daarmee ook in de cijfers in dit rapport. In andere gevallen verwijst de politie melders bijvoorbeeld door naar een ADV, het Juridisch Loket en/of andere instanties.

Instream van discriminatiefeiten bij het OM

Jaarlijks rapporteert het OM over de feiten die zijn ingestroomd bij het OM omdat deze mogelijk strafbaar zijn op grond van een van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, of een ander strafbaar feit betreffen waarbij mogelijk een discriminatieaspect heeft gespeeld.¹ Het gaat hierbij om aanzienlijk lagere aantallen feiten dan er discriminatie-incidenten geregistreerd worden door de politie. Hiervoor zijn verschillende redenen aan te wijzen. In de eerste plaats bevatten de door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten naast aangiften ook meldingen, waarmee burgers de politie op de hoogte stellen van een situatie. In veel gevallen behoeft een melding geen nadere actie van de politie en zal een melding daarom niet leiden tot een ingestroomd feit bij het OM. Daarnaast is het na een melding of aangifte mogelijk dat er geen verdachte wordt gevonden of dat er sprake is van onvoldoende bewijs. Verder kan het zijn dat een incident bij de politie staat geregistreerd als specifiek discriminatiefeit, maar dat bij de beoordeling of onderzoek door het OM blijkt dat niet is voldaan aan één of meer bestanddelen van het strafrechtelijke discriminatiefeit.

Bij commune feiten met een mogelijk discriminatie-aspect, die in de politiestructuren als discriminatie-incident worden aangemerkt, kan na opsporing blijken dat het discriminatieaspect niet aannemelijk kan worden gemaakt. Tot slot is een belangrijk uitgangspunt voor de afdoening van discriminatiezaken dat strafrechtelijke middelen niet noodzakelijkerwijs de meest betekenisvolle oplossing bieden voor een slachtoffer.² Daarom kan, na goedkeuring van de officier van justitie en in overleg met het slachtoffer, ook een niet-strafrechtelijke opvolging gegeven worden aan een discriminatie-incident, zoals een interventie door de wijkagent of de inzet van mediation.

B2.3 Antidiscriminatievoorzieningen

Mensen die discriminatie hebben ervaren of waargenomen kunnen hiervan melding maken of een klacht indienen bij een antidiscriminatievoorziening (ADV). Sinds de introductie van de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) in 2009 dient elke gemeente zijn burgers toegang te bieden tot een ADV. Over de ontvangen meldingen dienen gemeenten jaarlijks te rapporteren aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor de rapportage over 2022 konden gemeenten wat die rapportage betreft volstaan door gegevens over de meldingen aan te leveren voor dit landelijke rapport.

Meldingen en klachten bij ADV's betreffen allerlei discriminatiegronden. Daarbij kan het zowel om gronden gaan die wettelijk zijn vastgelegd in het Wetboek van Strafrecht of de gelijkebehandelingswetgeving (bijvoorbeeld ras of seksuele gerichtheid), als om gronden die niet in de wet zijn opgenomen (zoals uiterlijk). Meldingen kunnen

¹ Openbaar Ministerie (2022), *Strafbare Discriminatie in Beeld 2021*. Amsterdam: Openbaar Ministerie (OM).

² Openbaar Ministerie (2019), *Aanwijzing Discriminatie*, 1 januari 2019.

betrekking hebben op een incident of situatie die tegen een persoon is gericht (de melder of iemand anders), maar ook op een gebeurtenis die niet tegen specifieke personen is gericht, zoals een artikel in de media of een regeling die voor een bepaalde groep nadelig uitpakt. Bij de registratie van meldingen en klachten bij ADV's staat het perspectief van de melder centraal. Van de geregistreerde meldingen en klachten bij een ADV is vaak niet juridisch of objectief aangetoond dat er sprake was van discriminatie.

De meeste ADV's registreren meldingen en klachten door middel van een speciaal daarvoor ontwikkeld registratieprogramma. Alle klachten en meldingen worden geregistreerd, tenzij onvoldoende gegevens beschikbaar zijn of de melding geen betrekking heeft op (ervaren) discriminatie. De meeste ADV's hebben een regionale functie, waarbij het werkgebied overlapt met een voormalige politieregio; daarnaast is er een aantal lokale ADV's.

Een melding doen van discriminatie kan via de website Discriminatie.nl, met behulp van de app Discriminatie Melder of door (telefonisch of persoonlijk) contact op te nemen met de ADV in de gemeente waar iemand woont. Bij een melding via Discriminatie.nl of Discriminatie Melder wordt de melder automatisch doorverwezen naar de ADV in de regio. Een klachtbehandelaar neemt desgewenst contact met de melder op, bespreekt de situatie met de melder en adviseert de melder over de mogelijkheden en wat de ADV voor de melder kan doen. De ADV doet onderzoek naar wat zich heeft voorgedaan en kan de melder desgewenst ondersteunen en begeleiden of bemiddelen tussen partijen.

B2.4 College voor de Rechten van de Mens

Mensen die discriminatie hebben ervaren kunnen contact opnemen met het College. Juridisch medewerkers van het College beantwoorden alle vragen en meldingen over discriminatie telefonisch of via e-mail. Afhankelijk van de situatie verwijzen ze een melder door naar de klachtenprocedure bij het College of naar een andere organisatie, zoals de Nationale ombudsman, een gemeentelijke ombudsman, de Inspectie Belastingdienst, Toeslagen en Douane, Het Juridisch Loket of antidiscriminatiebureaus. Het College registreert alle vragen en meldingen, ook als de verzoeker geen vervolgstappen wil zetten.

Binnen de oordelenprocedure bij het College zelf, toetst het College of een situatie of gedraging die iemand is overkomen, in strijd is met de bepalingen van de gelijkebehandelingswetgeving. De persoon met de discriminatieklacht dient daarvoor een verzoek om een oordeel in bij het College. Als het College de klacht mag behandelen wordt een onderzoek gestart, waarna een zitting volgt en het College uitspraak doet en bepaalt of er al dan niet sprake is van discriminatie. Soms komt het niet tot een zitting, bijvoorbeeld omdat een verzoeker het verzoek intrekt. Een dergelijk verzoek kan uiteindelijk leiden tot een juridisch oordeel, waarin het College vaststelt of daadwerkelijk sprake is geweest van discriminatie. De procedure bij het College is gratis en de klager (de verzoeker) is niet verplicht om juridische ondersteuning in te schakelen. Dat geldt ook voor de partij tegen wie de klacht is gericht (de verweerder).

Alle verzoeken die het College ontvangt worden geregistreerd. In dit rapport zijn instroomcijfers van het College opgenomen. Daarnaast is gekeken naar de vragen en meldingen die het

College ontving. Voor meer informatie over de oordelen die door het College zijn uitgesproken, verwijzen we de lezer naar het jaarverslag en de *Monitor Discriminatiezaken* van het College.

Mensen die discriminatie hebben ervaren kunnen zich met vragen of een klacht wenden tot het College via www.mensenrechten.nl/contact.

B2.5 Meldpunt Internet Discriminatie

Discriminerende uitingen op internet kunnen gemeld worden bij het meldpunt Internet Discriminatie (MiND). Via een digitaal meldformulier kunnen als discriminerend ervaren uitingen bij MiND onder de aandacht worden gebracht. MiND onderzoekt vervolgens of de uiting (nog) online staat en of deze strafbaar zou kunnen zijn op basis van artikel 137c t/m 137e van het Wetboek van Strafrecht en de bijbehorende jurisprudentie. Indien een uiting als mogelijk strafbaar wordt ingeschat, probeert MiND de uiting offline te krijgen door een verzoek hiertoe in te dienen bij de beheerder of moderator van de betreffende website. Als dat - ook na herhaald verzoek - niet gebeurt, doet de organisatie aangifte. Het OM kan hierop besluiten een strafrechtelijk onderzoek te starten. Alle meldingen die MiND ontvangt, worden geregistreerd. In dit rapport wordt op verschillende plaatsen aan deze cijfers gerefereerd. In het jaarverslag van de organisatie is ook informatie beschikbaar over de uitingen die door MiND als mogelijk strafbaar zijn ingeschat, de acties die zijn ondernomen naar aanleiding van zulke uitingen en de resultaten daarvan.

Discriminerende uitingen kunnen gemeld worden bij MiND via de website www.mindnederland.nl.

B2.6 Nationale ombudsman

Mensen met klachten over overheidsinstanties kunnen bij de Nationale ombudsman terecht. Dat geldt ook voor inwoners van het Caribisch deel van Nederland. Deze behandelt klachten over gedragingen van zowel rijksoverheid als aangesloten decentrale overheden. Een deel van de klachten die de Nationale ombudsman ontvangt gaat over discriminatie.

De Nationale ombudsman verwijst burgers die nog niet bij de overheidsinstantie zelf hebben geklaagd eerst naar de klachtprocedure aldaar. In het klachtrecht (titel 9 van de Awb) is namelijk geregeld dat burgers eerst bij de overheidsinstantie zelf moeten klagen. Alleen in bijzondere situaties, waarin dit niet van de burger gevegd kan worden, kan de ombudsman de klacht direct in behandeling nemen. De ombudsman kan klachten bemiddelen, een praktische oplossing proberen te bewerkstelligen door middel van een interventie, of een onderzoek doen naar en oordeel geven over de klacht. Oordelen van de Nationale ombudsman worden op de website www.nationaleombudsman.nl gepubliceerd.

De Nationale ombudsman registreert een klacht als een klacht over discriminatie wanneer een burger aangeeft dat er in diens ogen sprake was hiervan. Het gaat dus om discriminatie-ervaringen.

Burgers met klachten over discriminatie door de overheid kunnen contact opnemen met de Nationale ombudsman via 0800 33 555 55, het webformulier op www.nationaleombudsman.nl en de socialemediakanalen (Whatsapp, Twitter, Facebook).

B2.7 Kinderombudsman

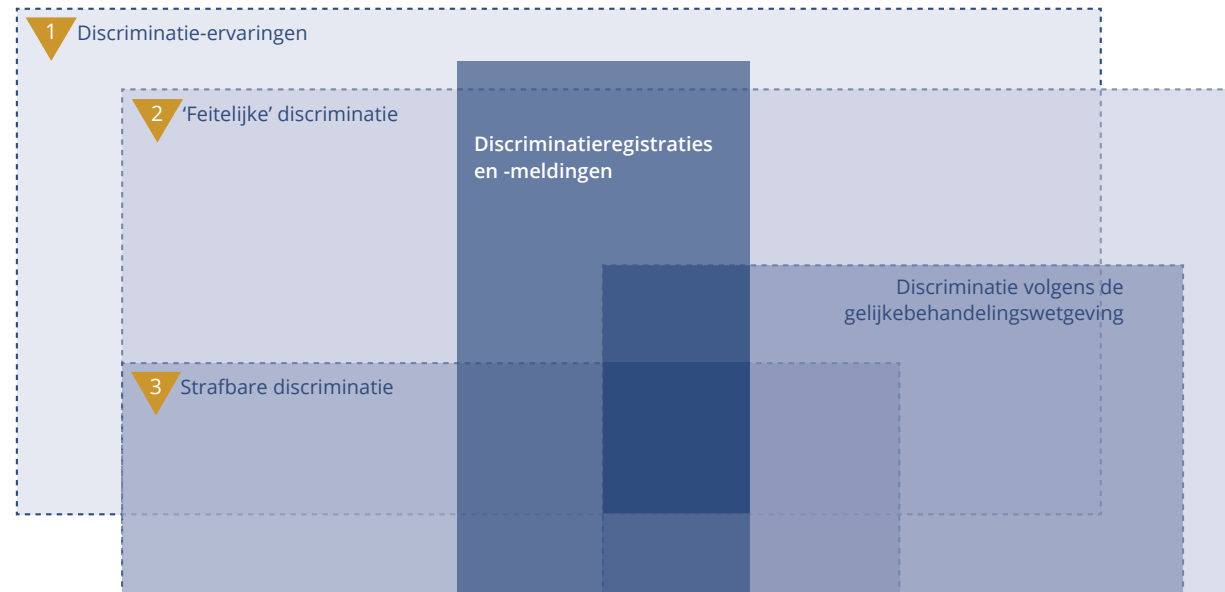
De Kinderombudsman bevordert de naleving van kinderrechten in Nederland, ook in het Caribisch deel van het land. Iedereen - kinderen, ouders, professionals en hulpverleners - kan zelf een klacht voorleggen aan de Kinderombudsman of om hulp en advies vragen bij situaties waarvan ze vermoeden dat kinderrechten niet worden nageleefd. Een deel van de klachten die de Kinderombudsman ontvangt gaat over discriminatie.

Als een officiële klacht niet naar tevredenheid is afgehandeld, dan kan de Kinderombudsman die klacht in behandeling nemen. Evenals de Nationale ombudsman kan de Kinderombudsman in klachten bemiddelen, een praktische oplossing proberen te bewerkstelligen door middel van een interventie of een onderzoek doen naar (en oordeel geven over) de klacht.

De Kinderombudsman registreert een klacht als een klacht over discriminatie wanneer een ouder, professional of kind zelf aangeeft dat er in zijn/haar ogen sprake is van discriminatie. Hierbij gaat het dus om discriminatie-ervaringen; niet om vastgestelde discriminatie per se.

In dit verslag zijn de klachtcijfers op het terrein van discriminatie opgenomen. Daarnaast zijn de klachtcijfers verder geanalyseerd. Het komt voor dat een klacht wel geregistreerd is als een klacht over pesten, maar niet als een klacht over discriminatie. In de analyse is daarom ook gekeken naar de klachten over pesten.

Mensen met een klacht ten aanzien van de schending van kinderrechten (in de vorm van discriminatie of anderszins)

Figuur B2.2 Conceptuele onderdelen van discriminatie

kunnen contact opnemen met de Kinderombudsman via 0800 876 54 32 of ombudswerk@kinderombudsman.nl.

B2.8 Definities van discriminatie

Discriminatie is geen eenvoudig begrip. Het kent verschillende definities. Figuur B2.2 geeft weer hoe de registraties waarover hier wordt gerapporteerd zich verhouden tot verschillende conceptuele onderdelen van het fenomeen discriminatie:

- ▶ Discriminatie-ervaringen
- ▶ 'Feitelijke' discriminatie
- ▶ Strafbare discriminatie
- ▶ Discriminatie volgens de gelijkebehandelingswetgeving

► **Discriminatie-ervaringen**

Hieronder vallen alle gevallen waarin een persoon zelf het gevoel heeft door een ander gediscrimineerd te zijn. Het hoeft hierbij niet te gaan om feitelijke en/of strafbare discriminatie.

► **'Feitelijke' discriminatie**

Hieronder vallen alle gevallen waarin onderscheid wordt gemaakt tussen personen op basis van een (verondersteld) persoonskenmerk dat er in die situatie niet toe doet. Dit kan wel of niet als discriminatie herkend en/of geïnterpreteerd worden door de gedupeerde.

► **Strafbare discriminatie**

Hieronder vallen alleen incidenten die binnen het strafrecht aangemerkt zijn als discriminatie. Bij deze gevallen gaat het altijd om feitelijke discriminatie, maar niet per definitie om discriminatie-ervaringen, omdat de herkenning en de betekenisgeving van het slachtoffer hierin niet van essentieel belang is.

► **Discriminatie volgens de gelijkebehandelingswetgeving**

Hieronder vallen incidenten die op grond van deze wetgeving als verboden onderscheid zijn aangemerkt. Ook hier gaat het om feitelijke discriminatie en niet per definitie om discriminatie-ervaringen. Er bestaat een gedeeltelijke overlap tussen strafbare discriminatie en discriminatie volgens de gelijkebehandelingswetgeving.

De figuur laat zien dat discriminatieregistraties en -meldingen, die centraal staan in dit rapport, gedeeltelijk overlappen met de andere onderdelen van het fenomeen. Incidenten die niet gemeld of geregistreerd worden, komen niet voor in de registratiesystemen en vallen buiten het bestek van dit rapport. De figuur is schematisch van aard en geen realistische weergave van de omvang van de onderdelen.

DISCRIMINATIeregistraties	TOTAAL 2019	TOTAAL 2020	TOTAAL 2021	TOTAAL 2022
Politie				
Discriminatie-incidenten	5.487	6.141	6.580	6.738
ADV's				
Meldingen	4.382	5.477 ¹	6.922	5.281
MiND				
Meldingen	692	843	339	247
College voor de Rechten van de Mens				
Verzoeken om een oordeel	541	638	739	670
Nationale ombudsman				
Meldingen	118	157	321	284
Kinderombudsman				
Meldingen	15	13	10	26

Tabel 1 Overzicht van discriminatie-incidenten bij politie, meldingen bij ADV's, MiND, de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman en de verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens, 2019-2022

Noot

¹ In tabel 1 zijn de 4.098 meldingen die in 2020 bij de ADV's binnenkwamen naar aanleiding van het uitzenden van het liedje *Voorkomen is beter dan chinezen* op Radio 10 niet meegeteld. Dat is in het hele rapport het geval, tenzij anders vermeld.

NOTA BENE

► De cijfers in dit rapport zijn afkomstig uit verschillende databronnen. Voor de politieregistraties is gebruikgemaakt van de daartoe opgestelde databestanden (zie bijlage 1 voor de toelichting). De ADV-cijfers zijn voor dit rapport aangeleverd door de ADV's. Door data beschikbaar te stellen voor deze rapportage, voldoen gemeenten en ADV's in 2022 aan de rapportageverplichting in het kader van de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen. Het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman hebben hun cijfers aangeleverd voor dit rapport. De cijfers van MiND zijn overgenomen uit de jaarverslagen van deze organisatie. De cijfers van 2019-2021 zijn overgenomen uit de voorgangers van dit rapport.

DISCRIMINATIEGROND - POLITIE	TOTAAL 2019	%	TOTAAL 2020	%	TOTAAL 2021	%	TOTAAL 2022	%
Antisemitisme ²	768	14%	517	8%	627	10%	549	8%
Geslacht	38	1%	41	1%	53	1%	61	1%
Godsdienst	225	4%	180	3%	183	3%	173	3%
Handicap	79	1%	96	2%	153	2%	149	2%
Herkomst	2.156	39%	2.657	43%	2.789	42%	2.890	43%
Levensovertuiging	19	0%	4	0%	6	0%	2	0%
Seksuele gerichtheid	1.603	29%	1.981	32%	2.114	32%	2.152	32%
Onbekend/Overig	599	11%	665	11%	655	10%	762	11%

Tabel 2 Discriminatie-incidenten politie naar discriminatiegrond in 2019-2022

DISCRIMINATIEGROND - ADV	TOTAAL 2019	%	TOTAAL 2020	%	TOTAAL 2021	%	TOTAAL 2022	%
Antisemitisme ³	78	2%	82	1%	75	1%	69	1%
Arbeidscontract	16	0%	28	1%	37	1%	46	1%
Arbeidsduur	5	0%	5	0%	4	0%	6	0%
Burgerlijke staat	43	1%	29	1%	28	0%	27	1%
Geslacht	515	12%	453	8%	395	6%	564	11%
<i>Waarvan tegen transgender personen</i>	92	2%	99	2%	78	1%	149	3%
Godsdienst	279	6%	391	7%	253	4%	299	6%
<i>Waarvan tegen moslims⁵</i>	192	4%	307	6%	165	2%	230	4%
Handicap/chronische ziekte	552	13%	810	15%	1.017	15%	659	12%
Herkomst	1.922	44%	2.842	52%	2.352	34%	2.576	49%
Leeftijd	292	7%	321	6%	357	5%	225	4%
Levensovertuiging	14	0%	17	0%	36	1%	17	0%
Nationaliteit	109	2%	118	2%	137	2%	181	3%
Politieke gezindheid	16	0%	16	0%	36	1%	37	1%
Seksuele gerichtheid	377	9%	256	5%	279	4%	353	7%
Overig/niet-wettelijk	369	8%	447	8%	2.162	31%	538	10%
Onbekend	66	2%	113	2%	107	2%	120	2%

ADV-MELDINGEN OVER HERKOMST	TOTAAL 2022	%
(Nederlanders) met migratieachtergrond	1.547	60%
Nederlanders zonder migratieachtergrond/wit	168	7%
Uiterlijke kenmerken: donker/zwart	589	23%
Uiterlijke kenmerken: Aziatisch	115	4%
Roma/Sinti/woonwagenbewoners	70	3%
Anders	77	3%

Tabel 4 ADV-meldingen over herkomst naar subgrond⁶Tabel 3
ADV-meldingen naar
discriminatiegrond in
2019-2022⁴**Noten**

2|3 Antisemitische incidenten vallen juridisch gezien onder discriminatie op grond van herkomst en/of onder discriminatie op grond van godsdienst. Omdat dit onderscheid bij de registratie lastig is te maken, is ervoor gekozen om antisemitisme apart weer te geven.

4 De percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen. Per melding kunnen meerdere discriminatiegronden zijn geregistreerd, waardoor de optelsom van de percentages hoger dan 100% kan zijn.

5 Omdat een groot deel van de incidenten met de discriminatiegrond godsdienst betrekking heeft op het islamitische geloof is dit deel van de incidenten apart inzichtelijk gemaakt.

6 De percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen die geregistreerd zijn onder de discriminatiegrond herkomst. Per melding kunnen meerdere subcategorieën van de grond herkomst worden geregistreerd, waardoor de optelsom van de percentages hoger dan 100% kan zijn. Bij ongeveer 5% van de meldingen over herkomst is geen subgrond geregistreerd.

DISCRIMINATIEGROND- EN WIJZE POLITIE	BEDREIGING	BEKLADDING	BESPUGEN	GEWELD	GEWELD ICM UITLATING	PESTERIJ	UITLATING	VERNIELING	WEIGERING	ONBEKEND/OVERIG
Antisemitisme	54	22	6	0	28	3	412	20	2	2
Geslacht	14	0	2	2	10	2	23	3	3	2
Godsdienst	19	8	1	4	13	5	98	15	7	3
Handicap	20	1	1	2	12	4	97	2	9	1
Herkomst	295	34	14	9	394	73	1.907	55	52	57
Levensovertuiging	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Seksuele gerichtheid	296	15	15	4	316	21	1.442	38	3	2
Onbekend/overig	13	289	2	2	3	5	169	195	28	56

Tabel 5 Discriminatie-incidenten politie naar grond en wijze in 2022

DISCRIMINATIEGROND- EN WIJZE ADV	BEDREIGING	GEWELD	OMSTREDEN BEHANDELING	VIJANDIGE BEJEGENING	ONBEKEND/OVERIG
Antisemitisme	4	4	9	58	1
Geslacht	40	12	347	198	9
<i>Waarvan tegen transgender personen</i>	16	7	46	98	7
Godsdienst	19	10	168	164	9
<i>Waarvan tegen moslims</i>	11	7	133	133	5
Handicap/chronische ziekte	20	8	511	139	10
Herkomst	179	101	1.222	1.440	44
Leeftijd	0	0	197	25	7
Nationaliteit	4	1	136	17	7
Niet-wettelijke gronden	13	7	383	93	16
Seksuele gerichtheid	57	31	87	242	7

Tabel 6 ADV-meldingen naar discriminatiegrond en -wijze in 2022⁷**Noot**

⁷ Deze tabel is gebaseerd op informatie uit ADV-net over 2022 en van Den Haag Meldt. ADV-net is het programma dat door vrijwel alle regionaal opererende ADV's wordt gebruikt om hun meldingen te registreren. ADV's die niet met ADV-net werken, gebruiken eigen registratieprogramma's en hebben hun meldcijfers los aangeleverd. Die informatie is echter beperkter en laat geen uitspraken toe over de verbanden tussen discriminatiegronden, -terreinen en -wijzen. Den Haag Meldt heeft aanvullende informatie over hun meldcijfers gedeeld, die bij de cijfers uit ADVnet zijn opgeteld. Daarmee is de informatie in deze tabel gebaseerd op 95% van alle meldingen.

WIJZE VAN DISCRIMINATIE - POLITIE	TOTAAL 2019	%	TOTAAL 2020	%	TOTAAL 2021	%	TOTAAL 2022	%
Bedreiging	632	12%	638	10%	718	11%	711	11%
Bekladding	248	5%	210	3%	350	5%	369	5%
Bespugen	12	0%	43	1%	49	1%	41	1%
Geweld	27	0%	40	1%	27	0%	23	0%
Geweld i.c.m. uitlating	667	12%	659	11%	726	11%	776	12%
Pesterij	96	2%	84	1%	94	1%	113	2%
Uitlating	3.225	59%	3.924	64%	4.069	62%	4.149	62%
Vernieling	430	8%	392	6%	343	5%	329	5%
Weigering	60	1%	56	1%	79	1%	104	2%
Onbekend/overig	90	2%	95	2%	125	2%	123	2%

Tabel 7 Discriminatie-incidenten politie naar wijze van discriminatie in 2019-2022

WIJZE VAN DISCRIMINATIE - ADV	TOTAAL 2019	%	TOTAAL 2020	%	TOTAAL 2021	%	TOTAAL 2022	%
Bedreiging	191	4%	289	5%	313	5%	306	6%
Geweld	108	2%	138	3%	127	2%	159	3%
Omstreden behandeling	2.582	59%	3.127	57%	4.959	72%	3.153	60%
Vijandige bejegening	1.689	39%	2.421	44%	2.082	30%	2.265	43%
Overig	84	2%	55	1%	43	1%	48	1%
Onbekend	41	1%	58	1%	41	1%	75	1%

Tabel 8 ADV-meldingen naar wijze van discriminatie in 2019-2022⁸**Noot**

⁸ Percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen. Per melding kunnen meerdere wijzen van discriminatie zijn geregistreerd. De optelsom van de percentages kan daardoor hoger dan 100% zijn.

MAATSCHAPPELIJK TERREIN - ADV	TOTAAL 2019	%	TOTAAL 2020	%	TOTAAL 2021	%	TOTAAL 2022	%
Arbeidsmarkt	1.140	26%	1.083	20%	1.106	16%	1.132	21%
Buurt/wijk	363	8%	536	10%	457	7%	430	8%
Collectieve voorzieningen	594	14%	718	13%	1.905	28%	859	16%
Commerciële dienstverlening	479	11%	883	16%	899	13%	637	12%
Horeca/amusement	222	5%	147	3%	461	7%	258	5%
Huisvesting	196	4%	397	7%	257	4%	256	5%
Media en reclame	138	3%	273	5%	230	3%	192	4%
Onderwijs	287	7%	254	5%	318	5%	298	6%
Openbare ruimte	288	7%	489	9%	390	6%	404	8%
Politie/OM	117	3%	185	3%	178	3%	185	4%
Privésfeer	56	1%	78	1%	83	1%	92	2%
Publieke/politieke opinie	267	6%	203	4%	173	2%	167	3%
Sport/recreatie	146	3%	118	2%	345	5%	259	5%
Overig	43	1%	61	1%	63	1%	60	1%
Onbekend	46	1%	66	1%	57	1%	61	1%

 Tabel 9 ADV-meldingen naar maatschappelijk terrein in 2019-2022⁹
Noot

⁹ De percentages zijn berekend over het totaal aantal meldingen. Per melding kunnen meerdere terreinen zijn geregistreerd. De optelsom van de percentages kan daardoor hoger zijn dan 100%.

DISCRIMINATIEGROND- EN TERREIN ADV	ANTISEMITISME		GESLACHT		GODSDIENST		HANDICAP/CHRONISCHE ZIEKTE		NIET-WETTELIJKE GRONDEN		
Arbeidsmarkt	4	210	19	94	68	132	472	109	20	59	38
Buurt/wijk	8	23	15	19	12	29	270	2	5	18	60
Collectieve voorzieningen	1	71	20	31	23	167	356	38	38	131	24
Commerciële dienstverlening	6	46	14	13	13	95	285	30	48	80	21
Horeca/amusement	2	22	4	6	6	44	117	3	5	36	16
Huisvesting	2	15	0	4	3	32	130	12	8	28	16
Media/reclame	4	14	9	15	12	9	112	2	3	9	13
Onderwijs	2	17	5	24	19	40	162	9	3	26	13
Openbare ruimte/publiek domein	16	27	16	26	20	21	192	0	1	12	97
Politie/OM	5	8	2	5	4	4	143	0	7	17	3
Privésfeer	1	17	7	7	4	8	39	1	1	11	6
Publieke/politieke opinie	11	30	25	30	29	4	51	1	1	12	16
Sport/recreatie	2	19	3	9	7	30	144	5	8	31	11

Tabel 10 ADV-meldingen naar discriminatiegrond en terrein in 2022¹⁰

Noot

10 Deze tabel is gebaseerd op informatie uit ADV-net over 2022. ADV-net is het programma dat door vrijwel alle regionaal opererende ADV's wordt gebruikt om hun meldingen te registreren. ADV's die niet met ADV-net werken, gebruiken eigen registratieprogramma's en hebben hun meldcijfers los aangeleverd. Die informatie is echter beperkter en laat geen uitspraken toe over de verbanden tussen discriminatiegronden, -terreinen en -wijzen. Den Haag Meldt heeft aanvullende informatie over hun meldcijfers gedeeld, die bij de cijfers uit ADVnet zijn opgeteld. Daarmee is de informatie in deze tabel gebaseerd op 95% van alle meldingen.

POLITIE-EENHEID - POLITIE	AANTAL 2019	PER 1000 ¹¹	AANTAL 2020	PER 1000 ¹²	AANTAL 2021	PER 1000	AANTAL 2022	PER 1000
Amsterdam	695	0,66	762	0,72	823	0,77	851	0,79
Den Haag	686	0,36	728	0,38	919	0,47	874	0,45
Limburg	331	0,30	323	0,29	326	0,29	361	0,32
Midden-Nederland	515	0,26	697	0,35	871	0,43	803	0,39
Noord-Holland	458	0,30	523	0,34	446	0,29	561	0,36
Noord-Nederland	481	0,28	522	0,30	566	0,33	529	0,31
Oost-Brabant	285	0,20	321	0,22	384	0,27	372	0,26
Oost-Nederland	845	0,26	906	0,28	958	0,29	1036	0,32
Rotterdam	822	0,46	891	0,50	908	0,51	897	0,50
Zeeland-West-Brabant	369	0,25	468	0,31	379	0,25	454	0,30
Landelijk totaal	5.487	0,32	6.141	0,36	6.580	0,38	6.738	0,39

Tabel 11 Discriminatie-incidenten politie per politie-eenheid en naar aantal per 1.000 inwoners in 2019-2022

POLITIE-EENHEID	AANTAL INWONERS ¹³
Amsterdam	1.071.823
Den Haag	1.936.697
Limburg	1.115.872
Midden-Nederland	2.048.488
Noord-Holland	1.557.554
Noord-Nederland	1.733.143
Oost-Brabant	1.443.914
Oost-Nederland	3.263.136
Rotterdam	1.789.353
Zeeland-West-Brabant	1.515.435
Landelijk totaal	17.475.415

Noten

¹¹ Bij de berekening van de promillages van 2019 is gebruik gemaakt van de inwoneraantallen per 1 januari 2019

¹² Bij de berekening van de promillages van 2020 is gebruik gemaakt van de inwoneraantallen per 1 januari 2019

¹³ Inwoneraantallen per 1 januari 2021 (bron: CBS)

POLITIE-EENHEID - ADV	AANTAL 2019	PER 1000 ¹⁴	AANTAL 2020	PER 1000 ¹⁵	AANTAL 2021	PER 1000	AANTAL 2022	PER 1000
Amsterdam	595	0,56	901	0,85	802	0,75	684	0,64
Den Haag	437	0,23	574	0,30	699	0,36	575	0,30
Limburg	287	0,26	418	0,37	534	0,48	381	0,34
Midden-Nederland	598	0,30	720	0,36	969	0,47	801	0,39
Noord-Holland	290	0,19	342	0,22	621	0,40	422	0,27
Noord-Nederland	539	0,31	559	0,32	748	0,43	585	0,34
Oost-Brabant	221	0,15	293	0,20	375	0,26	242	0,17
Oost-Nederland	631	0,20	670	0,21	953	0,29	659	0,20
Rotterdam	475	0,27	587	0,33	703	0,39	533	0,30
Zeeland-West-Brabant	309	0,21	413	0,28	496	0,33	399	0,26
Landelijk totaal	4.382	0,25	5.477	0,32	6.922¹⁶	0,40	5.281	0,30

Tabel 12 ADV-meldingen per politie-eenheid en naar aantal per 1.000 inwoners in 2019-2022

Noten

14 Bij de berekening van de promillages van 2019 is gebruik gemaakt van de inwoneraantallen per 1 januari 2019.

15 Bij de berekening van de promillages van 2020 is gebruik gemaakt van de inwoneraantallen per 1 januari 2019.

16 In 2021 zijn 22 meldingen direct door Discriminatie.nl behandeld en niet doorgestuurd naar een ADV. Daardoor zijn deze meldingen niet op regionaal niveau terecht gekomen.

DISCRIMINATIEGROND - POLITIE	AMSTERDAM	DEN HAAG	LIMBURG	MIDDEN-NEDERLAND	NOORD-HOLLAND	NOORD-NEDERLAND	OOST-BRABANT	OOST-NEDERLAND	ROTTERDAM	ZEELAND-WEST-BRABANT
Antisemitisme	76	143	13	72	28	16	19	40	116	26
Geslacht	15	4	3	7	7	1	7	7	8	2
Godsdienst	25	18	18	36	9	6	6	23	24	8
Handicap	9	14	12	20	11	7	11	37	24	4
Herkomst	354	351	168	343	293	226	151	411	405	188
Levensovertuiging	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Seksuele gerichtheid	335	235	109	247	140	190	127	350	257	162
Onbekend	37	109	38	76	73	83	51	168	63	64

Tabel 13
Discriminatie-incidenten politie per politie-eenheid naar discriminatiegrond in 2022

DISCRIMINATIEGROND - ADV	AMSTERDAM	DEN HAAG	LIMBURG	MIDDEN-NEDERLAND	NOORD-HOLLAND	NOORD-NEDERLAND	OOST-BRABANT	OOST-NEDERLAND	ROTTERDAM	ZEELAND-WEST-BRABANT
Antisemitisme	23	1	5	13	6	4	0	7	5	5
Arbeidscontract	1	5	2	8	3	8	2	3	10	4
Arbeidsduur	0	2	0	2	1	0	0	0	1	0
Burgerlijke staat	1	4	2	2	4	1	4	2	4	3
Geslacht	70	71	44	94	36	61	34	70	45	39
<i>Waarvan tegen transgender personen</i>	13	19	17	31	7	12	10	17	9	14
Godsdienst	53	39	20	45	18	26	9	26	37	26
<i>Waarvan tegen moslims</i>	47	26	15	33	15	25	7	19	24	19
Handicap/chronische ziekte	61	51	77	76	65	103	33	97	52	44
Herkomst	385	300	184	408	195	257	103	267	274	203
Leeftijd	23	24	18	22	17	27	9	34	23	28
Levensovertuiging	1	3	1	4	0	5	1	2	0	0
Nationaliteit	12	33	14	22	14	10	24	18	21	13
Politieke gezindheid	5	3	0	2	2	8	2	9	4	2
Seksuele gerichtheid	71	25	28	63	32	34	11	32	34	23
Niet-wettelijke gronden	36	55	29	90	55	60	28	104	47	34
Onbekend	47	6	0	7	6	9	2	13	20	10

Tabel 14
ADV-meldingen per politie-eenheid naar discriminatiegrond in 2022¹⁷

Noot
17 Per melding kunnen meerdere discriminatiegronden zijn geregistreerd.

WIJZE VAN DISCRIMINATIE - POLITIE	AMSTERDAM	DEN HAAG	LIMBURG	MIDDEN-NEDERLAND	NOORD-HOLLAND	NOORD-NEDERLAND	OOST-BRABANT	OOST-NEDERLAND	ROTTERDAM	ZEELAND-WEST-BRABANT
Bedreiging	111	48	34	98	64	27	53	103	111	62
Bekladding	17	55	25	23	40	26	22	100	33	28
Bespugen	10	7	3	12	4	0	2	2	0	1
Geweld	1	2	4	4	0	1	1	3	5	2
Geweld in combinatie met uitlating	115	73	24	84	85	52	63	103	107	70
Pesterij	25	10	12	14	8	11	5	10	11	7
Uitlating	516	600	228	492	310	353	192	639	582	237
Vernieling	33	52	16	42	39	45	24	31	13	34
Weigering	17	15	7	9	6	8	2	25	11	4
Onbekend/overig	6	12	8	25	5	6	8	20	24	9

Tabel 15 Discriminatie-incidenten politie per politie-eenheid naar wijze van discriminatie in 2022

WIJZE VAN DISCRIMINATIE - ADV	AMSTERDAM	DEN HAAG	LIMBURG	MIDDEN-NEDERLAND	NOORD-HOLLAND	NOORD-NEDERLAND	OOST-BRABANT	OOST-NEDERLAND	ROTTERDAM	ZEELAND-WEST-BRABANT
Bedreiging	81	21	44	32	19	30	8	20	26	25
Geweld	27	20	4	26	12	16	4	18	19	13
Omstreden behandeling	386	340	219	502	235	353	163	430	287	238
Vijandige bejegening	427	232	203	303	183	237	89	199	226	166
Overig	7	0	1	6	5	4	6	8	11	0
Onbekend	14	10	0	5	5	8	1	14	10	8

Tabel 16 ADV-meldingen per politie-eenheid naar wijze van discriminatie in 2022¹⁸

Noot

18 Per melding kunnen meerdere wijzen van discriminatie zijn geregistreerd.

MAATSCHAPPELIJK TERREIN - ADV	AMSTERDAM	DEN HAAG	LIMBURG	MIDDEN-NEDERLAND	NOORD-HOLLAND	NOORD-NEDERLAND	OOST-BRABANT	OOST-NEDERLAND	ROTTERDAM	ZEELAND-WEST-BRABANT
Arbeidsmarkt	140	130	75	161	79	123	67	133	139	85
Buurt/wijk	49	56	32	58	37	47	12	60	46	33
Collectieve voorzieningen	88	76	81	139	89	122	35	104	62	63
Commerciële dienstverlening	79	92	48	92	50	82	28	75	62	29
Horeca/amusement	33	18	20	53	20	21	14	38	18	23
Huisvesting	27	36	19	33	13	20	16	43	26	23
Media en reclame	40	11	5	34	15	27	9	15	14	22
Onderwijs	38	33	20	43	32	31	16	36	33	16
Openbare ruimte	53	50	30	86	28	39	7	45	43	23
Politie/OM	21	16	10	39	7	14	8	23	26	21
Privésfeer	6	12	8	14	3	10	7	17	7	8
Publieke/politieke opinie	61	21	7	8	10	9	8	18	11	14
Sport/recreatie	30	27	25	31	25	24	10	34	23	30
Overig	9	0	1	4	8	8	2	9	16	3
Onbekend	10	8	0	6	6	8	3	9	7	4

Tabel 17 ADV-meldingen per politie-eenheid naar maatschappelijk terrein in 2022¹⁹**Noot**

19 Per melding kunnen meerdere maatschappelijke terreinen zijn geregistreerd.

MET DANK AAN

Dit rapport is tot stand gekomen met dank aan: de antidiscriminatievoorzieningen, Discriminatie.nl (de landelijke vereniging van antidiscriminatievoorzieningen), MiND, het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale ombudsman, de Kinderombudsman en de Nationale Politie.

De begeleidingscommissie: Marcel Coenders (Sociaal en Cultureel Planbureau), Pierre van Steen, Winnie van Blanken (Nationale Politie), Warsha Kanhai (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), Janneke Nijdam (Ministerie van Justitie en Veiligheid), Milou van Hout (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid), Charlotte Baarda (College voor de Rechten van de Mens), Frederique Janss (Discriminatie.nl), Mitchell van de Velde (MiND), Natalia Molina Espeleta (Nationale ombudsman).

COLOFON

Rotterdam/Den Haag, april 2023

Dit rapport is geschreven door Art.1 in opdracht van de Nationale Politie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het is tot stand gekomen in samenwerking met Discriminatie.nl, de landelijke vereniging van antidiscriminatievoorzieningen.

Tekst

Gregor Walz (Verwonderzoek)
Bauke Fiere (Art.1)

Uitgave

Art.1